

باب ما جاء في خلق رسول الله ﷺ

حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ رِبْعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدٍ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ، وَلَا بِالْقَصِيرِ، وَلَا بِالْأَبْيَضِ الْأَمْهَقِ، وَلَا بِالْأَدَمِ، وَلَا بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ، وَلَا بِالسَّبْطِ، بَعَثَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً، فَأَقَامَ يَمَكَةَ عَشْرَ سِنِينَ، وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ، وَتَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى رَأْسِ سِتِّينَ سَنَةً، وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عَشْرُونَ شَعْرَةً بَيْضَاءَ

د نبي ﷺ د حلي ﷻ مبارکی بيان

فائد: مصنف ﷻ پ دى باب كښى هغ ﷻ احاديث بيان كړى دي چى كوم د نبي ﷻ د حلي ﷻ مباركى بار ﷻ كښى راغلى دى ﷻ د حضور ﷻ بنائست خو كما حق ﷻ بيانول ناممكن دى، د نوراني جسم تصوير جوړول د قابو نه بهر دى، مگر د خپل ﷻ امت او كوشش مطابق صحاب ﷻ هغ ﷻ لړ ﷻ ياد كړل او چى د هغ ﷻ بعضى بيان دا دى: امام قرطبي ﷻ فرمائى چى د حضور ﷻ ټول بنائست ظاهر نكړ ﷻ شو كنى سړى به ﷻ د كتلو طاقت نه وو لرل ﷻ

آنچ ﷻ خوبان ﷻ م ﷻ دارند تو تنها دارى

د حضرات صحاب ﷻ كرامو ﷻ پ امت ډير لوڼ ﷻ احسان د ﷻ چى دوى د حضور ﷻ معنوى كمالات او علوم و معارفو سر ﷻ سر ﷻ ظاهرى حسن و جمال هم امت نه راوړسو ﷻ منم و خيال يار ﷻ ډيار ﷻ مددگار دى ﷻ نامراد ﷻ عاشق چى كل ﷻ د ديدن نه محروم ﷻ شى نو د محبوب د كور، خواوشا خدوخال يادوى او ځان له تسلى وركوى، او پ عاداتو او حالاتو خپل زړ ﷻ غولوى ﷻ امام ترمذى ﷻ د هغ ﷻ نه څلور سو ﷻ 400 احاديث راغستلى دي او دا رساله ئى مرتب كړ ﷻ د ﷻ او دا ئى پ شپږ پنځوس بابوبو تقسيم كړى، دى باب كښى څوارلس احاديث دي ﷻ

حضرت انس ﷻ فرمائى چى نبي ﷻ نه ډير دنك قد وال ﷻ وو او نه ډير لنډ (چى چت 1 ورت ﷻ وائى)، بلك ﷻ د هغوى ﷻ قد مبارك درميان ﷻ وو ﷻ او نه ډير سپين وو د چون ﷻ پشان او نه ډير غنم رنگ ﷻ وو، (بلك ﷻ د څوارلسمى شپى د سپوږمى به ډير روښان ﷻ وو) ويښت ﷻ مبارك ئى نه ډير نيغ وو او نه ډير گوري (بلك ﷻ لك شان تاؤ وال ﷻ او گوري وال ﷻ پكښى وو) د څلوېښتو كالو پ عمر كښى الله تعالى پيغمبر جوړ كړو، بيا لس كال ﷻ پ مكا مكرم ﷻ كښى اسيدو (دى كښى خبرى شته لك ﷻ فائدو كښى به راشى ﷻ پدى مد ﷻ كښى پ نبي ﷻ باندې وحى هم نازلېد ﷻ) بيا ئى لس كال ﷻ مدينه منوره كښى تير كړل او د شپيتؤ كالو پ عمر كښى وصال افرمائو ﷻ دغى وخت پورى د نبي ﷻ پ سر او ځير ﷻ مبارك ﷻ كښى شل ويخت ﷻ هم سپين نه وو ﷻ

فائد: د حضور ﷻ قد مبارك درميان ﷻ وو خو ددى سر ﷻ سر ﷻ دنك والى طرفته مائل وو لك ﷻ چى هند ابن ابى هال ﷻ وغير ﷻ پ رواى كښ ددى تصريح د ﷻ

پدى دواړو احاديثو باندې پدى هغ ﷻ حديث سر ﷻ اشكال كيږى كوم كښى چى دى چى نبي ﷻ به كل ﷻ د يو ډل ﷻ سر ﷻ ودرېدو نو د ټولو نه به دنك ښكارېدو ﷻ خو دا دنك وال ﷻ د قد

نہ وو بلکہ معجزہ و دی دپارہ چی خہ رنگہ د نبی نہ اچتی مرتبہ والہ پہ معنوی کمالاتو کنبی نشته دغہ رنگہ پہ پہ صورت ظاہری کنبی ہم خوک محسوس نشی نہ نبی د نبوت نہ بعد اسیدل پہ مکہ کنبی پدی حدیث کنبی لس کالہ راغلی دی او ددی وجهی نہ ٲول عمر مبارک پکنبی شپیتہ کالہ راغلی ،لیکن دا روایت د هغه ٲولو روایاتو خلاف دہ کوم کنبی چی د مکہ مکرمہ قیام دیارلس کالہ او ٲول عمر مبارک درہ شپیتہ کالہ راغلا دہ ،بعضو روایاتو کنبی پنخہ شپیتہ کالہ راغلی دی،چی د کتاب پہ آخر کنبی دریوارہ احادیث راتلونکی دی ،امام بخاری فرمائی چی د درہ شپیتہ کالو روایات ٲیر دی

علماء داروایات پہ دوہ طرقہ سرہ جمع کړیدی
اول: نبی نہ د څلوېښتو کالو پہ عمر کنبی نبوت میلاؤ شو او بیا درہ کالہ بعد ورته رسالت میلاؤ شو ،ددی نہ وروستو ئی لس کالہ مکہ مکرمہ کنبی تیر کړل پدی حدیث کنبی هغه درہ کالہ ندی ذکر کوم چی د نبوت او رسالت درمیان ووہ

دوم: چی عام طور پہ اعدادو کنبی کسر نہ شماریکی ،ددی وجهہ نہ د انس پہ روایت کنبی دواړہ ځایہ دایانی ذکر دی،او پنخہ شپیتہ کالو والہ روایت سن پیدائش او سن وفات مستقل شمار کړی دی ،غرض د ٲولو روایاتو حاصل صرف یو دہ ،او چونکہ د نبی عمر مبارک د اصح قول مطابق درہ شپیتہ کالہ وو ددی وجهہ نہ باقی روایات بہ ہم دی طرفته راگرزولہ شی

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُبْعَةً، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ وَلَا بِالْقَصِيرِ، حَسَنَ الْجِسْمِ، وَكَانَ شَعْرُهُ لَيْسَ يَجْعَدُ وَلَا سَبْطٌ أَسْمَرَ اللَّوْنِ، إِذَا مَشَى يَتَكَفَّأُ»

دویم روایت هم د حضرت انس نہ مروی دہ چی حضور درمیانہ قد والہ وو نہ ٲیر دنگ او نہ ٲیر چت انتهائی ځائسته معتدل بدن والہ د حضور وختہ مبارک نہ ٲیر گړی وو او نہ ٲیر سیدها (بلکہ لگ شان گړی والہ پکنب ووه) فرقت کی مر کر کسی کی زلف پہ معلوم تهہ رات کتتی کس پیچ وتاب میں

او نبی غنم رنگہ وو او کلہ چی بہ دوی پہ لارہ تلل نو مخی طرفته ٲٲٲ بہ تلل **فائدہ:** دی روایت کنبی انس پخپلہ نبی نہ غنم رنگہ وائی حالانکہ اول حدیث کنب ئی ددی نفی کړی وہ ،هلتہ پہ ترجمہ کنب دی طرفته اشارہ شوی وہ پہ دواړو کنبی تعارض نشته حاصل دادہ چی د نبی رنگ مبارک بیخی غنم رنگہ نہ وو چی د هغه د وجہ نہ پہ حسن کنبی کمہ راشی ،نلکه هغوی ٲرق رنډا او ځائسته وو چی غنم رنگ ئی ہم ځان سرہ ملاو کړہ وو او دی حدیث کنبی د نبی د رفتار بارہ کنبی یتکفأ لفظ مستعمل دہ چی ددی د ترجمہ بارہ کنب د علماء مختلف اقوال دی

بعضہ د زرزر تللو ترجمہ کوی، بعضہ د مخی طرفته ٲٲٲدو ترجمہ کوی ، بعضہ شارحین پہ مضبوطیا سرہ قدم اچتولو ترجمہ کوی درہ واپہ ترجمہ صحیح دی ځکه چی د نبی رفتار کنب دادر واپہ صفتونه وو ،او لفظ هم ددر واپرو احتمال لری نبی بہ تیز رفتار تلو د محبوبین زمانہ پشان بہ د څو پہ چال نہ تللو

دغ ښان د نبی ښاد د ټټ ګرزیډو وو د تکبر په چال باندی به نه ګرزیډو، دغ ښان نارینه انداز کښی به ئی خپی د زمکی نه اچتولی او تللو به دا نه چی راڅکی به ئی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ يَقُولُ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مَرْبُوعًا بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، عَظِيمَ الْجُمَةِ إِلَى شَحْمَةِ أُذُنَيْهِ الْيُسْرَى، عَلَيْهِ خُلَّةٌ حَمْرَاءُ، مَا رَأَيْتُ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ»

حضرت براء ابن عازب ښاد فرمائی چی حضور ښاد یو میانه ښاد قد والا سر ښاد وو (لگ دنگ والی ته مائل، لکه چی مخکښی تیر شو) د هغوی ددواړو اوگو مینځ کښی د نورو په نسبت فاصله ډیر و (چی ددینه د سین په پلنوال هم معلوم شو) ګڼر وختو والا وو چی د غوګونو د پوسکو پوری رسیدل، په هغوی باندی د سرو کرخو یو جوړ یعنی لنگ او څادر وو، ما د هغوی نه حسین چرته څوک ندی لیدلی پدی حدیث کښی د رجلا مربوعا لفظ ذکر شو چی ترجمه ئی د جیم د پیش موافق سر وکړ شو، دا صحیح کید شی داسی قسم الفاظ په کلام ربی کښی د ربط دپار رازی لیکن پدی کښی څه خاص صفت ظاهر کیگی نه نو ددی وجه نه بعض محدثینو راء داد چی دالفظ د جیم د زیر رجلا د چی معنی ئی د سیدها کیدو او کگیدو درمیان د، دا هم کید شی چی پدی صورت کښی دا صفت د نبی د وختو مبارکو وی لکه چی تیر شو چی د نبی وختو مبارکو کښی لگ ښان پیچیدگی و ددی حدیث نه بعض علماء د سرو د پار سر کپړ اغوستل مطلقا جائز کړی دی، د احنافو په نزد په دی کښی تفصیل د، چی د کپړ تعین وشی بیا به د علماء نه تحقیق کید شی علماء لیکلی دی چی صحابی دلت دا الفاظ چی "ما څه خیز د نبی نه حسین ند لیدل" دددی دپار چی د انسان نه علاو سپورمئ، نمر وغیر ته شامل شی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: «مَا رَأَيْتُ مِنْ ذِي لِمَةٍ فِي خُلَّةٍ حَمْرَاءَ أَحْسَنَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ، لَهُ شَعْرٌ يَضْرِبُ مَنْكِبَيْهِ، بَعِيدُ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، لَمْ يَكُنْ بِالْقَصِيرِ وَلَا بِالطَوِيلِ»

د براء ابن عازب نه دا هم روایت د چی مو هیڅ څوک سڼرو والا په سر جوړ کښی د حضور نه ښایسته ند لیدل د نبی وخت تر اوگو پوری رسیدل د هغوی د دواړو ولو مینځنی حصه لگ سوا پلنه و هغوی نه زیات دنگ وو نی چت

فائد: د حضور د وختو بار کښی دا روایت د اولنی روایت نه مختلف شو ځل چی هلته د غوړونو د پوسکو پوری ذکر وو، لیکن په حقیقت کښی اختلاف نشته ځکه چی وخت په یو حالت باندی نه وی، کله کم وی کله سوا وی او قصدا هم کله کمول شی او کله پریخود شی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو يُعَيْمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مُسْلِمٍ بْنِ هُرَيْرٍ، عَنْ تَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: «لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالطَوِيلِ وَلَا بِالْقَصِيرِ، شَتَّى الْكَفَيْنِ وَالْقِدَمَيْنِ، صَحْمُ الرَّأْسِ، صَحْمُ الْكَرَادِيسِ، طَوِيلُ الْمَسْرُوبَةِ، إِذَا مَسَّتْ تَكَفَّ تَكَفُّوا كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ، لَمْ أَرْ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِنْهُ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» .

حضرت علیؑ فرمائی چي نبيؑ نه ڀير دنگ وو نه لنڊ قدؑ منگولي او دواڻي خپي مبارکي ئي غوڅوري وي (دا صفات د نارينو ډياره خي دي چي د قوت او ځاندرئ علامه ده او زانائو د پار خي ندي) د حضورؑ سر مبارک هم غټ وو او د اندامونو د جوړونو هډوکي هم غټ وو، د سينه نه تر نامه پوري ئي د ويختو يو لکير و چي کله به نبيؑ روان وو نو گويا چي د د لوري نه جوري ته راکوزيگي، عليؑ فرمائي چي د حضورؑ پشان مي نه اول ليدل ده نه بعد

فائد: داسي قسم خبر چي د فلاني پشان مي څوک ندي ليدلي "عمومًا د مبالغه ډيار وي خو دلته د حضورؑ په صفاتو کښي مبالغه نشته بلکه دلته د جمال انتها د تعبير نه بهر ده مناوي ليکلي دي چي هر کس ددي اعتقاد ساتلو مکلف ده چي د حضورؑ جسم مبارک چي د کوم صفاتو مالک وو، بل څوک ددي صفاتو د حضورؑ پشان نشي کيد، او دا صرف اعتقادي شته نه بلکه د سیرت، تاريخ او احاديثو کتابونه ددي نه ډک دي چي الله تعالی د باطني کمالاتو سره سره ظاهري جمال هم په اعلي طريقه ورکړ وو د حضرت عائشه د شعرونه نقل کړ شوي دي چي مطلب ئي داد که د زليخا ملگرو د حضورؑ نوراني مخ مبارک ليدل و نو د لاسونو په ځان به ئي زړونه کټ کړي وو بلکه صحيح فرمايئله صحابه کرام نارينه اوزنانه چي د حضورؑ سر په عشق کښي خومر غرق وو نو که دهغه لگ شائبه ليدل غواړئ نو حکايات صحابه 8 باب وگورئ

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ بِهَذَا الْإِسْنَادِ تَحْوَهُ، بِمَعْنَاهُ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الصَّبِيُّ الْبَصْرِيُّ، وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَأَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ وَهُوَ ابْنُ أَبِي خَلِيمَةَ، وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ عُمرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى عُفْرَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ مِنْ وَلَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ إِذَا وَصَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ بِالطَّوِيلِ الْمُمَغِطِ، وَلَا بِالْقَصِيرِ الْمُتَرَدِّدِ، وَكَانَ رُبْعَةً مِنْ [ص: 33] الْقَوْمِ، لَمْ يَكُنْ بِالْجَعْدِ الْقَطِطِ، وَلَا بِالسَّبِطِ، كَانَ جَعْدًا رَجُلًا، وَلَمْ يَكُنْ بِالْمُطَهَّمِ وَلَا بِالْمُكَلَّمِ، وَكَانَ فِي وَجْهِهِ تَذْوِيرٌ أبيضٌ مُشَرَّبٌ، أَدْعَجُ الْعَيْنَيْنِ، أَهْدَبُ الْأَشْفَارِ، جَلِيلُ الْمَشَاشِ وَالْكَتَدِ، أَجْرَدُ ذُو مَسْرِيَّةٍ، شَنَّ الْكَفَيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ، إِذَا مَشَى تَقَلَّعَ كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ فِي صَبَبٍ، وَإِذَا لَبِثَ التَّقَتِ مَعًا، بَيْنَ كَيْفِيَّةِ خَاتَمِ النَّبُوَّةِ وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، أَجْوَدُ النَّاسِ صَدْرًا، وَأَصْدَقُ النَّاسِ لَهَجًا، وَأَلْبَنُهُمْ عَرِيكَةً، وَأَكْرَمُهُمْ عَشْرَةً، مَنْ رَأَاهُ بِدِيهَةٍ هَابَةٍ، وَمِنْ خَالِطِهِ مَعْرِفَةً أَحَبَّةً، يَقُولُ تَائِعُهُ: لَمْ أَرْ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ". قَالَ أَبُو عِيسَى: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ بْنَ الْحُسَيْنِ يَقُولُ: سَمِعْتُ الْأَصَمْعِيَّ يَقُولُ فِي تَفْسِيرِ صِفَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْمُغِطُ: الدَّاهِبُ طَوْلًا". وَقَالَ: "سَمِعْتُ أَغْرَابِيًّا يَقُولُ فِي كَلَامِهِ: يَمَغِطُ فِي تَشَابِيهِ أَيَّ مَدَّهَا مَدًّا شَدِيدًا. وَالْمُتَرَدِّدُ: الدَّاحِلُ بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ قَصْرًا. وَأَمَّا الْقَطِطُ: فَالشَّدِيدُ الْجُعُودَةِ. وَالرَّجُلُ الَّذِي فِي بَشَرِهِ حُجُوتُهُ: أَيُّ تَنَنٍ قَلِيلٌ. وَأَمَّا الْمُطَهَّمُ فَالْيَدِينُ الْكَثِيرُ اللَّحْمِ. وَالْمُكَلَّمُ: الْمُدَوَّرُ الْوَجْهَ. وَالْمُشَرَّبُ: الَّذِي فِي بَيَاضِهِ حُمْرَةٌ. وَالْأَدْعَجُ: الشَّدِيدُ سَوَادِ الْعَيْنِ. وَالْأَهْدَبُ: الطَّوِيلُ الْأَشْفَارِ. وَالْكَتَدُ: مُجْتَمِعُ الْكَتِفَيْنِ وَهُوَ الْكَاهِلُ. وَالْمَسْرِيَّةُ: هُوَ الشَّعْرُ الدَّقِيقُ الَّذِي كَانَهُ قَصِيصٌ مِنَ الصَّدْرِ إِلَى السَّرَةِ. وَالسَّنِينُ: الْغَلِيظُ الْأَصَابِعِ مِنَ الْكَفَيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ. وَالتَّقْلَعُ: أَنْ يَمْشِيَ بِقُوَّةٍ. وَالصَّبَبُ الْحُدُورُ، يَقُولُ: انْحَدَرْنَا فِي صَبُوبٍ

وَصَبَّ. وَقَوْلُهُ: جَلِيلُ الْمَشَاشِ يُرِيدُ رُءُوسَ الْمَتَاكِبِ. وَالْعَشْرَةُ: الصُّحْبَةُ، وَالْعَشِيرُ: الصَّاحِبُ. وَالْبِدِيَّةُ: الْمُقَاجَاةُ، يُقَالُ: بَدَّهْتُ بِأَمْرٍ أَيْ فَجَّأْتُهُ"

ابراهيم ابن محمد چي د علي پي اولاد كښي د (نوس) ئي د فرمائي چي حضرت علي چي پي كلا د حضور حليم مياكي بيانول نو فرمائل پي ئي چي حضور نه خو پير دنگ وو نه پير چت بلکي درميان قد خلقو كښي وو د حضور ويختي مبارک نه پير گيري وو نه پير سيدها بلکي لگ شان تاو پکښي وو نه خو هغوي پير سورب بدن والا وو نه غنډ مخ والا (بلکي مخ مبارک نه پير گول وو نه اوگد بلکي دواړو درميان وو) د حضور رنگ سپين سور (يعني گلابي) وو، سترگي مبارکي كښي ئي پيري توري وي او روزي ئي اوگد و د وجود جوړون ئي مضبوط وو (لك سنگلي او زنگونان) دغ شان د دواړو ولو درميان حص ي هم پير گوشت او پك و، ددوي مبارک بدن باندې (د معمولي طور نه سوا) ويختي نه وو (يعني بعض انسانانو باندې پير ويختي وي خو د حضور د خاص خاص حصو نه علاوه لك مړوند، پندئ وغير ددي نه علاوه چرتي ويختي نه وو) د سين نه د نام پور د ويختو يو لكير و ددوي لاسون او خپي مبارکي پيرگوشت وي چي كلا پي گرزيدو نو قدم پي ئي قوت سر اوچتوؤ گوبا چي لاندې راكوزيگي، چي كلا پي ئي چا طرفته توجه كولا نو ټول وجود سر پي ئي توجه كولا (يعني داسي چي صرف سټ تاو كړي چا طرفته پي متوجه كيدو نه خك چي پدي د بل كس سر پي پرواهي ښكار كيگي، او كلا كلا داسي حالت د تكبر جوړ شي بلکي سين مباركي سر پي ئي توجه فرمائل بعض علماء ددي مطلب داسي بيان كړ چي كلا پي دوي توجه كولا نو ټول مخ سر پي ئي كولا، ككو سترگو سر پي ي توجه نه كولا ليكن دا مطلب خكولا نه) ددوي ددواړو ولو مينځ كښي د نبوت مهر وو، دوي د ټولو پيغمبرانو ختم كونك وو، دوي د ټولو نه زيات سخي زړ والا وو، او د ټولو نه زيات زيات ريشتوني ژبي والا، دټولو نه زيات نرم طبيعت والا وو، او د ټولو نه پير شريفي كورنئ والا وو (غرض دوي د زړ، ژبي، طبيعت، خاندان، اوصاف ذاتي او نسبي هر څه كښي د ټولو نه افضل وو دوي چي پي چا سمدستي وليدو نو رعب پي پري راغ (يعني د دوي وقار دومر قدر پير وو چي پي اول ځل ليدلو والا پي د رعب پي وج پي پير كښي راتلو) اول خو د خائست او خكلي والي هم رعب وي شوق افزون مانع عرض تمنا داب حسن بار دل نه اټهائ ايسي لذت ك من

ددې سر چي لا بيا د كمالاتو سيوا والا هم وي نو بيا خو درعب تپوس م كو ددي نه علاوه حضور ل چي كوم مخصوص خيزون وركړ شو وو پ هغ كښي رعب هم د الا د طرف نه وو (البته كوم كس چي پي ويژندو او تگ راتگ پي ئي كو هغ پي (د حضور د اخلاق كريم او اوصاف جميل زخم خورد شو) دوي پي ئي خپل محبوب جوړ كړو د حضور حليم بيانونك صرف دا ويئل شي چي ما د حضور نه مخكښي څوك ليد نه وروستو ()

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا جُمَيْعُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَجَلِيُّ إِمْلَاءً عَلَيْنَا مِنْ كِتَابِهِ قَالَ: أَخْبَرَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ مِنْ وَلَدِ أَبِي هَالَةَ رَوْحَ حَدِيَجَةَ، يُكْنَى أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ ابْنِ أَبِي هَالَةَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ: سَأَلْتُ خَالَي هَيْدَ بْنَ أَبِي هَالَةَ، وَكَانَ وَصَافًا، عَنْ حَلِيَّةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَنَا أَشْتَهِي أَنْ يَصِفَ لِي

مِنْهَا شَيْئًا أَتَعْلِقُ بِهِ، فَقَالَ: "كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخْمًا مُفَحَّمًا، يَبْلَأُ وَجْهَهُ تَلَالُؤُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، أَطْوَلُ مِنَ الْمَرْبُوعِ، وَأَقْصَرُ مِنَ الْمُسَدَّبِ، بِحَظِيمِ الْهَامَةِ، رَجُلٌ الشَّعْرُ، إِنْ انْفَرَقَتْ عَقِيقَتُهُ قَرَّقَهَا، وَإِلَّا فَلَا يُجَاوِرُ شَعْرُهُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ إِذَا هُوَ وَفَرُهُ، أَرْهَقُ اللَّوْنُ، وَاسِعُ الْجَبِينِ، أَرْجُ الْحَوَاجِبِ سَوَايَعٍ فِي غَيْرِ قَرْنٍ، بَيْنَهُمَا عِزْقٌ يُدْرِهُ الْعَصَبُ، أَقْنَى الْعِزْتَيْنِ، لَهُ نُورٌ يَغْلُوهُ، يَحْسِبُهُ مَنْ لَمْ يَتَأَمَّلْهُ أَشَمٌّ، كَثَّ اللَّحْيَةُ سَهْلُ الْخَدَّيْنِ، صَلِيعُ الْقَمِ، مُفْلَجُ الْأَسْنَانِ، دَقِيقُ الْمَسْرِتَةِ، كَانَ عُقْقُهُ جَيِّدٌ دُمِيَّةٌ فِي صَفَاءِ الْفِصَّةِ، مُعْتَدِلُ الْخَلْقِ، بَادِنٌ مُتَمَاسِكٌ، سَوَاءُ الْبَطْنِ وَالصَّدْرِ، غَرِيضُ الصَّدْرِ، بَعِيدٌ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، صَحْمُ الْكَرَادِيسِ، أُيُوزُ الْمُتَجَرِّدِ، مَوْضُوعٌ مَا بَيْنَ اللَّبَّةِ وَالسَّرَّةِ بِشَعْرٍ يَجْرِي كَالْحَطِّ، غَارِي النَّدْيَيْنِ وَالْبَطْنِ مِمَّا سِوَى ذَلِكَ، أَشْعَرُ الذَّرَاعَيْنِ وَالْمَنْكِبَيْنِ وَأَعَالِي الصَّدْرِ، طَوِيلُ الزَّنْدَيْنِ، رَحْبُ الرَّاحَةِ، شَتْنُ الْكَفَّيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ، سَائِلُ الْأَطْرَافِ - أَوْ قَالَ: سَائِلُ الْأَطْرَافِ - حَمَصَانُ الْأَحْمَصَيْنِ، مَسِيخُ الْقَدَمَيْنِ، يَتَبَوَّعُهُمَا الْمَاءُ، إِذَا زَالَ زَالَ قَلْعًا، يَخْطُو تَكْفِيًا، وَيَمْشِي هَوْنًا، دَرِبُ الْمِشْيَةِ، إِذَا مَشَى كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ، وَإِذَا التَّقْيُ التَّقَتْ جَمِيعًا، حَافِضُ الطَّرْفِ، تَطْرَهُ إِلَى الْأَرْضِ أَطْوَلُ مِنْ تَطْرِهِ إِلَى السَّمَاءِ، جُلُّ تَطْرِهِ الْمُلَاحَظَةُ، يَسُوقُ أَصْحَابَهُ وَيَبْدَأُ مَنْ لَقِيَ بِالسَّلَامِ"

حضرت حسنؑ فرمائی چى ميں د خپل ماما هند ابن ابى هالؑ نځ د حضورؑ د حلقې مبارکى تپوس وکړو او دوى به د حضورؑ حليې مبارکې ډير زياتې او پې وضاحت سرې بيانولې زما دا خواش شو چى د ددغې اوصاف جميلې نځ زما مخکښى هم څې بيان کړى چى زې ددې بيان د ځان دپار د دليل او سند جوړ کړم ،او چى ددغې څې صفات پې ذهن کښى وساتم او کې ممکن وى چى ځان کښى ئى دپيدا کولو کوشش وکړم(د حضرت حسنؑ عمر د حضورؑ د وصال پې وخت کښى اووې کال) وو دى وجې نځ د حضورؑ د صفاتو د خپل کم عمرئ پې وجې د سوچ کولو او د څې يادولو موقع نځ و(مېلاؤ شوى) ماما جان د حضورؑ د حليې متعلق وفرمائيل چى هغوى د خپل ذات او صفاتو پې اعتبار سرې هم شاندار وو او د نورو خلقو پې نظر کښى هم لوئې رتبې والې وو ،ددوى مخ مبارک به د څوارلسمې سپوږمۍ پشان پرقيدو،ددوې مبارک قد د درميانې قد والې کس نځ څې قدرې زيات وو،ليکن د زيات دنگ کس نځ کم وو،سر منارک ئى پې اعتدال سرې غټ وو،ويخته مبارک څې قدر تاؤ وو ،د سر پې ويختو کښى کې به پخپلې لارې جوړې شوې نو پريخودې به ئى پخپلې د لارې جوړولو اهتمام به ئى نځ فرمائيلو(د مشهورې ترجمې دې ،پدى وجې دا اشکام رازى چى د حضورؑ قصداً لارې اړول د رواياتو نځ ثابت دى ،ددى اشکال پې جواب کښى علماء فرمائی چى دا به پې ابتدايې زمانې باندې حمل کړې شى چى اولاً حضورؑ د لارې ويستو اهتمام نځ فرمائلو ليکن د بندې(شيخ الحديث زکريا) پې نزد دا جواب ځکه مشکل دې چى د حضورؑ عادت شريفې د مشرکانو مخالفت او اهل کتابو موافقت د لارې د نځ ويستلو عادت وو دى نځ بعد بيا ئى لارى ويستل شروع کړل ددى وجې نځ څې ترجمې چى بعضو علماء وولې ترجيح ورکړى دې هغې دادې چى کې پې سهولت سرې به لارې اوږدې نو اړولې به ئى او کې پې سهولت به نځ اوږدې او د منگړ ضرورت به وو نو هغې وخت به ئى نځ ويستلې بل وخت چى منگړ وغيرې به و(نو ويستلې به ئى) کوم وخت کښى چى به د حضورؑ ويخته مبارک لوئې شول نو د غور د پوسکى نځ به واورېدل ،ددوى مبارک رنگ انتهاى

چمکدار او تند مبارک ئی فراخ وو، روز مبارک ئی کگی، باریکی او گنری
وی، دور روز مبارکی ئی جدا جدا وی د یو بل سر ملاؤ شوی نه وی، ددی
دواړو په مینځ کښی یو رگ وو چی د غصه په وخت به پرسیدو، پوز مبارک ئی
دنگ والی نه مائله وه او پدی باندی یو چمک او نور وو، ابتداء لیدونکی به دوی غه
پوز واله گنرو (لیکن غور سر به معلوم شو چی داد حسن او چمک د وجه نه
دنگ معلومیری اصل کښی ږیر دنگ نه وه) گیر مبارک ئی پور او گنر وه د
سترگو گاټی ئی ږیر تور وو، انتگی مبارک ئی هموار سپک وو زوړند غوخ والا نه
وو، خول مبارک ئی اعتدال سر لوی وه (یعنی تنگی خولی واله نه وه) غا بنون
مبارک ئی باریک چمک واله وو، پدی کښی د مخی په غا بنونو کښی لگ جداوله
هم وو، د سین نه تر نام پور د وختو یو باریک لکیر وه خپ مبارک ئی
داسی خائست او باریک وو لکه د گډی خپ چی صفا تراشل شو وی او په رنگ
کښ د سپینو زرو پشان صفا او خائست وو، ددوی ټول اعضا انتهای معتدل او د
غوخ ډک وو او بدن ئی کوټله وو، خیه او سین مبارک ئی موار وه لیکن سین
مبارک ئی فراخ او پلنه وه، ددوی دواړو ولو درمیان فاصله لکه زیاته وه، د
جوړونو هډوکی ئی قوی او غټ وو (دا د قوت دلیل وی) جام لر کولو په حالت
کښی به بدن مبارک روشن او چمکدار ښکاریدو (یا دا چی د بدن هغه حص
چی د جامو نه بهر وی روښانه چمکدار وه نو څ به وائی د هغه چی په جامو
کښی محفوظ وی، د بند په نزد دا ترجمه څ ده) د نام او سین مینځ کښی ئی د
لکیر پشان د وختو یو کرخ وه، ددی نه علاوه دور سین او گډی د وختو نه
خالی وه، البته دواړو متو، ولو او د سین پاسنی حص باندی وخت وو، ددوی
مړوندونه او گد، او منگول ئی فراخ وی، او منگولی او دواړو قدمونه ئی نرم او د
غوخ ډک وو، د لاسسو او خپو گوټی ئی تناسب سر او گد وه تلی ئی قدری ژور
او قدمونه ئی موار وو، چی ددی د صفا والی او نرم والی د وجه به اوبه پدی
حسارید نه سمدستی به بهیدل، چی کله به دوی تلل نو قور سر به ئی قدم
اوچتوو او او مخکښ طرفته لگ ټیټ به تلو قدم مبارک به په زمکه په قلاړ پریوت
په زور نه، دوی تیز رفتار وو او قدم به ئی لگ او گد کیخودو چی کله به تلل نو
داسی به معلومید گویا خکته راکوزیگی، چی کله به ئی چاته توجه کوله نو ټول
بدن سر به ئی پور توجه کوله، نظر مبارک به ئی خکته ساتلو، نظر مبارک به ئی
په نسب د آسمان زمکی طرفته ږیر وو، (دی باندی دا اشکال رازی چی ابوداؤد
شریف کښ دی چی نبی به آسمان طرفته اکثر کتل، ددواړو تطبیق داد چی
عادت مبارک ئی زمکی طرفته د کتلو وو خو د وحی انتظار به هم وو دی وجه نه
انتظار کښی به ئی شیب په شیب آسمان طرفته کتل، کنه عام عادت مبارک ئی
زمکی ته د کتلو وو)

دهر قاتل کی نظریں شرم سه اوپر نه یس اُتھتیں اُدهر بسمل کهڑا

اتھ میں میت لئے دل کی

ددوی عام عادت شریف د سترگو په گوټونو کښی د کتلو وو (یعنی د شرم او حیا
د وجه نه په ټو سترگو به ئی چاته نه کتل)
په تلو کښی به ئی صحابه د ځان نه مخکښ کول او دوی به وروستو وو، د چا
سر به میلاویدو نو د سلام ابتداء به ئی په خپله کوله

فائد: د حضور ﷺ روستو تلل علماء په تواضع باندې حمل کړی دی ﷻ لیکن د بند (شیخ الحدیث زکریا) په نزد که دا په حالت سفر باندې محمول وی نو مناسب د ځکه چې د حضور ﷺ عادت مبارک دا وو چې د غریبانو او ضعیفانو خبر گیری د پار ﷻ دوی روستو پاتی کیدل ﷻ دا حدیث ډیر اوږد د چې پکښ د حضور ﷺ حلیه، اخلاق، عادات او ټول انواع مذکور دی ﷻ امام ترمزی ﷻ د مضامینو په مناسبت سر ﷻ په مختلفو بابونو کښ ذکر کړ ﷻ د لکه چې د څ حصه ذکر ﷻ د حضور ﷻ د خبرو په باب کښی او څ حصه ﷻ ئی د حضور ﷻ د تواضع په باب کښ راشی ﷻ

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَمُرَةَ يَقُولُ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّيَ الْقَم، أَشْكَلَ الْعَيْنِ، مَنُهِوسٍ الْعَقِبِ». قَالَ شُعْبَةُ: قُلْتُ لِسِمَاكِ: مَا صَلَّيَ الْقَم؟ قَالَ: عَظِيمُ الْقَم، قُلْتُ: مَا أَشْكَلَ الْعَيْنِ؟ قَالَ: طَوِيلُ شِقِّ الْعَيْنِ، قُلْتُ: مَا مَنُهِوسُ الْعَقِبِ؟ قَالَ: قَلِيلُ لَحْمِ الْعَقِبِ.

8 جابر ابن سمر ﷻ فرمائی چې حضور ﷻ فراخ ﷻ خول ﷻ وال ﷻ وو ددوی ﷻ د سترگو په گاهو کښ سر ﷻ کرخ ﷻ و، په ښو مبارکو ئی غوڅ ﷻ ډیر ﷻ کم ﷻ و ﷻ
فائد: عربو وال ﷻ په د سپرو دپار ﷻ د خولی لوئ ﷻ وال ﷻ خوځوو، او د بعضو په نزد دلته فصاحت مراد د ﷻ (د سترگو تعریف کښ چې کوم ترجمه وشو) دا دصحيح قسمل مطابق د ﷻ کنه د حدیث په ترجمه کښ امام ترمزی ﷻ د حدیث د راوی نه د سترگو غټ وال ﷻ نقل کړ ﷻ د چې د اهل لغت په نزد غلط د ﷻ

خمار آلوده آنکھون پر نزارون میکده قربان و قاتل به پټ ﷻ ی رات دن مخمور رټا ﷻ

حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبَّيْتُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ أَشْعَثٍ، يَغْنِي ابْنَ سَوَّارٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةٍ إِضْحِيَانٍ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ حَمْرَاءُ، فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهِ وَإِلَى الْقَمَرِ، فَلَهُوَ عِنْدِي أَحْسَنُ مِنَ الْقَمَرِ»

9 حضرت جابر ﷻ نه دا هم منقول دی چې ز یو ورځ د سپوږمۍ په شپه کښ حضور ﷻ ته کتل حضور ﷻ دغه وخت سر جوړ اغوستی و ﷻ کله به می حضور ته کتل او کله به می سپوږمۍ ته بالآخر ما دا فیصله وکړه چې دوی د سپوږمۍ نه ډیر زیات حسین او جمیل او منور د ﷻ

دیرو حرم میں روشنی شمس و قمر سه ﷻ و تو کیا مجھ کو تو تم پسند ﷻ و اپنی نظر کو کیا کروں

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، قَالَ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الرَّوَّاسِيُّ عَنْ زُهَيْرٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ: أَكَانَ وَجْهُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ السَّيْفِ؟ قَالَ: «لَا، بَلْ مِثْلُ الْقَمَرِ»

10 ابو اسحاق ﷻ فرمائی چې یو سړی د براء ابن عازب ﷻ نه تپوس وکړو چې د حضور ﷻ مخ مبارک د ثور ﷻ پشان صفا وو ؟ هغوی افرمائیل نه بلکه د د خوارلسمی سپوږمۍ پشان روښانه او گولانه وال ﷻ وو

فائد: د ثور سر په تشبیه ورکولو کښې دا نقصان وو چی د اوگدوالی شبه ورسره پیدا کید، بل دا چی د ثور په پرق کښې سپین زیات وی او نورانیت نه وی دی وجه نه براء د ثور نه انکار وکړو او د سپورمئ سر ته تشبیه ورکړه دا تشبیهات ټول تقریبی دی کنه یو سپورمئ څه په زرگونو سپورمئ هم د حضور پشان نور نشی کید، عربی یو شاعر وائی: که په تا (ممدوح) باندی عیب لگول وی نو نو ستا تبه دی د خوارلسمی سپورمئ سر ورکړه شی د عیب لگولو دپار دا پور د

حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الْمَصَافِيُّ سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا اللَّصُّرُ بْنُ شَمِيلٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي الْأَخْضَرِ، عَنْ ابْنِ شَهَابٍ، عَنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْيَضَ كَأَنَّمَا صِغَ مِنْ فِصَّةٍ، رَجُلَ الشَّعْرِ»

11 انس فرمائی حضور دومر صاف شفات حسین او خوبصورت وو گویا چی د سپینو زرو نه جوړ شو د، ددوی وخت مبارک قدر تاو گری وو

فائد: د ټولو نه اول روایت د حضرت انس تیر شو د، پدی کښی د بیخی سپین کیدو نفی شو و دی وجه نه ددی حدیث دا مراد نه د چی د سپینو پشان بلکل سپین وو بلکه سپین وال سر والی نه مائل وو او چمک او حسن پری غالب وو

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي الزَّيَّاتِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عُرِضَ عَلَيَّ الْأَنْبِيَاءُ، فَإِذَا مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ صَرَبٌ مِنَ الرِّجَالِ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَوْءَةٍ، وَرَأَيْتُ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا أَقْرَبُ مَنْ رَأَيْتُ بِهِ شَبَهًا عَزُوهُ بْنُ مَسْعُودٍ، وَرَأَيْتُ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَإِذَا أَقْرَبُ مَنْ رَأَيْتُ بِهِ شَبَهًا صَاحِبُكُمْ، يَعْنِي نَفْسَهُ، وَرَأَيْتُ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِذَا أَقْرَبُ مَنْ رَأَيْتُ بِهِ شَبَهًا رَحِيه»

12 جابر ابن عبدالل د حضور دا ارشاد نقل کوی فرمائی چی په ما باندی پیغمبران علیهم السلام پیش کړه شو یعنی ما ته اوبنود شول، نو حضرت موسی ما ولید نو هغه لگ ټپ بدن وال وو گویا چی د شوء د قبیل نه د، او حضرت عیسی ما ولید نو زما په نظر کښی چی څوک دی نو زیات ورسره عرو ابن مسعود یوشان معلومید او حضرت ابراهیم ما ولید نو زما په لیدلو خلقو کښی ز د هغوی سر زیات مشابیم، دغه شان جبریل می ولید نو زما په نظر کښی د هغه سر ډیر مشاب دحیه کلی د

فائد: د حضور انبیاء لیدل د معراج په شبه سوی وویا د خوب په حالت کښی شوی وو په بخاری شریف کښی دواړه روایات شته او په دی اختلاف کښی څه اشکال هم نشته ځکه چی کید شی دواړه پیر ته لیدلی وی، دغه شان د موسی په ذکر کښی ټپ وجود ترجم زما په نزد راجح قول په بنیاد وکړ کنه بعض علماء ددی په ترجمه کښ نور هم اقوال ذکر کړی دی د ددی دریو انبیاء ذکر ته ځکه وکړ چی حضرت موسی او حضرت عیسی د بنی اسرائیلو پیغمبران دی او ابراهیم علاو ددین چی دحضور بابا وو ټولو عربو منلو

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ الْمَعْنَى وَاحِدٌ، قَالَا: أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ سَعِيدِ الْجَرِيرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الطَّفِيلِ يَقُولُ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا بَقِيَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَحَدٌ رَأَاهُ غَيْرِي»، قُلْتُ: صِفْهُ لِي، قَالَ: «كَانَ أَبْيَضَ مَلِيحًا مُقَصَّدًا»

13 سَعِيد جَرِيرِي فرمائی چي ما ابو الطفيل داسي وئيلو اور ديل د چي د حضور پ ليدونكو كيني پ مخ د زمك زما ن علاو هيخوك پاتي ندي، ما دوي ت اوئيل چي ما ت د حضور خ حلي بيان ك دوي افرمائيل چي حضور سپين رنگ وال د ملاحه سر يعني سر رنگ ت مائل او معتدل وجود وال وو

فائد: ابو الطفيل پ ټولو صحاب كيني اخير وفات شو د ، ددوي وفات يو سل لسم 110 هجري كيني شو د ، پدي بنياد دوي افرمائيل چي زما ن علاو نور ليدونكي د حضور پاتي ن دي علماء فرمائي چي د زمكي د مخ قيد ئي دي ديار ولگوو چي آسمان كيني د حضور پ ليدونكو كيني عيسي ژوند وو

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْجَرَامِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ الزُّهْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ابْنُ أَخِي مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْلَحَ النَّبِيِّينَ، إِذَا تَكَلَّمَ رُئِيَ كَالنُّورِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ تَنَائِيَاهُ»

14 ابن عباس فرمائي د حضور مخامخ غاخون لگ كهولاو وو يعني لگ قدر ريگي وو گير ن وو، چي كل ب حضور خبري كولي نو يو نور شانتی ب ظاهریدو چي ددوي د غاخونو مينخ ن ب راوتلو

فائد: علماء پ نزد باندی مشهور داد چي د تشبي د ، د حضور د خبرو چي د غاخونو مينخ ن ب راوتلو ددي ئي د نور سر تشبي ورکړ د ، ليکن علام مناوي فرمائي چي حسي خيز وو چي تشبي ند د + معجز پ طور ب د غاخونو مباركو د مينخ راوتلو

حياء س سر جهکا لینا ادا س مسکرا دینا حسینون کو بهی کتنا سهل ب
بجلی گرا دینا

الغرض د حلئ مبارکی ر ر ش د حسن کمال ت رسیدل وو
دامان نگ تنگ وگل حسن ئو بیسیار گلچین بهار توز دامان گلا دارد
يعني خنگ چي پ جمال معنوي كيني دوي پ انتهاء باندی وو دغ شان پ جمال
ظاهري كيني هم پ انتهاء باندی وو
اللهم صل على سيدنا محمد وآل بقدر حسن وجمال

د حضور د مهر نبوت پ بيان كيني

فائد: دا مضمون د حضور د حلئ مبارکی پ ذيل كيني د كيدو د وج ن د اول باب جزئ گرزول پكار وو مگر د ډير اهتمام د وج او بلا دا چي دا معجز او علامت د نبوت هم وو نو دي وج ن جدا ذكر كيگي مهر نبوت د حضور پ بدن مبارك باندی د پيدائش د وخت ن وو لك چي فتح الباري د يعقوب ابن حسن پ واسط د حضرت عائش د روايت ن نقل كړي دي، او د حضور پ وفات كيني چي كل د بعضو صحاب شك پيدا شو نو حضرت اسماء د مهر نبوت پ نش والي د وصال دليل ونيوو چي پ دغ وخت باقی ن وو پاتي شو ، لك چي مناوي

دا قصه مفصلاً نقل کړې ده پدې کښې اختلاف ده چې په مهر نبوت باندې څه لیکلی وو کڼه، ابن حبان وغیره ددې تصحیح کوی چې پدې باندې (محمد رسول الله) لیک وو او بعضه روایتو کښې دی چې پدې باندې (سیر فانت منصور) لیک وو مطلب ئی دادې چې تر چرتې څی نو څه ستا مدد په کیگی د بعضو اکابرو راځې دادې چې دا روایتونه د ثبوت درجه ته نه دی رسیدلې امام ترمذی په 8 احادیث پدې باب کښې ذکر کړی دی

حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا خَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الْجَعْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: سَمِعْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ يَقُولُ: دَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ ابْنَ أَخْتِي وَجَعُ، فَمَسَحَ رَأْسِي وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ، وَتَوَضَّأَ، فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ، وَقُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ، فَتَطَرْتُ إِلَى الْخَاتَمِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ، فَإِذَا هُوَ مِثْلُ زُرِّ الْحَجَلَةِ

1 سائب ابن یزید فرمائی چې زما ترور (ماسی) د حضور خواته بوتللم او عرض ئی وکړ چې زما دا خوږه ناڅوږه حضور زما په سر باندې لاس راځکلو او زما دپار ئی د برکت دعا وکړ (بعض علماء فرمائی چې د حضور په سر باندې لاس راځکل ددی دلیل ده چې دده په سر تکلیف وو لیکن د بند ضعیف (حضرت شیخ الحدیث) په نزد څه دادې چې دا لاس راځکل د شفقت د پار وو ځکه چې 2 هجری ددوی پیدائش ده نو د حضور د وصال په وخت هم ددوی عمر اته/نهه کالو نه زیات نه وو، دی وجه نه دا لاس راځکل د شفقت وو لکه چې د بزرگانو معمول وی، او د علاج دپاری پری حضور د اودس اوبه اڅکولی یا څه بل تجویز ئی افرمای، خصوصاً د بخاری شریف د روایت نه دا معلومیری چې ددوی په څپو کښې څه تکلیف وو) او حضور اودس افرمای نو ما د حضور د اودس اوبه اڅکلی (د حضور دا اودس ممکن ده د خپل بل څه غرض دپار وو لیکن ظاهر دادې چې ددوی د دوائی او اوبه څکولو دپار ئی اودس افرمای) زه اتفاقاً د حضور شاته اودیدم نو ما مهر نبوت ولید چې د ډولئ د زونډو پشان وو (چې د کمتری د اگئ برابر د اگئ په شکل په هغه پردې کښې لگولی شوی وی چې د ډولئ دپاسه غوړول کیگی علماء ددی لفظ په ترجمه کښې مختلف شوی دی چې مائی دا ترجمه وکړه بعضو خلقو بل شان ترجمه کړه ده لیکن امام نووی چې د مسلم شریف مشهور شارح ده دی معنی له ترجیح ورکړه ده)

فائد: دلته د اودس د اوبو نه که د اودس باقی ماندې اوبه مراد وی خو اشکال و اختلاف نشته خو که چری د اودس هغه اوبه مراد وی کومی چې د بدن نه جدا شی کومو ته چې ماء مستعمل وائی نو بیا هم دلته اشکال ځکه نشته چې د حضور خو فضلات هم پاک وو لا پاتی مستعملی اوبه

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ الطَّالِقَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: «رَأَيْتُ الْخَاتَمَ بَيْنَ كَتِفَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُذَّةَ حَمْرَاءَ مِثْلَ بَيْضَةِ الْحَمَامَةِ»

2 حضرت جابر فرمائی چې ما د نبی مهر نبوت د هغوی د دواړو اوگو مینځ کښې ولیدو چې د سره دانی پشان وو او په مقدار کښې د کمتری د اگئ پشان وو

فائد: د مهر نبوت په مقدار او رنگ کښې روایات مختلف دی امام قرطبی ئی داسی تطبیق کړه چې دا به کم زیات کیدو او رنگ به ئی هم بدلوو، د بند

ناچیز (حضرت شیخ الحدیث) په نزد باندی بل شان تطبیق هم ممکن ده چی دا ټول په حقیقت کښی تشبیهات دی او تشبیه دهر سړی د خپل ذهن موافق وی چی په حالت تقریبی باندی وی او د تقریب په اختلاف کښی اشکال نه وی د بند په نزد دا توجیه ډیر مناسب ده

حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ الْمَدَنِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ الْمَاجِشُونِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ غُمَرٍ بْنِ قَبَادَةَ، عَنْ جَدِّهِ رُمَيْثَةَ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ أَشَاءُ أَنْ أَقْبَلَ الْخَاتَمَ الَّذِي بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِنْ قُرْبِهِ لَفَعَلْتُ، يَقُولُ لِسَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ يَوْمَ مَاتَ: «اهْتَرَّ لَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ»

رُمَيْثَةُ فرمائی چی ما نبی په دی مضمون بیانولو واوریدو او زه دغه وخت د نبی دومره نزدی ووم که ماغوخته نو مهر نبوت می خکلول شو هغه مضمون داد چی حضور د سعد په باره کښی دا فرمائیل چی د هغوی په مرگ باندی د الله تعالی عرش خوزیدل وو

فائد: په دی کښی اختلاف ده چی د عرش د حرکت څه وجه ده او څه معنی ده مشهور قول هغه ده د کوم موافق چی ترجمه وکړه شو ده بعضو خیال داد چی د عرش د خوزیدو نه مراد عرش وال دی ، بعضو په نزد باندی د عرش نه مراد د سعد تخت ده وغیره وغیره مگر راجح اوله قول ده

دا سعد ابن معاذ په غزو جلیل القدر صحابه کښی ده ددوی نور هم ډیر فضائل د حدیثو کتابونو کښی دی د هجرت نه مخکښ نبی اکرم حضرت مسعب ابن عمیر د تعلیم د پار مدينه طيبه ته راولیځل وو دهغوی په لاس مسلمان شو وو د خپل خاندان سردار وو ددی وجه ده د مسلمان کیدو سره ټول خاندان په هغه ورځ مسلمان شو ، د ټولو نه اول چی کوم خاندان په مدينه کښی اسلام راوړ ده دا هغه خاندان ده په 5 هجری کي ددوی وصال وشو د 37 کالو په عمر کښ ، اويا زر (70000) فرشتو ددوی په نماز جنازه کښی شرکت کړ وو لیکن ددی باوجود حدیث شریف کښی رازی چی د قبر لگ شان تنگی ددوی دپاره هم راغلی وه ، ډیر د عبرت ځان ده بند لره د عذاب قبر نه چرته هم افلا کیدل ندی پکار ، هر وخت توبه کول پکار ده حضرت عثمان غنی به چی کله په قبر تیریدو نو دومره به ئی وژړل چی گیر مبارکه په پی لمد شو ، چا ورته ووی د دوزخ او جنت خبری خو هم کیگی تا خو دومره ندی ژړلی دوی وفرمائیل ما دحضور نه اوریدلی دی چی قبر د آخرت د منزلونو نه اوله منزل ده څوک چی په دی کښی خلاص شی روستو ټول منزلون ورته اسان شی او چی په دی کښی خلاصی نه مومی روستو منزلون ددی نه ډیر گران وی

دغه شان ما د نبی نه اوریدلی دی چی ما څومره منزلون لیدلی دی په هغه کښی قبر د ټولو نه ډیری یری وال ده (مشکوٰۃ) اللهم احفظنا منه د حضرت امام ترمذی غرض دلت د سعد د قصه سر نه بلکه په دی کښی د حضور د مهر نبوت ذکر ده ددی وجه نه ئی ذکر کړه ، او د حضرت رُمَيْثَةُ غرض د مهر نبوت په بیان کښی د نزدی والی ده ، یعنی چی زه ډیر زیاده نزدی ووم چی دا مضمون می واوریدو ، یعنی په اوریدو کښی د څه قسم غلطی احتمال نشته

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّبِيِّ، وَعَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَعَيُّرٌ وَاحِدٌ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ غُمَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى عُفْرَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي إِبرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، مِنْ وَلَدِ

عَلَيْ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ، إِذَا وَصَفَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطَوْلِهِ - وَقَالَ: «بَيْنَ كِتْفَيْهِ خَاتَمُ النَّبُوَّةِ، وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ»

4 ابراهيم ابن محمد چي د علي نوس د فرمائي چي حضرت علي چي ب كلا د حضور صفات بيانول نو دا صفات ب ئي بيانول او تير شو حديث ئي بيان كړو ددي سر ب ئي دا هم فرمائيل چي د حضور د دواړو اوگو مينخ كښي مهر نبوت وو او دوي خاتم النبیین وو

فائد: دا حديث پ مخکښ باب كښي مفصل تير شو د خك مختصر طور باندې دلته اشار وکړ او چونک پدي كښي د مهر نبوت ذکر وو خك ئي خاص طور ذکر وکړو دا هغه حديث د چي د اول باب اتم نمبر كښي تير شو د

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ يَابِتٍ قَالَ: حَدَّثَنِي عَلْبَاءُ بْنُ أَحْمَرَ التَّيْشُكْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو زَيْدٍ عَمْرُو بْنُ أَهْطَبِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا زَيْدٍ، اذْنُ مِنِّي فَاْمَسَحْ ظَهْرِي، فَمَسَحْتُ ظَهْرَهُ، فَوَقَعَتْ أَصَابِعِي عَلَى الْخَاتَمِ قُلْتُ: وَمَا الْخَاتَمُ؟ قَالَ: «شَعْرَاتُ مُجْتَمِعَاتٍ»

5 علباء ابن احمر فرمائي چي ماتي عمرو بن اخطب صحابي دا قص بيان كړ چي يو پير حضور ماتي د ملا گرولو وفرمائيل ما د حضور ملا گرول شروع كړل نو اتفاقاً زما گوته پ مهر نبوت باندې ولگيد علباء فرمائي ما تري تپوس وكړو چي مهر نبوت خ ش وو دوي وفرمائيل د خو ويختو مجموع و

فائد: داد اولنو روياو خلاف ند خك چي دهغه پ طرفونو باندې ويخت هم وو چي دوي دلته صرف د هغه ذكر وكړو

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ الْحُسَيْنِيُّ بْنُ حُرَيْثٍ الْخُرَاعِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ بْنِ وَاقِدٍ، قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: حَدَّثَنِي عَيْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي بُرَيْدَةَ يَقُولُ: جَاءَ سَلْمَانُ الْقَارِيسِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ بِمَائِدَةٍ عَلَيْهَا رُطْبٌ قَوْضَعُهَا بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «يَا سَلْمَانُ مَا هَذَا؟» فَقَالَ: صَدَقَةٌ عَلَيْكَ وَعَلَى أَصْحَابِكَ، فَقَالَ: «ارْفَعْهَا، فَإِنَّا لَا نَأْكُلُ الصَّدَقَةَ» قَالَ: فَرَفَعَهَا، فَجَاءَ الْعَدَّ بِمِثْلِهِ، قَوْضَعُهُ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «مَا هَذَا يَا سَلْمَانُ؟» فَقَالَ: هَدِيَّةٌ لَكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ: «ابْسُطُوا» ثُمَّ نَظَرَ إِلَى الْخَاتَمِ عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ، فَأَمَّنَ بِهِ، وَكَانَ لِلْيَهُودِ فَاشْتَرَاهُ رَسُولُ اللَّهِ بِكَذَا وَكَذَا دِرْهَمًا، عَلَى أَنْ يَغْرِسَ لَهُمْ نَخِيلًا، فَيَعْمَلُ سَلْمَانُ فِيهِ، حَتَّى تَطْعَمَ، فَغْرِسَ رَسُولُ اللَّهِ النَّخْلَ إِلَّا نَخْلَهُ وَاحِدَهُ، غَرَسَهَا عُمَرُ فَحَمَلَتِ النَّخْلُ مِنْ عَامِهَا وَلَمْ تَحْمَلْ نَخْلًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ مَا شَأْنُ هَذَا النَّخْلِ؟ فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَنَا غَرَسْتُهَا، فَنَزَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ فَغَرَسَهَا فَحَمَلَتْ مِنْ عَامِهَا

6 بريد ابن الحبيب چي حضور كلا مدينه منور ت تشریف راوړو نو سلمان فارسي يو دستر خوان راوړو چي پري تاز كهجور وي ، او د حضور خدمت كښي ئي پيش كړي حضور تپوس وكړو سلمان خنگ كهجور دى ؟ هغوى عرض وكړو پ تاسو او ستاسو پ ملگرو باندې صدق د حضور وفرمائيل مونږ خلق صدق ن خورو زما د خوا ن ئي واخلي (دى كښي د علماء اختلاف د چي مونږ

خلق نه مراد څه ده؟ د بعضو په نزد د نبی ذات ده او جمع لفظ باندې ئی تعبیر تشریفا وکړو، د بعضو په نزد د انبیاء جماعت مراد ده، بعضو په نزد باندې د حضور خپلوان مراد دی چاته چې صدقه نشی ورکولای (بند) (شیخ الحدیث) په نزد باندې دا دریم احتمال راجح ده، او د علامه مناوی اعتراضات کوم چې په دریم احتمال باندې دی دومره وزنی نه دی (دویمه ورځ باندې بیا داسی واقع راغل چې سلمان د کهجورو یو خانک راوړو او د حضور په تیوس ئی جواب ورکړو دا ستاسو د پار هدیې ده حضور صحابه ته ارشاد افرمای لاسونه اوگد کئ (یعنی خورئ) او حضور پخپله هم وخوړلی، چنانچه بیجوری ددی تصریح کړید په سلمان فارسی دسی دوه ورځی راوړل په حقیقت کښی د حضور د آقا جوړولو امتحان وو، ځکه چې سلمان د پخوانی زمانی په علماء کښی وو، یو نیم سل 150 او د بعضو په نزد در نیم سو 350 کاله عمر ئی وو، دوی د حضور په علاماتو کښی کوم چې په پخوانو کتابونو کښی وو دا هم لیدلی وو چې دوی به صدقه نه خوری او هدیې به قبلوی او ددوی ددواړو اوگو مینځ کښی مهر نبوت ده اولنی دواړو علاماتو لیدلو نه وروستو) بیا ئی د حضور په ملا مبارک باندې مهر نبوت ولید نو مسلمان شو (سلمان دهغه وخت د بنو قریظ غلام جوړشو) وو (حضور دوی واغستو) مجازا ئی د اغستلو لفظ استعمال کړو ورته دوی ئی مکاتب جوړکړی وو مکاتب جوړول دی ته وائی چې آقا د غلام سره دا معامل وکړی چې کوم مقدار چې مقرر شی هغه وگټه او ادا کړه ته به ازاد ئی او بدل کتابت ډیر زیات دراهم مقرر شول) او ورسره دا هم چې سلمان به دره سو کهجور لگوي او دهغه د میوه نیولو پوری به دهغه خیال ساتی نو نبی هغه په خپل لاس مبارک باندې ولگولی د حضور معجزه وه چې ټولو کهجورو په هغه کال باندې میوه ونيوه صرف یوی ونی میوه ونه نیوله، تیوس نه وروستو معلوم شو چې دهغه حضرت عمر په لاس باندې کرله شو وه دحضور د لاس نه وه، حضور هغه راویستل او دوباره ئی وکرله دحضور دا بله معجزه وه چې به موسم ئی بوټه وکرلو ولیکیدو او په هغه کال ئی میوه ونيوه

فائد: ددی حدیث نه علماء ډیر تحقیق کړ دی مثلاً چې دهغه غلام وو نو دده صدقه او هدیې صحیح وه کنه؟ نیز صدقه او هدیې کښی څه فرق ده وغیر وغیر اوگد بحثونه دی د اختصار د وجه نه مو پریخود

البته ددی حدیث نه د حضور یو خاص معمول معلوم شو چې په هدایا کښی به ئی خادمان او حاضرین شریکول، او دا د حضور خاص معمول وو، په زرگونو واقعات د حدیث په کتابونو کښی ددی معمول ذکر شوی دی، دی مضمون کښی د حضور یو ارشاد هم نقل کړی چې حضور فرمائیل (الهدایا مشترک) هدیې چې ورکول کیری نو ناست خلق پکښ شریک وی محدثان حیثیت سره ددی حدیث په الفاظو کښی اختلاف ده او کلام پکښ هم شته یعنی ضعیف ده مگر د مضمون په اعتبار سره د واقعاتو نه تأیید کیری دا خبر چې کوم قسم هدیې مراد دی او ناستو خلقو نه څوک مراد دی ددی تفصیل پکار ده

ملا علی قاي لیکهی چې یو شیخ له هدیې راوړ شو ناستو خلقو کښی چا ووی الهدایا مشترک هغوی ووی د شرکت خواش مند نه یم وحدت خوښوم دا

ټول ستا شول هغه د دومر مقدار وو چی د صاحب اچتول نه شو نو یو خادم ته ئی ووئیل چی دا دد کور ته ورسو، هغه ورسوو دغه شان د **امام ابو یوسف** په مجلس کښ دا واقع راغل چی څه نقدی هدیه پیش کړه شو حاضرینو کښی چا ووئیل **الهدایا مشرک** دوی وفرمائیل ددی نه خاص قسم هدایا مراد دی دا ئی وفرمائیل او خادم ته ووئیل دا یوسه او سنبهال ئی کړه

علماء لیکهی چی دواړه واقع په خپل خپل ځان باندی مناسب دی د یو زاهد صوفی سر دا مناسب وو چی ویئ کړل او د یو فقیه سر دغه مناسب وو او دا رشتیا دی چی **ابو یوسف** د فقه مشهور امام د ک هغه داسی نو کړه نو یو شرعی مسئله به تری جوړه شوی وه او په هدایا کښی به شرکت ضروری وو او امت ته به گران شوی وه حضرت **شاه ولی الله** صاحب په خپل کتاب **مبشرات** او **منامات** کښی لیکلی پدی کښ ډیر عجیبه واقعات دی بعض د هغه نه ئی د خپل والد صاحب واقع هم لیکلی ده چی یو پیر د طالب علمئ په زمانه کښی زما دا شوق پیدا شو چی همیشه روز و نیسم ددی نه روستو د علماء د اختلاف د وجه نه ماته تردد وشو په خوب کښی می د نبی زیارت وشو حضور یو ډوډی راکړه خوا کښی ابوبکر وهغوی وفرمائیل **الهدایا مشرک** ما ډوډی ورمخکښ کړه هغوی تری یو ټکر واغسته بیا عمر وفرمائیل **الهدایا مشرک** ما ډوډی ورمخکښ کړه هغوی تری یو ټکر واغسته بیا عثمان وفرمائیل **الهدایا مشرک** ما عرض وکړه که دا تاسو تقسیم کړئ نو د فقیر ته به څه پاتی شی

حضرت سلمان فارسی جلیل القدر صحابی د حدیث کښی رازی چی کله د قرآن دا آیت (وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ) محمد 38 نازل شو چی ترجمه یئ داد که چرته تاسو (دایمان راوړلو نه) مخ اړوئ نو الله تعالی به ستاسو په ځان بل قوم راوولی چی ستاسو پشان به نه وی صحابه عرض وکړه د الله رسول دا به څوک وی چی زمونږ په ځان راشی؟ حضور د سلمان په اوگه باندی لاس راخکلو وئی فرمائیل دد قوم په یو حدیث کښی راغلی دی چی حضور یو ځل ارشاد وفرمای د هغه ذات قسم د چا په قبضه کښی چی ځما سا ده که چری ایمان په ثریا پوری زوړند وه نو د فارس څه خلقو به د هغه ځا نه هم حاصل کړه وه علماء لیکلی دی چی دا د امام **اعظم** په شان کښی بشارت ده

حضرت سلمان فارسی د خپل ایمان تفصیلی قصه بیانوی چی د حدیث په کتابونو کښ ذکر ده چی پکښی دهغه علاماتو ذکر هم ده د کومو امتحان چی ئی اغسته وو

فرمائی زه د اصفهان د یو علاق اسیدونک یم د هغه نوم (ج) وو، زما پلار د هغه علاق مشر، سردار وو، او زما سر د هغه ډیر زیاته مینه وه، ما په خپل پخوانی مذهب مجوسیت کښی دومر کوشش کړه وو چی زه د آتش کد محافظ جوړ شوم، زما پلار زه یو ځل خپل جائداد طرف ته ولیرلم، په لار زما تگ د نصاری په گرج باندی وشو، زه د چکر دپار هغه ته لارم، ما هغوی په مانځ باندی ولید نو زما خوښ شو او د هغوی دین می خوښول شروع کړه، تر ماښام هلته

ووم ،د هغوی نه ما د ا معلومات وکړل چې ددی دین مرکز کوم ځای د ؟ هغوی وویل د شام په ملک کښی د د شپه کور ته واپس رالم، کوروالو تپوس وکړو ما ټول قصه بیان کړه ،پلار ووی بچ دغه دین څه ند ستا او ستا د مشرانو چی کوم دین د دا څه د

ما وویل چرته هم نه! دغه دین بهتر د د پلار سره زما یر پیدا شو چی چرته لار نه شی دی وجه ئی زما په خپو کښی بیړئ واچولی او ز ئی کور قید کړم ،ما هغه عیسایانو ته سوال جواب ولیکل چی کله د شام نه قافل راشی (چی اکثر به تلل راتلل) نو ما خبر کړئ، څه سوداگر راغلل نو هغوی ما ته اطلاع وکړه چی کله هغوی واپس کیدل نو ما د خپلو خپو بیړئ پری کړی او د هغوی سره شام نه لارم، هلته چی ورسیدم نو ما دا تحقیق وکړو چی ددی مذهب پیرماهر څوک د؟ خلقو ووی چی په گرجه کښی فلان پشپ د ز د هغه خواته لارم ما ورته ووی زما ستاسو په دین کښی د داخلیدو رغبت ده، او ستاسو په خدمت کښی اسیدل غواړم ،هغه منظور کړه ز د هغه سر په اسیدلو شوم، لیکن هغه څه سر راونه ختو خلقو ته به ئی د صدق ترغیب ورکوه او څه چی به راتلل په خپله خزان کښی به ئی جمع کول ،غریبانو له به ئی څه نه ورکول

هغه مړ شو او د هغه په ځای بل سره کینول شو چی د هغه نه به تر و و او د دنیا نه به رغیت وو ز د هغه سره شوم زما د هغه سره محبت پیدا شو، بالآخر هغه هم د مرگ شو ،ما هغه ته ووی ما ته د چا خوت د پاتی کیدلو وصیت وکړ! هغه ما ته ووی زما په طریق صرف یو سر د هغه په موصل کښی اسیگی، ته د هغه خوت لار شه ز د هغه خوت لارم او هغه ته می قصه واورول ،هغه په خپل خدمت کښی وساتلم ،هغه هم بهترین سره وو آخر کار هغه هم د مرگ شو ماتری تپوس وکړو چی چرته لارشم هغه ووی (نصیبین) ته لار شه ز هلته لارم قصه می واورول هغه ځان سره پاتی کړم هغه هم څه سره وو چی د هغه د مرگ وخت نژدی شو نو ما و چرته لار شم وی (غموریا) کښی د فلانی کس خواته لار شه ز هلته لارم دغه پاته شوم هلته می د گټی دهندا هم شروع کړه چی د هغه په وجه زما سره څو غواگانی او بیز جمع شو چی د هغه د وفات وخت شو ما ورته ووی وس چرت لار شم د ووی په خدا قسم وس په د طریق په کوم چی مونږ یو څوک عالم ند پاتی شو ،البته د نبي آخر الزمان د پیدا کیدو وخت نژد شو د هغه به دین ابراهیمی باندی وی، په عربو کښی به پیدا کیری او د هغه د هجرت ځای داسی د چی چرته د کهجورو پیدا وار ږیر د او دواړو طرفته ئی شگلنه زمکه د ،هغوی به هدیه خوری او صدق به نه خوری، دواړو اوگو مینځ کښی ئی مهر نبوت د (ددی علاماتو د وجه نه سلمان تحقیق کوو) پس ک ستا شوق وی نو ه زمکه ته ځان ورسوه د هغه د انتقال نه وروستو د قبیل بنو کلب څه تاجرانو په دغه طرف راتلل وشو ما هغوی ته ووی که تاسو ما عربو ته بوزئ نو ددی په بدل کښی به تاسو له دا غواگانی او بیز درکړم ،دوی قبول کړه، او ز ئی مک مکرم ته راوستلم خو په ما ئی دا ظلم وکړو چی ز ئی غلام ظاهر کړم او خرڅ ئی کړم ،بنو قریظ یو یهودی ز واغستلم او د ځان سره ئی مدینه ته راوستلم د مدینه د لیدلو سره ما د هغه علاماتو په وجه چی ما ته دغموریا ملگری (پادری) خودلی وی وپیژندل چی دا هغه ځای د ، ز هلته اسیدم چی دی

کښی نښی د مدینې منورې ته هجرت وفرمایې، حضور دغې وخت قبا کښی تشریف فرما وو. ما چی خبر واوریدو نو چی څه زما سرې وو وامی غستل او پیش می کړم او عرض م وکړ دا د صدقې مال ده حضور پخپلې ونې خوړلو او (فقیرانو) صحابې ته ئی وفرمائیل تاسو وخورئ ما پې خپل زړه کښی ووی یو علامت خو پورې راوختو، بیا زه مدینې ته واپس رالم او څه م جمع کړل چی دیکښی نښی هم مدینې ته راورسید، ما څه (کهجورې او ډوډی) پیش کړې او عرض م وکړ هدیې ده، حضور دهغه نه خوراک وکړو ما پې زړه کښی ووئیل دویم علامت هم پورې شو دی نه وروستو پورې پیرې زه حاضر شوم چی نښی (د یو صحابی د جنازې پې وجې) پې بقیع کښی تشریف فرما وو، ما سلام وکړو او شا طرفته راتاؤ شوم هغوی پوه شو او د ملا نه ئی خادر لرې کړو ما مهر نبوت ولید زه پې جوش کښی پې هغه ورپرېوتلم او خکلوو م او ژړل م حضور وفرمائیل مخه ته راش، زه مخه ته رالم او ټولا قصه م بیان کړې ده

ده نه وروستو زه د خپلی غلامی پې کارونو کښی گیر ووم، یو پیر حضور وفرمائیل ته د خپل آقا سرې د مکاتبت معاملې وکړ، ما ورسرې معاملې وکړې هغه دوو څیزونه بدل کتابت جوړ کړې: څلوېښت اوقیې سرې زر (یو اوقیې څلوېښت درهم وی او یو درهم درې څلور ماشه وی) دویم دا چی درې سوو ونې د کهجورو ولگو او خیال ئی ساته تر دی د خوراک شی، نو حضور پې خپل لاس مبارک ولگولی چی قصه ئی مذکور ده، او اتفاقاً د چرتې نه سرې زر راغلل حضور سلمان له ورکړل چی دا پې خپل بدل کتابت کښی ورکړه دوی عرض وکړو حضور! دا پې څنگه پورې شی هغه خو ډیر زیات مقدار ده حضور وفرمائیل الله ته گران نه پورې بې ئی کړی، ما وویل او دهغه نه م څلوېښت اوقیې هغه وتللی او ور م کړی (جمع الفوائد) ددی قصه نه دا معلوم شو چی د شمائلو پې روایت کښی د حضور د سلمان پې بارې کښی د اغستلو لفظ راوړل پدی وجې وو چی بدل کتابت ئی حضور ادا کړ وو خپل لاس سرې ئی ونې لگلو وی او د خپل طرف نه ئی سرې زر ورکړی وو چی بدل کتابت مقرر وو

حضرت سلمان فرمائی د لسو نه زیاتو مالکانو پې غلامی کښی پاتی شو، یم، غزو، خندق کښی خندق د دده پې مشورې سرې کنستل شو وو، ورنه عربو کښی مخکښی نه د خندق دستور وو او نه چا پیژندو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا بِشِيرُ بْنُ الْوَصَّاحِ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ الْإِدْرَقِيُّ، عَنْ أَبِي يَصْرَةَ الْعَوْفِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ عَنْ خَاتَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَعْنِي خَاتَمَ النَّبُوَّةِ - فَقَالَ: «كَانَ فِي ظَهْرِهِ بَضْعَةٌ نَاسِرَةٌ»

7 ابو نصر فرمائی چی ما د ابو سعید خدری نه د مهر نبوت بارې کښی تپوس وکړو نو دوی وفرمائیل چی د هغوی پې ملا باندی د غوښی یو راوتلی ټکړ وو

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُقْدَامِ أَبُو الْأَشْعَثِ الْعَجَلِيُّ الْبَصْرِيُّ قَالَ: أَخْبَرَنَا جَمَادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجَسٍ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي تَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقُذِرْتُ هَكَذَا مِنْ خَلْفِهِ، فَقَعَرَ الَّذِي أَرِيدُ، فَلَقِيَ الرَّدَاءَ عَنْ ظَهْرِهِ، فَرَأَيْتُ مَوْضِعَ الْخَاتَمِ عَلَى كَتِفَيْهِ مِثْلَ الْجُمُعِ حَوْلَهَا خِيَلٌ كَأَنَّهَا تَالِيلٌ، فَرَجَعْتُ حَتَّى اسْتَقْبَلْتُهُ، فَقُلْتُ: عَفَرَ اللَّهُ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «وَلَكَ»

قَالَ الْقَوْمُ: أَسْتَغْفِرُكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، وَلَكُمْ، ثُمَّ تَلَا هَذِهِ آيَةَ {وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْيِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ} [محمد: 19]

8 عبد الله ابن سرجس فرمائی چي ز د حضور پ خدمت کښ حاضر شوم د حضور سر دغ وخت مجمع و، ما داسي د هغوي شات چکر ولگوو(راوی شاید پ دی خائ کښي چکر لگولو سر فعلی صورت بیان کړو) حضور زما منشا باندی پوه شو او د ملا ن ئی خادر لری کړو ما د نبوت مهر د هغوي ددواړو ولو مینخ کښ د مټی م شکل وو چي خلور واپ طرفت ئی خالون وو چي د زخو پشان معلومید بیا ز د حضور مخ ت راغلم او ما ورته وویل الله تعالی دی ستاسو مغفرت وکړی(یا الله تعالی ستاسو مغفرت کړ د لک چي سور فتح کښي د الله تعالی ارشاد د) حضور وفرمائیل الله دی ستا هم مغفرت وکړی خلقو مات وویل چي حضور ستا دپار د مغفرت دعا وکړ؟ ما وویل او او ستاسو ټولو د پار هم خک چي الله تعالی حکم کړ د چي :ا محمد! د مغفرت دعا کو د خام دپار هم او دمومنانو سپرو دپار هم او د مومنانو زنانو د پار هم (خک حضور د ټولو دپار دعائ مغفرت وکړ)

د حضور د وپختو بار کښ

فائد: د حضور د زلفو بار کښ مختلف روایات راغلي دی لک چي مخکښ تیر شو کو پدی کښ هیخ تعارض نشته، خک چي وپختو لویدلو وال خیزد، یو وخت کښ ک د غور پوسکی پوری وو نو بل زمان کښ ددی ن ډیر وو، خک چي د حضور ن وپخت خریئل صرف څو پیر ثابت دی نو چا چي نزدی وخت کښ نقل کړ هغوي واپ نقل کړی او چا چي څ زمان بعد نقل کړی هغوي اوږد وپخت نقل کړی، بعض علماء داسي هم جمع کړی چي د سر د اولی حص وپخت تر غورونود نیم پوری د مینخنئ حص د غورونو لاندی حص پوری او د اخیر سر وپخت د تر اوږو پوری وو

دی باب کښ امام ترمذی اته احادیث بیان کړی

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ: أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى نِصْفِ أُذُنَيْهِ»

حضرت انس فرمائی چي د حضور وپخت مبارک د غورونو تر نیم پوری وو

حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «كُنْتُ أَعْتَسِلُ أَتَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ، وَكَانَ لَهُ شَعْرٌ فَوْقَ الْجُمَةِ وَدُونَ الْوُفْرِ»

حضرت عائش فرمائی چي ما او حضور ب پ یو لوخی غسل کوو د حضور اقدس وپخت د هغ زلفو ن چي د غورونو پوسکو پوری وی د هغ ن زیات وو او

کومی زلفی چی د اورو پور وی د هغ ن کم وو، یعنی ن زیات اړد وو او ن زیات لنډ بلک درمیان وو

فائد: دی حدیث ن دا ن معلومیری چی دواړو حضراتو ب برینډ لامل ځک چی حضرت عائش پخپل فرمائی چی ما د حضور محل ستر او هغوی زما زما محل شرم کلا هم ندی لیدلی، دغ شان د لوخی پ یو والی کښ هم د دلیل نشته، ددی ډیر صورتون داسی ممکن دی چی غسل هم وشي او دیو بل مخ ت ب حجاب هم نشی، دغ شان ددی حدیث ن د سړی او څخ د یو لوخی ن پ یوځان غسل کول ثابت دی، د علماؤ د امام نووی د قول موافق پ دی صورت اجماع د

دویم صورت داد چی سړ اول غسل وکړی او بیا څخ د سړ پ باقی ماند، اوبو غسل وکړی، دا صورت هم د ټولو پ نزد جائز د

دریم صورت داد چی اول څخ غسل وکړی سړ د هغ پ باقی ماند باندی غسل وکړی، د صورت د احنافو، شوافعو، مالکیو پ نزد جائز د حنابل دا جائز ن بولی، البت ک د څخ غسل کولو وخت کښ سړ هلته موجود وی نو بیا ورته دوی جائز وائی، ددی حضراتو استدلال او د جمهورو د طرفن جوابات علمی بحث کیدو پ وج پریخود شو، دی، لیکن بیا هم د یو معتمد امام خلاف د او پ حدیث هم ممانعت راغل نو پدی کښ احتیاط اولی د

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو قَيْطَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرْبُوعًا، بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمُنْكَبَيْنِ، وَكَانَتْ جُمَّتُهُ تَضْرِبُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ

حضرت براء فرمائی چی حضور متوسط القام (درمیان قد و لا) وو، ددی د دواړو اورو مینخ فراخ وو، ددی وخت ب تر غوگونو پوسکو پوری وو

فائد: دا حدیث د حلیئ پ بحث کښ مفصل ذکر شو د د وختو ذکر پ وج دلته هم راوړ شو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ بْنُ حَازِمٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَنْسٍ: كَيْفَ كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: «لَمْ يَكُنْ بِالْجَعْدِ وَلَا بِالسَّبْطِ، كَانَ يَبْلُغُ شَعْرُهُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ

قتاد فرمائی چی ما د انس ن تپوس وکړو چی د حضور وخت مبارک څنگ وو؟ هغوی افرمائیل چی ن بلکل تاؤ بلک سیدها او لک شان تاؤوالی، او گړی وال پکښ وو چی د غورونو پوسکو پور وو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ أَبِي عُمَرَ الْمَكِّيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ ابْنِ أَبِي تَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَتْ: «قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَدَمَةً وَلَهُ أَرْبَعُ عَدَائِرَ

ام هانئ ځ فرمائی چي نبي ځ جرت ن ځ بعد يو ځ پير ځ مک ځ تشریف راوړو نو ددوی وخت ځ مبارک د کمځو پ ځ طور ځلور حص ځ کیدل ځ

فائد: د مشهور قول موافق د نبي ځ ملا ځ راتلل د هجرت ن ځ بعد ځلور ځل ځ شو ځ د ځ اول عمر ځ القضاء کښ چي د پ ځ سن ځ 7 هجري کښ وو، بيا فتح مک ځ کښ سن ځ 8 هجري کښ ، بيا پ ځ دغ ځ سفر کښ د عمر ځ جعراښ ځ د پار ځ ، بيا سن ځ 10 هجري کښ د حج دپار ځ ،

دا راتگ د کوم چي پ ځ دحديث مبارک کښ ذکر د ځ د بيجور ځ ی د قول موافق د فتح مک ځ پ ځ وخت شوی وو، او هم دا پ ځ مظاهر حق کښ دی، بعضو علماؤ ځ نور وختون ځ هم ليکلی دی ، د سړو د پار ځ کمځئ مکرو ځ دی ، دی حديث کښ ب ځ د کمځو ن ځ هغ ځ مراد وی چي کوم ځ کښ تشب ځ ن ځ وی چي د تشب ځ ن ځ حضور ځ پخپل ځ منع فرمائيلى ځ

حَدَّثَنَا سُؤدُ بْنُ تَصْرِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ تَلَيْتِ الْبُتَّانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ: «أَنَّ شَعَرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ

حضرت انس ځ فرمائی چي د حضور ځ وخت د غو ځ رونو نیم ځ پوری وو ځ

حَدَّثَنَا سُؤدُ بْنُ تَصْرِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الرَّهْزِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا عُثَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْبَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُسْدِلُ شَعْرَهُ، وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ، وَكَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يُسْدِلُونَ رُءُوسَهُمْ، وَكَانَ يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ فِيهِ بِشَيْءٍ، ثُمَّ فَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ

حضرت ابن عباس ځ فرمائی چي حضور ځ ب ځ اول وخت ځ بغير لار ځ ويستلو ن ځ سرغ شان پريخودل او ددی وج ځ داو ځ چي مشرکینو ب ځ لار ځ ويستل ځ او اهل کتابو ب ځ ن ځ ويستل ځ ، حضور ځ ابتداء پ ځ هغ ځ کارونو کښ کومو کښ چي ځ حکم نازل ن ځ وو د اهل کتابو موافقت غور ځ کوو لیکن روستو بيا د ا حکم منسوخ شو لهذا حضور ځ بيا د اهل کتابو مخالفت شروع کړو ځ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَسَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَافِعٍ الْمَكِّيِّ، عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ، قَالَتْ: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَا صَفَائِرٍ أَرْبَعٍ

ام هانئ ځ فرمائی چي ما نبي ځ ځلورو کمځو وال ځ وليد ځ ځ **فائد:** بظاهر د هغ ځ حديث د ځ کوم چي تير شو ځ

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَرْجُلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

د حضور ځ د وختو منگز کولو بار ځ کښ

فائد: ويختو کښ منگز کول مستحب د حضور د دى ترغيب هم ورکړ د او پخپل ب ئى هم پ ويختو کښ منگز کول، امام ترمذى پدى باب کښ پنځ احاديث نقل کړى دى

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ غَرْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «كُنْتُ أَرَجُلُ رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا حَائِضٌ

حضرت عائشہ فرمائی چى ما ب د نبى پ ويختو کښ منگز کول حال داد چى ز ب حائض ووم

فائد: دى حديث نه علماؤ دا مسئل ثابت فرمائيلى د چى حائض پ حالت حيض کښ د سړى خدمت کول شى حيض سر پ دى کښ څ کم نه رازى البت صحبت ورسر ناجائز د

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبَانَ هُوَ الرَّقَاشِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ دَهْنَ رَأْسِهِ وَتَسْرِخَ لِحْيَتِهِ، وَيُكْثِرُ الْقِنَاعَ حَتَّى كَانَ ثَوْبُهُ ثَوْبَ رِيَاءٍ

حضرت انس فرمائی چى حضور ب اکثرو خپل سر مبارک ک ښ د تيلو استعمال کوو، او خپل ګير مبارک ب ئى اکثر منگز کول او پ خپل سر مبارک ب ئى يو کړ اچول چى هغ ب د تيلو د زياتى د وج داسى و ګويا چى د تيلو کړ د

فائد: يعنى د تيلو د وج نه چونک کړ خرابيگى چى دا د حضور د صفائى خلاف وو، دى وج نه ب حضور يو کړ پ سر اچول چى پگړى وغير خراب نشى

حَدَّثَنَا هَنَادُ بْنُ السَّرِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَشْعَثِ بْنِ أَبِي الشَّعَثَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُجِبُّ التَّيْمَنَ فِي طَهْوَرِهِ إِذَا تَطَهَّرَ، وَفِي تَرْجُلِهِ إِذَا تَرَجَّلَ، وَفِي ائْتِعَالِهِ إِذَا ائْتَعَلَ

حضرت عائشہ فرمائی چى حضور پ خپل اودس کولو کښ، منگز کولو کښ، پيزار پ خپو کولو کښ (غرض پ هر کار کښ) څ طرف مخکښ کوو يعنى اول څ طرف منگز کوو بيا ګس طرف

فائد: ددى دريو خيزونو کوم چى پ حديث کښ ذکر دى څ قيد نشته بلکه حضور ب پ ګر کار کښ ابتداء د څى طرف نه خو ه و دى وج نه ترجم کښ د (هر کار) اضاف وشو او ددى اصل قاعد داد چ کوم کار کښ اصل

زینت او شرافت د هغه څو طرف مقدم د لکه کپړه پیزار وغیر او په وبستو کښی ئی گس مخکښ د او د کوم خیز چی وجود زینت ند لکه بیت الخلاء تلل وغیر نو پدی کښی گس مخکښ کول دی په ننوتلو کښی او په راوتلو کښی څو مخکښ کول دی، په خلاف د جومات چی په دی کښی ناسته شرافت او بزرگی د نو داخلیدو په وخت خئ خپه مخکښ کول او په راوتلو کښی گسه مخکښ کول پکار دی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَبَّانَ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ، قَالَ: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّرَجُّلِ إِلَّا غَبَاً

عبد الله ابن مغفل فرمائی چی حضور په منگز منع کول مگر کلا کلا فائد: قاضی عیاض فرمائی چی د کلا کلا نه مراد دوضو ور څ د ، ابوداؤد شریف کښی د په حدیث کښی د حضور نه پخپله د روزانه منگز کولو نه منع راغلی د ، علماء فرمائی چی د ممانعت هله د چی کلا څو ضرورت تقاضا کونک نه وی ورنه څو باک نشته

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ [ص: 54] يَزِيدَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ الْأَوْدِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَرَجَّلُ غَبَاً»

حمید ابن عبد الرحمن یو صحابی د نقل کوی چی حضور په کلا کلا منگز کول

باب ما جاء في شيب رسول الله
د حضور د سپینو ویختو په باره کښی

فائد: دی باب کښی امام ترمذی اته احادیث نقل کړی

"حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: قُلْتُ لَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: هَلْ خَصَّبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: «لَمْ يَبْلُغْ ذَلِكَ، إِنَّمَا كَانَ شَيْبًا فِي صُدْغَيْهِ» وَلَكِنْ أَبُو بَكْرٍ، خَصَّبَ بِالْحِجَاءِ وَالْكَتَمِ-

قتاده فرمائی چی ما د انس نه تپوس وکړو چی نبی په نکریز لگول ؟ هغوی جواب راکړو چی د نبی د ویختو سپین وال داسی مقدا نه وو رسیدل چی د نکریز موقع راغل و ، سپین وال د حضور په دواړو ختونو کښی لگ شان وو البته ابوبکر په کتم او نکریز باندی رنگ فرمائو

فائد: کتم یو قسم واخ دی چی رنگ پری ورکول کیری ، بعض فرمائی چی صرف کتم تور وی او دی نکریزی سر ملاؤ شی نو سور شی ، او بعض فرمائی چی کتم شین وی او د نکریزی سر ملاویدو سر تور والی ته مائل وی

ملا علی قاری فرمائی چی د غلبه اعتبار د ک غلبه د کتم وی نو تور وی او ک غلبه د نکریزی وی نو سور وی ،البته خضاب په دواړو باندی جائز د البته دی تور نه وی خک چی د تور رنگ نه منع راغلی د

« حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَيَحْيَى بْنُ مُوسَى، قَالَا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: «مَا عَدَدْتُ فِي رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلِحْيَتِهِ إِلَّا أَرْبَعَ عَشْرَةَ شَعْرَةً بَيْضَاءَ»

حضرت انس فرمائی چی ماد نبی په سر مبارک او گیر شریف کنب خوارلس نه زیات سپین وخته ندی شمارلی

فائد: د حضور سپین وختی ډیر کم وو البته په تعداد کنب اختلاف د ددی روایت نه خوارلس معلومیری بعضو نی وولس اتلس او بعضو نه تقریباً شل معلومیری دا داسی خاص اختلاف ند په مختلفو زمانو باندی هم حمل کید شی او د شمار په اختلاف باندی هم د سپینو وختو کمواله د ټولو مقصود د

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ سَهْمَةَ، وَقَدْ سُئِلَ عَنْ شَيْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «كَانَ إِذَا دَهَنَ رَأْسَهُ لَمْ يُرَ مِنْهُ شَيْبٌ وَإِذَا لَمْ يَدْهِنْ رُئِيَ مِنْهُ»

حضرت جابر نه چا د حضور د سپینو وختو بار کنب سوال وکړو مو هغوی وفرمائیل چی کله به حضور د تیلو استعمال کوو نو هغه به محسوس کیدل نه گنی خ سپین واله به خائ په خائ محسوس کیدو

فائد: د تیلو د استعمال په وخت چونکه ټول وخته پرقیری نو د وختو سپین واله د تیلو په پرق کنب گډ وډ شی،

یا دا چی د تیلو په وجه وخته ونخلی نو سپین وخته د کمی په وجه پت شی او تیل نه وی لگولی نو د وختو د خوریدو په وجه هغه ښکاره وی

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنُ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ الْكُوفِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ شَرِيكِ، عَنْ عُثَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ تَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: «إِنَّمَا كَانَ شَيْبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوًا مِنْ عِشْرِينَ شَعْرَةً بَيْضَاءَ»

حضرت انس فرمائی چی د حضور سپین وخته تقریباً شل وو **فائد:** دا مخکښ بیان شو چی دا روایت د نورو خ خلاف ند،

« حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ شَيْبَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ شَبَبْتُ، قَالَ: «شَيْبَتِي هُوَ، وَالْوَاقِعَةُ، وَالْمُرْسَلَاتُ، وَعَمَّ يَتَسَاءَلُونَ، وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ»

ابن عباسؓ فرمائی چې حضرت ابو بکر ؓ وفرمائل ا ؓ د الله رسولؐ ټ خو بوډا شوی (ددی څه وځی د؟ حالانکه ستا د اعتدال کو دا تقاضا د چې تېس ځوان و، یا ساسو د عمر شریف دا تقاضا د چې تاسو دی عمر پور لا ځوان و؟) حضورؐ جواب ورکړو چې څه سورت هود، سورت واقع، سورت مرسلات، سورت عم يتسائلون، سورت اذا الشمس کورت څه بوډا کړم

فائد: ددی سورتونو قید نشته ددی نه علاوه سورت حاق، سورت قارع، سورت غاشیہ وغیرہ ذکر هم راغلې د مقصود ټول هغه سورتونه دی کومو کښ چې د یروونکو څیزونو ذکر د لکه قیامت، جنم، شپیل، د بد بخت، خلقو انجام وغیرہ، دی وچ نه یو حدیث کښ راغلی دی چې حضورؐ وفرمائل چې کوم څیزونه مات، معلام دی که دا تاسو تې معلوم شی نو تاسو به خندا پیر کم کړئ او اکثر وختونو کښ به ژاړئ تردی چې تاسو به بییانو سر ملاقات هم پرېگدئ (او کما قال)

شرح سنه کښ لیکلی دی چې یو کس تې د حضورؐ زیارت وشو نو دوی تپوس وکړو: ا ؓ د الله رسولؐ مات دا حدیث رارسیدل د "چې سورت هود څه بوډا کړم" څه خبر د؟ حضورؐ ارشاد وفرمائو پدی کښ یو آیت د "وَأَسْتَقِمُّ كَمَا أُمِرْتُ" یعنی م دین باندی داسی مستقیم اوسئ څرنگه چې حکم د او ظاهر د چې د حکم موافق پور استقامت پیر مشکل کار د، دی وچ نه صوفیاء لیکلی دی چې استقامت د زرگونو کرامتونو نه تر د

« حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَسِيرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَرَاكَ قَدْ شَبَّتَ، قَالَ: «قَدْ شَبَّبَنِي هُودٌ وَأَخَوَاتُهَا»

ابو جحيفه فرمائی چې خلقو عرض وکړو ا ؓ د الله رسولؐ تاسو باندی څه کمزوری وغیر د بوډا والی محسوسیږی حضورؐ ارشاد وفرمائو ز سورت هود پشان سورتونو کمزور کړم

فائد: یو حدیث کښ راغلی دی چې حضورؐ د خپل دولت کدی (تشریف کیخودو ځان) نه تشریف راوړو او په گیر مبارکه ئی لاس راځکل حضرت ابوبکرؓ او عمرؓ په جومات کښ تشریف فرما وو ابوبکرؓ دا منظر ولیدو نو عرض ئی وکړو ا ؓ د الله رسولؐ زما مور پلار دی ستا نه قربان شی تاسو باندی دومر زر بوډاوال راغ دا ئی ووی او په ژړا شو او ښکی ئی روان شو

حضورؐ وفرمائل سورت هود پشان سورتونو ز بوډا کړم زمخشری فرمائی چې ما په یو کتاب کښ لیدلی دی چې یو سړ مابنم بلکل تورو وځتو وال ځوان وو شپ په شپ د هغه وځت بلکل سپین شوی وو خلقو تپوس وکړو نو د ووی ما د شپ د قیامت منظر لیدل د چې خلق په زنځیرونو کښ تړل کیری او دوزخ ت

غورزولا کیری دی پری په ما دومره اثر وکړو چی یو شپه کښ زما حالت داسی کړو الله اکبر

« حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ: أُنْبَأْتُ شُعَيْبُ بْنُ صَفْوَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ إِدْرِيسَ بْنِ لَقِيطٍ الْعَجَلِيِّ، عَنْ أَبِي رَمَثَةَ التِّيمِيِّ، تَيْمَ الرِّيَّابِ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعِيَ ابْنُ لَيْ، قَالَ: فَأَرَيْتُهُ، فَقُلْتُ لَمَّا رَأَيْتُهُ: «هَذَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَوْبَانِ أَحْصَرَانِ، وَلَهُ شَعْرٌ قَدْ عَلَاهُ الشَّيْبُ، وَشَيْبُهُ أَحْمَرُ»

ابو رمثه تیمی فرمائی چی زه د حضور په خدمت کښ حاضر شوم او زما سره زما خو هم وو خلقو ما ته حضور و خودو (چی دا د غالباً چی د مخکښ نه به ئی نه پیژندو) ما حضور ولیدو نو زه سمدستی په دی خبره کولو مجبور شوم چی د واقعی د الله نبی د دغه وخت کښ حضور دوه شنی کپه اغوسته وی (یعنی لنگ او خادر دواړه شنه وو) او ددوی په څه ویختو باندی د بوږا والی آثار غالب شوی وو خو دغه ویخته سره وو

فائد: منور مخ باندی چی څومره بیت، وقار او نورانیت وو ددی په لیدلو سره په د سړی په ژبه به اختیار دا الفاظ جاری کیدل چی به شک د الله رسول د، به شک دا کس دروغجن نشی کیدو غیره غیره وپرو صحابه نه دا قسم الفاظ په ابتدائی نظر سره د حدیث په کتابونو کښ نقل دی، تیر حدیث کښ د حضور اقدس د سرو ویختو هم ذکر ددی کښ هم د علماء اختلاف د چی حضور خضاباستعمال کړی کنه؟ بعضی د خضاب قائل دی هغوی د سر وال په خضاب باندی محمول کوی، او بعضی قائل ندی هغوی وائی چی ویخته سپین کیری نو اول سر شی او دا هغه سر وال د، د خضاب بحث مستقل راروان ده

« حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ التُّعْمَانِ قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: قِيلَ لِحَايِرِ بْنِ سَمُرَةَ: أَكَانَ فِي رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْبٌ؟ قَالَ: «لَمْ يَكُنْ فِي رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْبٌ إِلَّا شَعْرَاتٌ فِي مَفْرِقِ رَأْسِهِ، إِذَا ادَّهَنَ وَارَاهُنَّ الدَّهْنُ»

حضرت جابر نه چا تپوس وکړو چی د حضور په سر مبارک کښ سپین ویخته وو؟ هغوی جواب ورکړو چی خو ویخته وو د ویختو په لاره باندی چی د تیل لگولو په وخت به نه ظاهر کیدل

فائد: دا روایت بظاهر د هغه روایت خلاف ده کوم چی د انس نه د باب په اول کښ تیر شو لیکن څه خاص اشکال نشته ځکه چی خو ویخته وو چه د تیل لگولو په وخت به په ویختو کښ پټ شول او د تیل نه میلاییدو په وخت به ښکاره شول نو که بعضی روایاتو کښ ددی ذکر نه وی نو څه باک نشته

باب ما جاء فی خضاب رسول الله
د حضور د خضاب فرمائیلو ذکر

فائد: دی بار کسب مختلف روایات دی امام ترمذی خلور روایات دلت ذکر کړی دی ددی مختلفو روایاتو په وجه په علماءو کسب هم اختلاف د چي حضور خضاب لگولی یا نه، اکثر علماء په نزد باندی د امام ترمذی میلان هم د خضاب نه استعمال د، احناف هم دی طرفته مائل دی چنانچه در مختار کسب ددی تصریح کړید چي د حضور خضاب نه لگول ډیر صحیح دی، او امام شامی ددی دا وجه بیان کړی چي د حضور په گیر او سر مبارک کسب د امام بخاری په رویت باندی اوولس وېخت سپین وو او بیجوری شافعی شارح شمائل هم ددی قائل د چي حضور کلا کلا خضاب لگولی او اکثر ئی ندی لگولی

مسئله: د احنافو په نزد باندی خضاب مستحب د لیکن دمشهور قول موافق تور خضاب لگول مکروه دی، او د شوافعو په نزد باندی خضاب سنت د او تور خضاب حرام د

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو رَمَثَةَ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ ابْنِ لِي، فَقَالَ: «ابْنُكَ هَذَا؟» فَقُلْتُ: نَعَمْ أَشْهَدُ بِهِ، قَالَ: «لَا يَجْنِي عَلَيْكَ، وَلَا تَجْنِي عَلَيْهِ» قَالَ: وَرَأَيْتُ الشَّيْبَ أَحْمَرَ قَالَ أَبُو عَيْسَى: "هَذَا أَحْسَنُ شَيْءٍ رُوي فِي هَذَا الْبَابِ، وَأَفْسَرُ؛ لِأَنَّ الرُّوَايَاتِ الصَّحِيحَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَبْلُغِ الشَّيْبَ. وَأَبُو رَمَثَةَ اسْمُهُ: رِقَاعَةُ بْنُ يَتْرَبِ النَّيْمِيِّ

ابو رمثه فرمائی چي ما خپل ځو د ځان سر کړو او د حضور په مجلس کسب حاضر شوم حضور وفرمائیل: دا ستا ځو د؟ ما وفرمائیل او حضرت دا زما ځو د تاسو ددی گو وستی حضور وفرمائیل دد د جرم بدله په تا نشته او ستا د جرم بدله په د نشته (وضاحت رازی) ابو رمثه فرمائی چي ما د حضور بعضی ویکته سر ولیدل امام ترمذی فرمائی د خضاب بار کسب دا حدیث د ټولو نه صحیح او واضح د

فائد: زمانه جاهلیت دستور وو چي ځو به د پلار په جرم کسب نیول کیدو، ابو رمثه ددی قاعد په وجه عرض وکړو چي که چرته ددی خبری ضرورت راشی نو چي تاسو گوا ئی چي واقعی دا زما ځو د، حضور د زمانه جاهلیت دا رسم رد کړو او وئی فرمائیل چي د اسلام دا قاعد ند چي جرم به یو کوی او سزا به بل ځکی ولانتر وازر وراخري " څوک هم د بل د بوجه زما دار ندی

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ شَرِيكِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو هُرَيْرَةَ: هَلْ خَضَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ أَبُو عَيْسَى: "وَرَوَى أَبُو عَوَانَةَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ، فَقَالَ: عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ

ابو هریرؓ نځا چا تپوس وکړو چی حضورؐ خضاب لگولی وو ؟دوی وفرمائیل او لگولی وو

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَارُونَ قَالَ: أَنْبَأَنَا النَّصْرُ بْنُ زُرَّارَةَ، عَنْ أَبِي جَبَّابٍ، عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ، عَنْ الْجَهْدَمِيِّ، أَمْرَأَةٍ بَشَّرَ ابْنُ + الْحَصَاصِيَّةِ، قَالَتْ: «أَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ يَنْقُضُ رَأْسَهُ وَقَدْ اغْتَسَلَ، وَبِرَأْسِهِ رَدْعٌ مِنْ جَنَاءٍ» أَوْ قَالَ: «رَدْعٌ» شَكٌّ فِي هَذَا الشَّيْخِ

جهدم کوم چي د بشير ابن خصاصي بي بي د چي ما حضور د مکان نځا په بهر تشریف راوړو ولید چي حضور غسل کړ وو ځکه ئی سر مبارک خنډ او په سر مبارک ئی د نکړیز اثر وو

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: «رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَحْضُوبًا» قَالَ حَمَّادُ: وَأَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَقِيلٍ قَالَ: «رَأَيْتُ شَعْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ مَحْضُوبًا»

حضرت انس فرمائی چي ما د حضور ويخت مبارک خضاب شد و لیسل
فائد: د حضور اقدس په خضاب کښ مختلف روایات دی لکه چي تفصیلی ذکر شوی دی لیکن پدی روایت کښ یو خاص اشکال د هغه دا چي ددی نځا مخکښ باب اول حدیث کښ پخپل انس د خضاب نفی کوی لیکن که دواړو روایات صحیح شی نو په مختلفو وختونو محمول کید شی
 باب ما جاء فی کحل رسول الله
 د حضور د رنجو بار کښ

فائد: په سترگو کښ رنج لگول مستحب دی سړی له پکار دی چي س ثواب په نیت په سترگو کښ رنج لگوی دی سړ د سترگو د فائد سر سر د اتباع سنت ثواب هم د امام ترمذی په دی باب کښ پنځ احادیث ذکر کړی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، عَنْ عَبَادِ بْنِ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اِكْتَحِلُوا بِالْإِثْمِدِ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُبَيِّتُ الشَّعْرَ» وَرَعَمَ «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ مُكْحَلَةٌ يَكْتَحِلُ مِنْهَا كُلَّ لَيْلَةٍ ثَلَاثَةً فِي هَذِهِ، وَثَلَاثَةً فِي هَذِهِ»

ابن عباس فرمائی چي حضور ارشاد وفرمائیو چي د اثم د رنج سترگو کښ اچوئ ځکه چي دا د سترگو رنجا سوا کوی او بانر هم ډیر راخړوی او دا هم فرمائی چي د حضور یو رنجودان وو چي د هغه نځا په ئی در در سلای ر لگول

فائد: اثم د یو خاص رنجو نوم د چي تور شریخن وی مشرقی ملکونو، بعض اکابر ددی نځا اصبهانی رنج مراد اخلی او بعضو توتیا خود د، علماء فرمائی چي ددی نځا مراد تندرستی سترگی دی او هغه څوک چي په هغوی باندی سم رازی کښ بیماری سترگی په دی سر ډیری دردیږی، د رنجو د اود کیدو په وخت لگول ډیر فائد مند دی، چي په سترگو کښ ډیر وخت پوری پاتی شی او په رگونو کښ

سرایت دی وخت کښ ډیر کوی ، بعضو روایاتو کښ د در در سلائی لگول پ در سترگ کښ راغلی دی لک چي تیر شو او پ بعضو کښ پ خي سترگ کښ در او پ گڅ کښ دو راغلی دی ، دا پ مختلفو وختونو باندی حمل دی چي بعضی وخت ب ئی داسی لگول او بعضی وخت داسی

حافظ ابن حجر او ملا علی قاری وغیر حضراتو اول صورت راجح کړ د او د حضور ن هم پ ډیرو روایاتو کښ اول صورت نقل کړ شو د لک چي آئند رازی

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْهَاشِمِيُّ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ، (ح) وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْتَحِلُ قَبْلَ أَنْ يَتَأَمَّ بِالْإِيمَةِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ» وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، فِي حَدِيثِهِ: «إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ مَكْحَلَةٌ يَكْتَحِلُ مِنْهَا عِنْدَ النَّوْمِ ثَلَاثًا فِي كُلِّ عَيْنٍ»

ابن عباس فرمائی چي حضور پ د اود کیدو ن مخکښ پ هر سترگ کښ د ائمد رنجو ن در در سلائی لگول، او یو روایت بل هم د ابن عباس ن نقل د چي د نبی سر یو رنجو دان وو چي د هغ ن پ ئی د اود کیدو پ وخت پ سترگ کښ در در سلائی لگول

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُكَدَّرِ، عَنْ جَابِرٍ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْإِيمَةِ عِنْدَ النَّوْمِ، فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ»

حضرت جابر فرمائی چي حضور و فرمائیل چي ائمد رنجو خواصا لگوئ دا نظر تیزوی او بانر راخیزوی

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حُثَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنْ خَيْرَ أَكْحَالِكُمُ الْإِيمَةُ، يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ»

ابن عباس فرمائی د حضور اقدس ارشاد د چي ستاسو ټولو رنجو ک ښ د ائمد رنجو بهترين رنج دی دا نظر تیزوی او بانر راخیزوی

فائد: دی حدیث پ راویانو کښ د بشرابن مفضل پ بار کښ علماءو لیکلی دی چي د معمول روزان د څلور سو 400 رکعاتو نفلو او یو ورځ روژ او بلا ور خ افطار ئی مېش معمول وو

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْإِيمَةِ، فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ»

حضرت ابن عمرؓ هم د حضور اقدسؓ دا ارشاد نقل کړې د چې حضور و فرمائیل چې ائمه رنجؓ خوامخا لگوئ دا نظر تیزوی او بانې راخیزوی

فائد: دی ټولو روایاتو کښ د ائمه لگولو ترغیب راغلې د لیکن ددی نه هغه سترگی مراد دی د کومو چې موافق راشی کښی د بعضو عوارضو د وجې نه بعضو خلقو باندی دا سم نه رازی لکه چې مخکښ تیر شو، علماء ددی ارشاداتو او معمولاتو وجې دا بیان کړید چې چې رنج لگول سنت دی او خاص طور ائمه ډیر بتر دی لږ ک د ائمه نه علاوه نور رنج ولگول شی نو هم بې سنت ادا شی البته فضیلت ددی د

باب ما جاء فی لباس رسول الله د حضور د لباس ذکر

فائد: دی باب کښ امام شپاړس احادیث نقل کړی، لباس بار کښ علماء فرمائی چې د سړی لباس بعضی **واجب** وی بعضی **مستحب** وی بعضی **حرام** وی بعضی **مکروه** بعضی **مباح** سړی دپار د لباس استعمالولو ددی مندوباتو طرفته رغبت او د مکروهاتو نه اجتناب پکار د **واجب** هغه لباس د چې پ هغه سړ عورت پټول شی، **مستحب/مندوب** هغه د چې پ شریعت کښ د هغه ترغیب راغلې وی لکه بترید کپړ د اخترونو پ ورځ او سپین کپړ د جمع پ ورځ **مکروه** چې د هغه د استعمال پ بار کښ ترغیب راغلې وی لکه د مالدار **میش** شلیدلی/زړی کپړ اغوستل **حرام** چې د هغه د اغوستلو نه منع راغلی وی لکه د سړی د پار د ریخمو کپړ بغیر د عذر نه استعمالول

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُمَيْدٍ الرَّازِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْقَاضِي بْنُ مُوسَى، وَأَبُو ثَمِيلَةَ، وَرَبِذُ بْنُ جُبَابٍ، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: «كَانَ أَحَبَّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَمِيصَ

حضرت ام سلمهؓ فرمائی چې حضور بې پ ټولو کپړو کښ قميص ډیر غور کوو/خوښو

فائد: د حضور د قميص ډیر غور کولو وجه علماء لیکلی دی، بعض فرمائی چې ددی سر بدن پ خ طریق سر پټیگی بخلاف د لنگ وغیر، بعض فرمائی چې د قیمت د کم والی پ وجې او بدن باندی د بوجه نه کیدو د وجه بخلاف د خادر وغیر، د بعضو راء د چې ددی سر تکبر نه رازی پ خلاف د بعضی نورو کپړو

د بند (حضرت شیخ زکریا) پ نزد باندی ددی وجې بظاهر داد چې ددی سر ستر عورت هم پ خ طریق کیری او دی سر سر بنائیسټ او زینت هم خ وی پ خلاف د نورو کپړو چې یا پ بنائیسټ کښ کم پاتی کیری لکه لنگ یا پ ستر کښ

لكل خادر وغيره، ددی باب اتم حدیث بظاهره ددی مخالف د هغه سره تطبیق
به هلت بیان شی

حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَيُّوبَ التَّغْدَادِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو ثُمَيْلَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: «كَانَ أَحَبَّ النَّبِيِّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُهُ الْقَمِيصُ» قَالَ: "هَكَذَا قَالَ زَيْدُ بْنُ أَيُّوبَ، فِي حَدِيثِهِ:
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، وَهَكَذَا رَوَى عَيْرٌ وَاحِدٌ، عَنْ أَبِي ثُمَيْلَةَ
مِثْلَ رَوَايَةِ زَيْدِ بْنِ أَيُّوبَ، وَأَبُو ثُمَيْلَةَ يَزِيدُ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَنْ أُمِّهِ وَهُوَ أَصَحُّ"

دغه شان د امه سلمه نه هم بعضو دا نقل کړی دی چې د حضور په کپړو کښ د
ټولو نه زیات قمیص خوښ وو

فائد: ملا علی قاری د دمیاطی نه نقل کړی دی چې د حضور د قمیص د وړی
نه جوړ ووچی ډیر اورد هم نه وو او نستونږی ئی هم ډیر اورد نه وو، **بیجوری**
نقل کړی دی چې د حضور سره صرف یو قمیص وو، او د عائشه نه ئی نقل
کړی دی چې د حضور معمول د سحر د خوراک نی د ماښام د پار کیخودل نه وو
او نه د ماښام نه د سحر د پار، او څه کپړه قمیص، خادر، لنگ یا پائ زار دو جوړ
نه وو **مناوی** د حضرت ابن عباس نه نقل کړی دی چې د حضور قمیص ډیر
اورد نه وو او نه ئی نستونږی ډیر اورد وو یو بل حدیث کښ د ابن عباس نه
نقل کړی دی چې د حضور قمیص به د زنگونانو نه اوچت وو علامه **شلمه**
لیکلی چې د پنډی د نیمه پور پکار ده

« حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ الْحَجَّاجِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي،
عَنْ بُذَيْلٍ يَعْنِي ابْنَ مَيْسَرَةَ الْعَقِيلِيَّ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشِبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ
قَالَتْ: «كَانَ كُمُّ قَمِيصِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الرُّسْغِ»

حضرت اسماء فرمائی چې د حضور د قمیص نستونږی تر مړوند پور وو

فائد: دا حدیث بظاهره د هغه حدیث خلاف ده کو کښ چې د نستونږو د مړوند نه
لاندی پوری وارد شو دی علماء دا روایات په یو څو طریقو سر جمع کړی
دی، **اول** دا چې د اوقاتو په اختلاف باندی حمل شی چې کله داسی وو او کله
هاغسی **دویم** داچې نستونږی به کله راغوند (چورری) وو نو د مړوند پوری او
چې کله به سیدها وو نو د مړوند نه لاندی پوری، بعضو دا صرف په اټکل باندی
حمل کړیدی بیا څه اشکال نشته، **مولانا خلیل احمد صله** په بذل المجهود
کښ لیکلی دی چې د مړوند پوری روایات په افضلیت باندی محمول دی او سیوا
والا په جواز باندی، **علامه جزوه** لیکلی دی چې د قمیص نستونږی د مړوند پوری
سنت دی او د قمیص نه علاوه چوغه وغیره کښ د مړوند نه لاندی پوری خو چې
په گوتو باندی نه اوږی

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَارٍ الْحُسَيْنِيُّ بْنُ حُرَيْثٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُشَيْرٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَهْطٍ مِنْ مُزَيْنَةَ لِنُبَايَعَهُ، وَإِنَّ قَمِيصَهُ لَمُطْلَقٌ، أَوْ قَالَ: زُرُّ قَمِيصِهِ مُطْلَقٌ، قَالَ: قَادَحَلْتُ يَدِي فِي جَيْبِ قَمِيصِهِ فَمَسَسْتُ الْخَاتَمَ

قرآن ابن ایاس فرمائی چي ز د حضور اقدس پ خدمت کښ د قبيل مزین د يو جماعت سر د بيعت (لاس نیو) د پار حاضر شوم نو د حضور د قميص بتن (صدف) پرانست و و ما ددوی پ گريوان کښ لاد دنه کړو او د برکت دپار می مهر نبوت باندی لاس راخکو

فائد: ددوی حاضرۍ چي کوم وخت وشو نو د حضور گريوان کهولاو وو پ داسي حالت کښ ددوی زیارت وشو د محبت سر دا ضروری د چي د محبوب هر ادا پ زړه کښ ځائ وکړی **عرو** کوم چي ددی حدیث راوی د فرمائی چي ما معاویہ او د هغ ځوی لر کلا هم د گريوان ټټی لگولی ندی لیدلی ک گرمی و او ک سپړی مېش ب ئی ټټی پرانست و ددی حضراتو پ پ برکت باندی نن د حضور هر هر ادا د يو يو امتی سر محفوظ د (جراهم الل عنا وعن سائر الام احسن الجزاء)

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاضِي قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ الشَّهِيدِ، عَنْ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ وَهُوَ يَتَكَبَّرُ عَلَى أَسَامَةِ بْنِ زَيْدٍ عَلَيْهِ تَوْبٌ قَطْرِيٌّ قَدْ تَوَشَّحَ بِهِ، فَصَلَّى بِهِمْ. وَقَالَ عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ: قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاضِي: سَأَلَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ أَوَّلَ مَا جَلَسَ إِلَيَّ، فَقُلْتُ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، فَقَالَ: لَوْ كَانَ مِنْ كِتَابِكَ، فَقُمْتُ لِأَخْرِجَ كِتَابِي فَقَبِضَ عَلَيَّ تَوْبِي ثُمَّ قَالَ: أَمْلِهِ عَلَيَّ؛ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ لَا أَلْقَاكَ، قَالَ: «فَأَمْلَيْتُهُ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَخْرَجْتُ كِتَابِي فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ»

حضرت انس فرمائی چي حضور پ اسام تکی لگولی و د مکان ن بهر ئی تشریف راوړو دغ وخت پ حضور باندی یو یمنی گل شوی کپړ و چي حضور اغوستی و حضور بهر راغ او صحاب ل ئی مونځ وکړو

فائد: دا قصه د حضور د بیمارۍ د لکه چي دارقطنی ددی تصریح کړید ددی وج ن حضور پ اسام باندی تکی لگولی و او غالب داد چي د مرض الوفات قصه د دا قسم واقعات پ هغ کښ پیښ شوی وو، د حضور پ څ شې باندی تکی لگولو باب کښ ب هم دا حدیث راشی، ددی حدیث متعلق امام ترمذی یو عجیب قصه نقل کړید ددی ن دحضراتو محدثینو د حدیثو سر انتائی شوق او د دنیا ب ثباتی معلومیری "محمد ابن الفضل فرمائی چي یحی ابن معین (چي د حدیثو لو امام د تر دی چي بعضی علماء لیکي چي د لا لاکه حدیثون پ خپل لاس لیکلی) ددی حدیث زمان پ ناست ټپوس وکړو ما اوروول شروع کړل د اووی چ ک د کتاب ن ئی رات واوروئ زما ب دیر

اطمینان راشی ز ځه د کتاب پسی پاسیدل نو د ځه زما لمن ونيولا ځه او وئی وئیل اول ئی راته ځه حفظ ووائی د مرگ او ژوند پته ځه لگی ممکنه د ځه چی بیا ملاؤ شو یا نه ځه چی کتاب وگوری بیا ځه ئی دوباره واوروی ، **محمد ابن الفلیح** فرمائی اول ما په یادو واوروو بیا م کتاب راوړو او د کتلو نه م ورته واوروو **الله اکبر** دوی ته د دواړو د ژوند دومره قدر اطمینان نه وو چی د دننه نه کتاب راوړو پوره د ژوند یقین و ځه او د حدیث د فوت کیدو یو لری خطر ځه ئی هم خوښه نه کړه ځه

« حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ تَصْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِسَاسٍ الْجَرِيرِيِّ، عَنْ أَبِي تَصْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَجَدَّ تَوًّا بِسَمَاءِهِ بِاسْمِهِ عِمَامَةً أَوْ قَمِيصًا أَوْ رِدَاءً، ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ»

حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ الْكُوفِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُرَنْبِيُّ، عَنِ الْجَرِيرِيِّ، عَنْ أَبِي تَصْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْوَهُ

ابوسعید خدری ځه فرمائی چی کله ځه حضور اقدس ځه نوي کپړه اغوستله نو د خوشحالی د اظهار د پار ځه ځه د هغه نوم اغیستلو مثلاً الله الله قمیص راکړو دغه شام پگړئ خادر وغیر بیا ځه ئی دا دعا فرمائیلله: **اللهم لك الحمد كما كسوتني، اسئلك خيرا وخير ما صنع لي و أعوذ بك من شر و شر ما صنع لي** ترجمه: الله ستا دپار ټول تعریفونه دی او ددی کپړی په راكولو ستا شكر د ځه یا الله ستا نه ددی کپړه خیر غواړم (چی خراب او ضائع نشی) او د هغه مقاصدو خیر غواړم د کوم د پار چی دا جوړه شوی د ځه، او خاص ستا نه ددی کپړه د شر نه پناه غواړم او د هغه خیزونو د شر نه پناه غواړم چا د پار چی دا جوړه شوی د ځه د کپړه خیر او شر خو ښکاره د ځه او د کوم خیر دپار چی جوړه شوی وی مثلاً گرمی یخنی ښائست وغیر، د کوم غرض دپار چی جوړه شوی وی د هغه خیر لکه د الله په رضا کښ استعمال شی په عبادت کښ مددگار شی او شر/بدی ئی داد ځه د الله په نافرمانی کښ استعمال شی او عجب او تکبر پیدا کړی وغیر ځه

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قِيَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ أَحَبَّ النَّبِيِّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُهُ الْجَبْرَةُ»

حضرت انس ځه فرمائی چی د حضور ځه گل دار یمنی خادر په کپړو کښ دیر خوښ وو ځه

فائد: د حدیث په ظاهر ځه باب د مخکښ حدیث مخالف د ځه کوم کښ چی د قمیص د ټولو نه د خوښ والی ذکر راغله وو، علماء ددی مختلف توجیهات بیان

کړی ، د ټولو نه آسان داد چې دواړه ډیر خوښ وو هغه هم او دا هم څه منافات نشته یا دا چې د اغوستو په کپړو کښ قميص ډیر خوښ وو او د پسرولو په کپړو کښ خادر ئی ډیر خوښ وو بعض خلقو د ثبوت په لحاظ باندی دا حدیث ډیر قوی خودله د بعضو اول حدیث د اقسامو د لباس نه گرزوله د یعنی د کپړو په ټولو قسمونو کښ قميص ډیر خوښ وو او دا حدیث ئی د رنگ د اقسامو نه گرزوله د یعنی د رنگ په اعتبار به ئی منقش (رنگدار) خادر ډیر خوښ وو، بعضی وائی چې دا خادری په شین رنگ والی وی او په رنگونو کښ ئی شین رنگ ډیر خوښ وو ځکه چې د جنت کپړه به هم شین رنگ والا وی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ خُلَّةٌ حَمْرَاءُ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَرِيْقِ سَاقِيهِ» قَالَ سُفْيَانُ: أَرَاهَا حَبْرَةً

ابو جحيفه فرمائی چې ما نبی ولید چې سر جوړه ئی اغوستی و د حضور د دواړه پنډو چمک گویا چې وس هم زما مخ ته د سفیان کوم چې ددی حدیث راوی فرمائی ماته چې خومره معلومه ده دغه سر جوړه منقشه (رنگدار) گل داره و

فائد: دا قصه د حج الوداع ده لکه چې د بخاری وغیره په روایت کښ تصریح موجود ده سفیان ددی روایت مراد منقش جوړه ځکه بیانوی چې د سری جوړه نه ممانعت راغله ده ، ددی وجه نه د علماء په دی کښ اختلاف ده د احنافو په کښ هم مختلف اقوال دی ، ټولو په اول باب کښ هم ذکر شوی چې پدی کښ تفصیل ده چې د کپړه د تعین نه وروستو د علماء نه تحقیق کول شى ، حضرت قطب ارشاد مولانا گنګوهی په فتاوی کښ په کثرت سره دا مضمون شته چې سر جوړه د سړو دپاره د فتوی په رو سره جائز ده خو د تقوی په لحاظ سره پریخودل پکار دی ځکه چې د علماء اختلاف پکښ ده

« حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَشْرَمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: «مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ أَحْسَنَ فِي خُلَّةٍ حَمْرَاءَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، إِنْ كَانَتْ جُمَّتُهُ لَتَضْرِبَ قَرِيبًا مِنْ مَنَكِبَيْهِ»

حضرت براء فرمائی چې ما یو سر جوړه والا د حضور نه ښائسته ند لیدله دغه وخت د حضور زلفی مبارکی د حضور د اورو نزدی رارسید

فائد: دا حدیث په اول باب کښ ذکر شو دله د سر جوړه د ذکر په وجه مکرر ذکر شو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ: حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِطَادٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي رِمَّةٍ قَالَ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ بُرْدَانِ أَحْضَرَانِ»

ابو رمث ۛ فرمائی چى ما حضور اقدس ۛ دو ۛ شن ۛ خادري اغوستو والا ليدلا ۛ د ۛ
فائد: دا حديث مخکين ذکر شو ۛ د لباس پ ۛ وج ۛ پ ۛ دى باب کين مختصر مکرر
 ذکر شو ۛ

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَسَّانَ
 الْعَنْبَرِيُّ، عَنْ جَدِّهِ، دُجَيْبَةَ وَعُثَيْبَةَ، عَنْ قَيْلَةَ بِنْتِ مَحْرَمَةَ قَالَتْ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ أَسْمَالُ مُلَيَّتَيْنِ كَأَنَّ بَرَعَقَرَانِ وَقَدْ تَقَصَّصَتْهُ». وَفِي الْحَدِيثِ
 قِصَّةٌ طَوِيلَةٌ

قيل ۛ بنت مخرم ۛ فرمائی چى ما حضور ۛ پ ۛ داسى حالت کين وليدو چى پ ۛ
 حضور ۛ باندى دو ۛ زار ۛ لنگون ۛ وو چى پ ۛ زعفرانو باندى رنگ شوى وو ،ليکن د
 زعفرانو اثر پ ۛ هغ ۛ باندى باقى ن ۛ وو پاتى شو ۛ پ ۛ دى حديث کين اورد ۛ قص ۛ
 د ۛ

فائد: پ ۛ زعفرانو رنگ شوى کپرو ن ۛ پ ۛ حديث کين منع راغل ۛ دى وج ۛ ن ۛ پ ۛ
 حديث کين اشار ۛ وکړ ۛ چى د زعفرانو اثر باقى ن ۛ وو پاتى شو ۛ چى د هغ ۛ
 احاديثو سر ۛ اختلاف واقع نشى ۛ

د حضور زار ۛ دو ۛ خادر ۛ اغوستل د تواضع د وج ۛ وو ددى وج ۛ ن ۛ صوفياؤ د
 تنگدستى حالت اختيار کړ ۛ چى دا تواضع طرفت ۛ وړونک ۛ د ۛ او د تکبر ن ۛ لړ ۛ
 کوونک ۛ د ۛ ليکن ورسر ۛ دا خبر ۛ هم د ۛ چى ک ۛ دا مقصود حاصل ن ۛ وى نو بيا دا
 حالت محمود ند ۛ لا دا چى پ ۛ خائ ۛ ددى نفع ۛ ورت ۛ نقصان ملاؤ شى ،لک ۛ چى پ ۛ
 دى زمان ۛ کين کيرى او اکثر دغ ۛ اظهار د غريب ۛ د کمال ذريع ۛ جوړول ۛ شى او پ ۛ
 زبان حال سر ۛ سوال وى ۛ حضرت ابوالحسن شاذلى ۛ چى پ ۛ لوبو صوفياؤ کين
 د ۛ قص ۛ مشهور ۛ د ۛ چى د ۛ يو ۛ ورځ پ ۛ انت ۛائى بنائست ۛ کپړ ۛ اغوست ۛ و ۛ يو
 غريب حال ۛ پرى اعتراض وکړو نو دوى جواب ورکړو "زما د حالت د الله تعالى
 حمد وشکر ظاهر کوى او ستا دا حالت د سوال صورت جوړيرى ت ۛ پ ۛ زبان حال
 سر ۛ د خلقو ن ۛ سوال کوى" الغرض پ ۛ نيت د تواضع بنائست ۛ لباس ن ۛ اغوستل
 افضل دى خو پ ۛ شرط ددى چى څ ۛ بل نقصان طرفت ۛ د ۛ ون ۛ رسوى ۛ

ددى بالمقابل ک ۛ څ ۛ بل دينى مصلحت مقتضى وى ،مثلاً د يو مخلص هدي ۛ والا
 دلدارى مقصود وى يا څ ۛ بل دينى مصلحت پ ۛ دى باندى مرتب کيرى نو عمد ۛ
 لباس اغوستل ب ۛ تر او مستحب گزرى ۛ

نبى ۛ يو ځل د اوو ۛ ويش اوينو پ ۛ بدل کين يو ۛ جوړ ۛ اغيست ۛ و ۛ او اغوستل ۛ ئى
 و ۛ البت ۛ دا ضرور د ۛ چى دا يو ۛ وقتى او عارضى ش ۛ وو کنى عام لباس ب ۛ د
 نبى ۛ انت ۛائى معمولى وو ۛ ددى وج ۛ ن ۛ د اکثر مشائخو د تصوف دا معمول
 د ۛ ،البت ۛ د حضرات نقشبدي ۛ او شاذلي ۛ معمول د عمد ۛ لباس راروان د ۛ او د

صورت د سوال نه د تحفظ رعایت ئی اهم ګرزول لکه چی ابو الحسن شاذلی افرمائیل

د نفس د دھوک نه ځان ساتل دواړه طرفه ضروری دی په شکسته حالت کښ شهرت او د تواضع په اظهار کښ ریا، او په عمد لباس کښ تکبر خطرناک امور دی

په حدیث کښ اورد قصه د چی د هغه د حضور د لباس سره تعلق نشته دی وچ نه امام ترمذی د اختصار دوج پرېخود قصه تقریباً دو صفحه د شراحو هم اختصاراً پرېخ د دی کښ د قیل د ابتدائی اسلام قصه او کیفیت د، البته په مشهور رویت کښ دا هم دی چی حضور په دی غریبان لباس کښ تشریف فرما وو، د کهجور یو څانګه د حضور په لاس کښ و یو کس حاضر شو او د حضور دا غریبان حالت ئی ولید نو د رعب دوج نه په ریدو شو، حضور دد حالت پخپل ولید یا بل چا ورت ووی نو حضور وفرمائیل سکون اختیار که! د حضور دا فرمائیل وو چی دد نه یر وغیر ټول ختم شو

بعض احادیثو نه دا قصه پخپل د قیل معلومیری لکه چی امام ترمذی د حضور د نشست په بیان کښ ددی لګ ذکر هم کړ د او د قیل طرفه ئی د قصه نسبت کړ د لکه چی د حضور د نشست د باب په بیان کښ رازی

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حُثَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْبَيَاضِ مِنَ الثِّيَابِ لِيَلْبِسَهَا أَحْيَاؤُكُمْ، وَكَفُّوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ، فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ»

حضرت ابن عباس فرمائی چی حضور په فرمائیل چی سپینی کپړه اختیاروئ دا د بهترین لباس نه دی، سپینه کپړه په ژوندون اغوندئ او په سپینو کپړو کښ مړو ل غسل ورکوئ

فائد: دی حدیث کښ د حضور د سپینو کپړو اغوستو ذکر نشته دی وچ نه دا په شمائلو کښ ذکر کول مخفی دی لیکن دا توجیه کید شی چی کله حضور ددی ترغیب ورکړو نو پخپل اغوستل تری هم راووتل او په بخاری وغیر کښ د حضور سپین لباس اغوستل بالتصریح ثابت دی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَيْبٍ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْبَسُوا الْبَيَاضَ؛ فَإِنَّهَا أَطْهَرُ وَأَطْيَبُ، وَكَفُّوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ»

سمر ۱۱ بن جندب ۱۱ فرمائی ۱۱ چي حضور ۱۱ وفرمائيل ۱۱ چي سپين ۱۱ کپړ ۱۱ اغوندئ چي دا ډيري پاکی صفا وی او پدی کس خپلو مړو ۱۱ کفن ورکوي ۱۱

فائد: ۱۱ ډيري پاکی صفا کيدو مطلب داد ۱۱ چي لگ شان داغ پري ولگي نو محسوسيري بخلاف د رنگداري کپړ ۱۱ چي پ ۱۱ هغ ۱۱ باندی لگ شان داغ کم محسوسيري ۱۱

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي رَأَيْدَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ مُضْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ، عَنْ صَفِيَّةِ بِنْتِ شَيْبَةَ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «حَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ غَدَاةٍ وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مِنْ شَعْرِ أَسْوَدَ»

حضرت عائشہ ۱۱ فرمائی ۱۱ چي حضور ۱۱ يو ځل د مکان ۱۱ ډر تشریف وويو نو پ ۱۱ حضور ۱۱ باندی د تورو ويختو خادر وو ۱۱

حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَبَسَ جُبَّةً رُومِيَّةً صَبِيغَةَ الْكُمَيْنِ

مغير ۱۱ ابن شعب ۱۱ فرمائی ۱۱ چي حضور ۱۱ يو ۱۱ رومي جب ۱۱ اغوستی و ۱۱ چي د هغ ۱۱ نستونري تنگ وو ۱۱

فائد: ۱۱ دا قص ۱۱ د غزو ۱۱ تبوک د ۱۱ ، علماء ددی قسم احديثو ۱۱ استنباط کړ ۱۱ د ۱۱ چي د کافرانو جوړ شوي خيزون ۱۱ ناپاک ۱۱ وی تر څو چي پ ۱۱ څ ۱۱ خارجي طور باندی د هغ ۱۱ د ناپاک ۱۱ کيدو يقين ۱۱ وی ، ځکه ۱۱ چي پ ۱۱ روم کس تر دغ ۱۱ وخت ۱۱ څوک مسلمانان شوي ۱۱ وو او ددوی بنرلی شوي کپړ ۱۱ حضور ۱۱ اغوستلی دی ۱۱

د حضور ۱۱ د معاش پ ۱۱ بار ۱۱ کس

فائد: ۱۱ دا باب د شمائل پ ۱۱ موجود ۱۱ نسخو کس دو ۱۱ ځاي ۱۱ راغل ۱۱ د ۱۱ يو ځاي ۱۱ دلت ۱۱ او بل د کتاب پ ۱۱ آخر کس ۱۱ ليکن د دوو ځايو د ذکر کولو څ ۱۱ خاص وج ۱۱ نشته ددی وج ۱۱ بعض ۱۱ نسخو د دواړو بابونو احاديث پ ۱۱ يو ځاي ۱۱ جمع کړی دی خو پ ۱۱ اکثر نسخو کس دو ۱۱ ځاي ۱۱ دی ددی وج ۱۱ د ۱۱ دا توجي ۱۱ کيد ۱۱ شی چي د امام ترمذی ۱۱ مقصود دلت ۱۱ صرف د تنگي بيان د ۱۱ او هلته ۱۱ چي حضور ۱۱ د تنگي پ ۱۱ حالت کس چي څ ۱۱ خيزون ۱۱ استعمال کړی يا نوش فرمائيلى د هغ ۱۱ بيان مقصود د ۱۱ ، ددی وج ۱۱ دلت ۱۱ ئی صرف دو ۱۱ حديثون ۱۱ ذکر کړی او هلته ۱۱ ډير ۱۱ دا هم ممکن د ۱۱ چ ۱۱ دلت ۱۱ هغ ۱۱ خيزونو طرفته ۱۱ اشار ۱۱ وی مقصود وی کوم چي پ ۱۱ تيرو حديثونو کس ذکر شو لکه ۱۱ زور لنگ يا د تنگو نستونرو جب ۱۱ وغير ۱۱ کوم چي د عام معمول خلاف وو دا دهغ ۱۱ وخت د عام تنگ حالت د وج ۱۱ وو چي ابتداء ۱۱ غربت ډير زیات وو ، پس د ترجم ۱۱ الفاظ ار چي يو دی خو مقصود جدا د ۱۱

امام ترمذی پدی باب کس دو ۱۱ حديثون ۱۱ ذکر کړی ۱۱

ابن سيرين فرمائي چي مونبر يو ورڻ د ابوهرير سر وو پ هغ باندی يو لنگ او يو خادر وو دواړ د ڪتان وو چي پ سُر بيخن رنگ باندی رنگ شوي وو ، ابوهرير پ هغ باندی پوز پاڪ ڪر او بيا ئي وفرمائيل و! و! ن ابوهرير د بوڻڪي پ ڪپر باندی پوز پاڪوي او يو هاغ زمان و چي ز ب د منبر نبوي او د عائش د حجر درميان ڪنن ب هوش پروت ووم او خلقو ب د ليوني پ گمان زما سٺ ل پ خپ زور راڪوو حقيقت ڪنن پ ما باندی ليونتوب وغير هئ ن وو خو د زياتي لوڳي دوج ن ب داسي حالت ڪيدو

فائد: ڪتان يو عمد قسم ڪپر د صاحب د لغات الصراح ليکلي چي دا يو باريڪ قسم ڪپر د چي د ونبو د پوست ن جوريري او صاحب د محيط اعظم ليکلي چي ڪتان ت پ ندي ڪنن "السي" وائي د دي د پوستڪي ن ڪپر بنرل شي

د ابوهرير سٺ ل پ خپ باندی زور ورڪول پ هغ زمان ڪنن ب ليونو ل د علاج دپار پ سٺ پ خپ زور ورڪول ڪيدو چي پ هوش ڪنن راشي دا حديث ئي د حضور پ حالاتو ڪنن ڇڪ ذکر ڪرو چي هر ڪلا د ابوهرير پ نشان خواصو خادمانو دا حالت وو نو ددي ن د حضور د تنگي حالت پخپل معلوم شو چي دا حضرات ل صف ب د نبی ميلمان شمار ڪيدل او ڇ چي ب راتل پ دوي باندی ب تقسيميدل حضرت ابوهرير فرمائي چي ما يو پير د عمر ن د يو آيت متعلق ڇ تحقيق تپوس وڪرو هغوي راتل فرماي ز ورسر روان ووم چي طاقت م ون لرلو او ب هوشي ورتاؤ شوم

نن پير د مسلمانانو د تنگ حالي غوغا د او د ڀوڀئي سوال دومر اهم د چي ددي پ خاطر ر قسم بد ديني اختيارول شي ليکن آيا ددي حالاتو د سلم برخ هم زمونبر حالات شت؟ او دي حضراتو پ دومر تڪليفونو ڪنن هم ڇ قسم ديني ڪمزوري برداشت ڪول ن شو

مالڪ ابن دينار فرمائي چي حضور ن چرت د ڀوڀئي او غوڻند پ مڙ خي ندي خورل مگر پ حالت ضفف ڪنن ، مالڪ ابن دينار فرمائي چي ما د يو بانڀ چي ن د ضفف تپوس وڪرو نو هغ راتل ووي چي د خلقو سر ڀوڀئي خورلو ت وائي

فائد: د ضفف معني ڀٽ و لڪ چي وس هم اهل لغت پ دي ڪنن مختلف دي ددي وج ن مالڪ ابن دينار د يو بانڀ چي ن تپوس ڪر د ، اجتماعي حالت ڪنن د مڙ خي خوراڪ معني عضو دا بيان ڪر د چي چرت ب دعوت وو نو د مڙي خي د خوراڪ موقع ب راغل ڪني داسي ب ڇ موقع ن راتل پدي باندی بعض علماءو پ پير زور سر رد ڪر د دوي وائي چي حضور ت داسي نسبت ڪول

کځ چر دا نسبت نن صبا چاټ وکړ شى نو بد ئى گنډى انتځائى بځ ادبى دځ مگر د بند (حضرت شيخ) پځ نزد پځ دى کښن ځ مانع نشته ، ځکځ چى پځ نن زمانه کښن کځ دا نسبت چاټ وکړ چى خپل کور پځ مځ خيټ خوراک نه کوى نو ددى مطلب داوى چى د بخیل د، او پځ هغ زمانه کښن حضور تځ پځ داسى نسبت کولو سر دا وهم نه راتلو ، ځکځ چى د هغ وخت تنگ حالى معلوم د چى څو څو وخت بځ مسلسل فاق و او ددى سر د حضور سخا هم هرچاټ معلوم د چى د چرت نه ب هدي راتل هغ بځ ئى هم پځ اصحاب صف باندى تقسيم کول پځ داسى حال کښ بځ د مځ خيټ خوراک موقع کلا راتل، لکن د حديث شرح کونکى د مطلب ت غلط وائى او ددوى وينا دليل د ځکځ کځ چر دا مطلب غلط وى نو الله تعالى دى پځ خپل مځ ربانئ سر معاف کړى (اعوذ بالله ان اقول فى حق ما لا يلىق بشان)

بهر صورت کومو علماءو چى دا مطلب ناخوښه کړ د هغوى ددى مطلب داسى بيانوى چى حضور بځ پځ حالت د کورب والى کښن د ميلم سر پځ مځ خيټ ډوډئ خورل چ هسى نه ميلم زر پاسى او ور پاتى شى ، او پځ هغ وخت کښن چى د حضور بځ ميلم راغ نو حضور بځ باوجود ددى غربت او تنگى د ميلم د پار بځ ئى فکر کوو او ځ بځ ئى پيدا کول، او کيد چى د جمع سر خوراک مراد وى عام د خپل کور وى يا د بل چا ځکځ چى پځ کوم مجمع کښ بځ حضور وو نو د حضور د لاس پورته کوو (خوراک بس کولو) سر د مجمع لاس وچتول بديلى خبر د

تفصيل: د حضور د ډک خيټ/مځ خيټ خوراک چى کوم ځائ راغلى دى ددى نه مراد پځ ټولو ځايونو کښن د خيټ د دريم حص مځول مراد دى او دا حالت بځ هم پځ ميلمستيا کښن وو کنى بيخى خيټ ډکول خو پځ هيڅ حالت کښن نه دى شوى نه پځ ميلمستيا کښن او تنهائى کښن

د حضور د موز پځ بيان کښن

فائد: حضور څو قسم موز استعمال کړى دى ، د موز د آدابو نه ځئى موز اول پځ خپو کول دى ، د موز د پخپو کولو نه مخکښ ټکوخل ، ددى وج داد چى پځ معجزات کښن طبرانى د موز پځ بار کښن رايت نقل کړ د حضرت ابن عباس فرمائى چى حضور يو ورغ پځ ځنگل کښن يو موز پخپه کړ او د دويم اراد ئى کول چى يو کارغ راغ او موز ئى اوچته کړ بر ئى اوخيژول او راتاو ئى کړ ، پځ هغ کښن يو مار ننوته وو چى د راتاويدو سر بهر راوؤتو حضور د الله تعالى شکر ادا کړو او د موزو د آدابو نه ئى يو قانون بيان کړ چى د ر مسلمان د پار ضرورى دى چى کلا د موز پخپو کولو اراد وکړى نو اول دى ځنډى/ټکوځى

حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ ذَلْهَمِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ حُجَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّجَاشِيَّ أَهْدَى لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُفَيْنَ اسْوَدَيْنِ سَادَجَيْنِ، فَلَبِسَهُمَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَيْهِمَا

بريد[] فرمائی چي نجاشي حضور[] ل[] دو[] ساد[] موز[] پ[] هدي[] کين راليرلي و[] حضور[] هغ[] پخپو کړ[] او د اودس ن[] وروستو ئي پر[] مسح وکړ[]

فائد: نجاشي ب[] د حبش[] د هر بادشا[] لقب وو لک[] چي "شريف" ب[] د مک[] د هر والي لقب وو، ددي نجاشي نوم **اصحم**[] وو د[] مسلمان شو[] وو علماءو ددي ن[] استدلال کړ[] د[] چي د کا[] فر هدي[] قبول جائز دي ځک[] چي د[] ترد[] وخت[] مسلمان شو[] ن[] وو البته[] بل حديث کين د کافر د هدي[] ن[] انکار هم راغل[] د[] د[] وج[] ن[] علماءو دا پ[] مختلف طريقو سر[] جمع کړي دي[]

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ: قَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ: «أَهْدَى دَحِيَّةَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُفَيْنَ، فَلَبِسَهُمَا» وَقَالَ إِسْرَائِيلُ: عَنْ جَابِرٍ، عَنْ عَامِرٍ «وَجِيَّةً فَلَبِسَهُمَا حَتَّى تَخَرَّقَا» لَا يَذَرِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذْكَى هُمَا أَمْ لَا. قَالَ أَبُو عِيسَى: "وَأَبُو إِسْحَاقَ هَذَا هُوَ أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ، وَاسْمُهُ سُلَيْمَانُ

مغير[] ابن شعب[] فرمائی چي دحي[] کلي دو[] موز[] حضور[] ت[] ورکړ[] وي يو بل روايت کين د موزو سر[] د جب[] د پيش کولو هم ذکر شت[] حضور[] ب[] هغ[] پخپو کول[] تردی چي وشليدي،حضور[] دا تحقيق هم ن[] وو کړ[] چي دا د حلال کړ[] شوی ځناور دی يا د مردار[]

فائد: دی اخير لفظ ن[] د احنافو ددي قول تائيد کيږي چي د دباغت ن[] وروستو هر[] خرمن استعمالول جائز دی ک[] حلال کړ[] شو[] وي او ک[] مردار چي ددي بحث د فق[] د کتابونو سر[] تعلق لري[]

دحضور[] د پائزار مبارک بيان

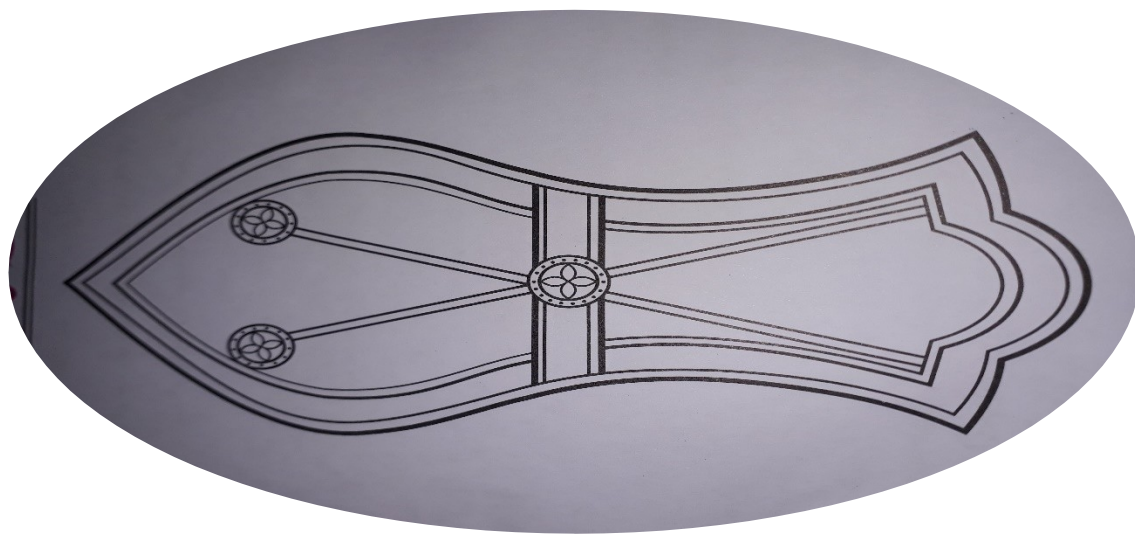
فائد: پ[] دی باب کين د حضور[] د پائزار د يئت/شکل او د هغ[] د پخپو کولو او ويستلو د طريق[] ذکر د[] د پائزار شريف نقش[] او د هغ[] برکات او فضائل د حکيم الامت اشرف علي تهانوي[] پ[] رسال[] "زاد السعيد" پ[] اخير کين تفصيلي ذکر دی ک[] د چا تفصيل مقصود وي هلته[] دی وگوري، خلاصه[] دا چي ددي خصوصيتون[] ب[] انتها دی علماءو ددي بار[] تجرب[] کړيدي د حضور[] زيارت نصيب کيږي د ظالم ن[] نجات ملاوېږي[] ر دل عزيزي حاصليري غرض پ[] ر مقصد کين ددي پ[] وسيل[] کاميابي حاصليري، د وسيل[] طريق[] هم پ[] هغ[] کين ذکر دی[]

امام ترمذي پ[] دی باب کين يوولس حديثون[] نقل کړي دي[]

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: كَيْفَ كَانَ تَعْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: «لَهُمَا قَبَالَان»

قتادہ فرمائی چی ما د حضرت انسؓ نہ تپوس وکړو چی د حضورؐ نعل شریف څنگه وو؟ هغوی وفرمائیل چی په ډیر یو کښ دوو دوو تسمه و

فائد: په عربو کښ به پانزار داسی نه وو لکه څنگه چی دلته په هند کښ متعارف ده بلکه د یو څرمنی په تلی باندی به دوو تسمه و چی نقشه ئی دا ده

1 نقشه نعل مبارک

« حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَالَانِ مَثْنِيَّ شِرَاكُهُمَا»

ابن عباسؓ فرمائی چی د نبیؐ د نعلینو شریفوینو تسمه دوو جنګه و

فائد: یعنی په ډیر ډیر تسمه کښ دوو دوو تسمه وی یعن ډیر تسمه دوو وی، دی حدیث په راویانو کښ یو راوی خالد حذاء ده د حذاء معنی د موچی/چمیار ده علماءو لیکلی دی چی دا صاحب موچی نه وو لیکن ناسته پاسته تعلقات ئی د موچیانو سره وو دی وجه نه ده لقب خالد موچی شو او په دی به خلقو پیژندو یعنی د کوم خلقو سره چی تعلقات ساتی د هغه ظاهری او باطنی اثر به خامخا رنگ راوړی

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزَّيْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ طَهْمَانَ قَالَ: «أَخْرَجَ إِلَيْنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ نَعْلَيْنِ جَرْدَاوَيْنِ لَهُمَا قِبَالَانِ.» قَالَ: فَحَدَّثَنِي تَائِبٌ بَعْدَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُمَا كَانَتَا نَعْلَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عيسىؑ فرمائی چې ماتهؑ انسؑ دوۍ پائزارۍ راویستل او وئى خودل راتهۍ چى په هغۍ باندې ويختهۍ نه وو ماتهۍ دهغۍ نه وروستو دا ثابتۍ ووى چى دا د نبىؑ نعلين شريفين ووۍ

فائدۍ: عربو به بغير د ويختو لره کولو نه هم کلاۍ کلاۍ پائزار جوړوو، راوى ځکه د ويختو خبرۍ وکړۍ

« حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْنُ قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكُ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ، أَنَّهُ قَالَ لِابْنِ عُيَيْنَةَ: رَأَيْتُكَ تَلْبَسُ الْبِغَالَ السَّبْيِيَّةَ، قَالَ: «إِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُ الْبِغَالَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعْرٌ، وَيَتَوَصَّأُ فِيهَا، فَأَنَا أَحَبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا»

عبيد ابن جريحۍ د ابن عمرۍ نه تپوس وکړو چى تاسو د بغير ويختو څرمنى نه جوړ پائزار پخپو کوئ ددى څۍ وجۍ ده؟ دوى فرمائيل چى ما حضورۍ په داسى پائزار پخپو کولو او په هغۍ کېن په اودس کولو ليدلۍ ددى وجۍ زه داسى پائزار خوښومۍ

فائدۍ: سوال ځکه پيدا شو چى په عربو کېن تر دغۍ وخت تنعم او تمدن داسى نه وو ځکه سرۍ د ويختو د څرمنى پائزار عام جوړيدوۍ ددى وجۍ نه د بخارى په مفصل حديث کېن دى چى عبيدۍ ابن عمرۍ ته ووى چى زه ستاسو په معمولاتو کېن څۍ دسى څيزونه وينم چى د نورو صحابهۍ په معمولاتو کېن نه وينم يو د هغۍ نه دا وو چى تاسو د ويختو نه صفا څرمنى پائزار استعمالوئۍ حضرت ابن عمرۍ د حضورۍ په انتۍ ائى اتباع کېن ددى هم خيال ساتۍ نورو حضراتو به د عام دستور موافق دغۍ شان د څرمنى نه جوړووۍ

حديث کېن په هغۍ کېن د اودس کولو مطلب دادۍ چى عربو په پائزار کېن گورت نه وو بس د لاندې تله او دپاسۍ تسمۍ نو اودس پکېن په اسانه کيدۍ شو او به تکلفۍ خپۍ وينځلۍ کيدۍ شوىۍ ددى وجۍ حضورۍ به کلاۍ کلاۍ د تعليم او جواز د پارۍ داسى هم کولۍ بعضۍ علماءو ددى مطلب دا بيان کړۍ چى د اودس پسۍ به ئى سمدستى پائزار مبارک پخپو کوو د خپى د وچيدو انتظار به ئى نه کوو دى پارۍ چى معلومۍ شى چى په لمدو خپو پائزار پخپو کولو سرۍ په اودس کېن کمۍ نه رازىۍ

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذَيْبٍ، عَنْ صَالِحِ مَوْلَى الثَّوَامَةِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «كَانَ لِنَعْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِبَالَانِ»

ابو هريرهۍ هم دا فرمائی چى د حضورۍ د نعلينو شريفينو دوۍ تسمۍ وىۍ

« حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ السَّيِّدِيِّ قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ يَقُولُ: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي تَعْلَيْنِ مَخْضُوقَتَيْنِ»

عمرو ابن حريث فرمائی چى ما حضور په داسى پائزار كېښ په مانځ باندې ليدل د چى په هغه پور دويم خرمن گنډل شوى و
فائد: يعنى تله ئى دو تخ و لاندې او باندې دواړه خرمن و، يا دا مطلب چى د شليدو په وجه ئى په خرمن كېښ پيوند وو

« حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْنُ قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الرَّتَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَمْشِيَنَّ أَحَدُكُمْ فِي تَعْلٍ وَاحِدَةٍ، لِيُعْلَهُمَا جَمِيعًا أَوْ لِيُخْفِهَمَا جَمِيعًا»

ابوهريره فرمائی چى په يو خپه پائزار پخپو دى څوك نه گرزى يا دى دواړه پخپو كړى يا د دواړو اباسى

فائد: دا حديث په شمائلو كېښ د ذكر كولو مطلب داد چى د حضور عادت شريف د يو خپه پائزار پخپو كولو نه وو، ځكه چى حضور كله نور منع كوى نو پخپله به پرى ولى عمل كوى

په ظاهر د حديث د ممانعت مطلب عاد داسى كوى دى لږ ځا ك د څه عارض د وجه نه لك ډير داسى تللل وشى مثلاً پائزار وشليگى وغير نو بيا څه خبر ند
 ددى حديث په ذيل كېښ علماءو يو موز يا يو نستونډ اغوستل هم داخل كړى دى غرض داچى هر څيز په معروف طريقه اغوستل/پخپو كول پكار دى، د تكلف او به تميزئ نه ځان ساتل پكار دى

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْنُ قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَهَى أَنْ يَأْكُلَ، يَعْنِي الرَّجُلَ، بِشِمَالِهِ، أَوْ يَمْشِيَّ فِي تَعْلٍ وَاحِدَةٍ

حضرت جابر فرمائی چى حضور دا منع كړى دى چى څوك په گس لاس خوراك وكړى يا يو خپه باندې پائزار پخپو كړى

فائد: جم ورو علماءو په نزد باندې دا ارشادات استحبابى دى يعنى حرام ندې او د بعضى اهل ظواهر و په نزد ناجائز دى

« حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، عَنْ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْنُ قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الرَّتَادِ، عَنِ الْأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا اشْتَعَلَ أَحَدُكُمْ قَلْبِيَّ بِالْيَمِينِ، وَإِذَا تَرَعَ قَلْبِيَّ بِالشِّمَالِ، فَلْتَكُنِ الْيَمِينُ أَوْلَهُمَا شُعْلًا وَآخِرُهُمَا شُرْعًا»

ابوهریرؓ فرمائی چي حضورؐ ارشاد وفرمایي چي ر کلا پي تاسو کښي څوک پائزار پخپو کوي نو اول دي څي پخپو کړي بيا گس او چي کلا پائزار اباسي نو شروع د پي گس کوي او بيا دي څي اباسي ،يعني څي پائزار دي پخپو کولو کښي مخکښ وي او گس دي پي ويستلو کښي مخکښ وي

فائد: چونکي پائزار د خپو د پار زينت د دي وجي نه ډير وختي پوري پي خپو پاتيکيدل پکار دي لکي چي مخکښ تير شو دغلي شان هر هغلي شي چي د استعمال زينت وي د هغلي پي اغوستلو کښي ابتدا د خي نه او پي ويستلو کښي ابتداء د گس نه پکار د لکي قميص ،پرتوگي ،کوټ وغيري

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَشْعَثُ هُوَ ابْنُ أَبِي الشَّعَثَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ التَّيْمَنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي تَرَجُلِهِ وَتَعْلِيهِ وَطُهُورِهِ»

حضرت عائشہؓ فرمائی چي حضورؐ پي پي ر کار کښي څي طرف مخکښ کولو حتي الوسع کوشش کوو تردي چي پي سر منگړ کولو ،پائزار پخپو کولو د اودس اندامونو وينځلو کښي

فائد: ددي دري څيزونو تخصيص نشي بلکي د هر څيز دا حکم د لکي چي مخکښ تير شول ،او حتي الوسع سر دي طرفتي اشاري دي چي کي څي ضرورت وي وي د گس اول پخپو کولو نو څي خبري ندي

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَيْسٍ أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «كَانَ لِنَعْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِبَالَانِ وَأَبْيَ بَكْرٍ وَعُمَرُ» ، «وَأَوَّلُ مَنْ عَقَدَ عَقْدًا وَاحِدًا عُثْمَانُ»

ابو هریرؓ فرمائی د حضورؐ د نعلینو مبارکو دوو تسمي و دغلي شان د ابوبکرؓ او د عمرؓ د پائزار هم دوو تسمي وي ،ديو تسمي ابتداء حضرت عثمانؓ وفرمائي

فائد: غالبًا عثمانؓ پي دي وجي وکړي چي چرتي دوو تسمي څوک ضروري ونه گنړي

د حضورؐ د گوټي مبارکي بيان

دي باب کښي امام ترمذيؒ اتي احاديث نقل کړي دي

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ وَرَقٍ، وَكَانَ فَضُّهُ حَبَشِيًّا»

حضرت انسؓ فرمائی چي د حضور ګوتئ مبارک د سپينو و او غم ئي حبشي وو

فائد: د سپينو ګوتئ د جم ورو پ نرد جائز د ، باقی پیتل وسپن د احنافو پ نرد ناجائز د ، حضور ابتداء ګوتئ ن و جوړ کړي خو چي کلا ورت معلوم شو د عجمو بادشاهان بغير مهر ن د خطونو قدر ن کوي او د بادشاهانو طرفت تبليغي خطون حضور شروع کړل نو پ سن 6 يا 7 هجري کښ مهر جوړ کړو

پ دي کښ د علماءو اختلاف د چي د ګوتئ حکم خ د بعضو مطلقاً سنت ګرزولي بعضو بغير د بادشا او قاضي ن د نورو دپار مکرو ګرزولي

د علماء احناف (کثر اللہ تعالیٰ جمعهم وشکر سعيهم) تحقيق د شامي د قول موافق داد چي د بادشا ، قاضي ، متولي وغير چا چي د مهر ضرورت وي ددي دپار سنت د او ددي ن علاوه نورو د پار جائز د لیکن ترک (پريخودل) ئي افضل دي

او ددي وج ظاهر د چي حضور هم هغ وخت جوړ کړي و چي کلا د بادشاهانو د خطونو د پار ددي ضرورت راغ لک چي پ حديث نمبر 6 کښد راروان دي ،

ابو داؤد شريف کښ حضور د بادشا ن علاوه د نورور دپار د ګوتئ ممانعت هم راغل د مگر د حضور د مخ د نورو صحاب ن استعمال هم ثابت د او د حضور اجازت هم پ بعضو احاديثو کښ شت ددي وج ن دغ ممانعت پ خلاف اولی باندی حمل کړو

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بَشِيرٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فَصَّةٍ، فَكَانَ يَخْتِمُ بِهِ وَلَا يَلْبَسُهُ. قَالَ أَبُو عِيْسَى: "أَبُو بَشِيرٍ اسْمُهُ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي وَحْشِيَّةٍ"

حضرت ابن عمرؓ فرمائی حضور د سپينو زرو ګوتئ جوړ کړي و پ هغ باندی ب ئي پ خطونو وغير مهر لگوو پ ګوت کولا ب ئي ن

فائد: د حضور ګوتئ استعمالول د ډيرو حديثونو ثابت دي ددي وج علماءو د ابن عمر ددي حديث مختلف توجيهات کړي دي ،

بعضي فرمائی چي مقصود ميش وال د يعنی ميش ئي ن پ ګوت کولا ، بعض فرمائی چي د حضور دو ګوتئ وي يو د مهر دپار پ ګوت کولا ب ئي ن او دويم د عام استعمال د پار دغ شان نور هم توجيهات دي ، لیکن د بند (حضرت شيخ) پ نرد باندی اولی داد چي ر وخت ب ئي ن پ ګوت

کولۍ یو حدیث کښ راغلی دی چی حضورۍ یوۍ پیرۍ مونځ کوو او پۍ گس لاس باندی ئی گوئی وۍ چی پۍ هغۍ ئی نظر ولگیدو د هغۍ نۍ وروستو ئی پۍ گوئی کول پریخودلی ووۍ

پۍ حدیثونو کښ د یوۍ رنګداری کپړۍ متعلق هم داسۍ واقعۍ راغلی دۍ چی پۍ مانځۍ کښ ئی پۍ هغۍ نظر پریوتو نو حضورۍ هغۍ وویستۍ او د هغۍ پۍ ځانۍ ئی یوۍ معمولی کپړۍ واغوستۍ گوئی چونکۍ د ضرورت څیز وو دی وجۍ نۍ بیخی پریخود ئی مشکل وو دی وجۍ عام طور استعمال ئی پریخودو دا توجیه ډیرۍ قریبۍ دۍ، او د دویم باب پۍ شپږم حدیث کښ رازی چی اکثر وختونو کښ بۍ د معقیبۍ سرۍ وۍ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عُثَيْدٍ هُوَ الطَّنَافِيسِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا زُهَيْرُ أَبُو حَنِيْمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ خَاتَمُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ فِصَّةٍ قَصُّهُ مِنْهُ»

حضرت انسۍ فرمائی چی د حضورۍ گوئی د سپینو زرو وۍ او غمۍ ئی هم ددی ووۍ

فائدۍ: دا حدیث پۍ ظاهرۍ د هغۍ حدیث مخالف دۍ کوم کښ چی د حبشی غمۍ راغلۍ دۍ کوم علماء چی ددوؤ گوټو خبرۍ کوی د هغۍ یو دلیل دا حدیث هم دۍ لکۍ چی د بیۍ قی وغیرۍ هم دا رانۍ دۍ د هغۍ پۍ نزد خو څۍ اشکال نشتهۍ، لیکن کوم حضرات چی د یوۍ گوئی قائل دی هغۍ داسی جمع کوی چی د حبشی کیدو معنیۍ دادۍ چی حبشی رنگ ئی وو یا حبشی طریقۍ باندی وو یا ئی جوړوونکۍ حبشی ووۍ

د بندۍ (حضرت شیخۍ) پۍ نزد پۍ تعدد باندی حمل کول ډیر ځۍ دی چی پۍ مختلفو اوقاتو کښ مختلفۍ گوئی پۍ ډیرو حدیثونو کښ ثابت دی، لکۍ چی یوۍ گوئی حضورۍ پخپلۍ جوړۍ کړۍ بیا ورلۍ خادمانو پۍ هدیهۍ کښ کړۍ لکۍ چی پۍ جمع الوسائل کښ مختلف روایاتو نۍ دا مضمون ثابت دۍ

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: "لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الْعَجَمِ قِيلَ لَهُ: إِنَّ الْعَجَمَ لَا يَقْبَلُونَ إِلَّا كِتَابًا عَلَيْهِ خَاتَمٌ، فَاصْطَنَعَ خَاتَمًا فَكَاتَبَ أَنْطَرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي كَفِّهِ"

د حضرت انسۍ نۍ روایت دۍ چی کلاۍ حضورۍ عجمو تۍ د خطونو لیرلو ارادۍ وفرمائیلۍ نو تو خلقو عرض وکړۍ چی عجم بغیر مهر نۍ خط نۍ قبلوی ددی وجۍ نۍ حضورۍ گوئی جوړی کړۍ چی د هغۍ سپین والۍ گویا نن هم زما د نظر مخکښ دۍ

فائد: ددی اخیرئ جملہ نہ د واقعہ د خہ یاد کیدو طرفتہ اشارہ د او د سپین والی نہ د گوتئ د سپینو زرو کیدو طرفتہ اشارہ د

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: "كَانَ نَفْسُ خَاتَمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُحَمَّدٌ سَطْرٌ، وَرَسُولٌ سَطْرٌ، وَاللَّهُ سَطْرٌ"

حضرت انس نہ روایت دہی د حضور د گوتئ نقش "محمد رسول اللہ" وو، پہ داسی طریقہ چہ محمد پہ یوہ کرخہ کتب رسول پہ بلہ کرخہ کتب اللہ پہ بلہ کرخہ کتب، بعضہ علماؤ لیکلی دی چہ صورت ئی داسی وو اللہ چہ د اللہ پاک نوم د پاسہ وو، مگر د محققینو رائہ دادہ چہ دا پہ رسول کتب کتب ہم ثابتہ ندہ رسول لک د ظاهر د داسی معلومیری

حَدَّثَنَا تَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ أَبُو عَمْرٍو قَالَ: حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَى كَثِيرَى وَقَيْصَرَ وَالنَّجَاشِيِّ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّهُمْ لَا يَقْبَلُونَ كِتَابًا إِلَّا بِخَاتَمِ قِصَاغِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا خَلَقْتُهُ فَصْنَةً، وَنُقِشَ فِيهِ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ"

حضرت انس نہ روایت دہی چہ کلا حضور کسری او قیصر تہ د خطونو لیگلو ارادہ وفرمائیلہ نو خلقو عرض وکړو حضور! دا خلق بغیر د مهر نہ خطونہ نہ قبلوی ددی وجہ حضور یو مهر جوړ کړو چہ د هہ خلق د سپینو زرو و او پہ هغہ باندی "محمد رسول اللہ" لیک وو

فائد: کسری د فارس ملک د بادشاہ لقب وو او قیصر د روم ملک او نجاشی د حبشہ، د فارس بادشاہ کسری تہ حضور خپلہ دعوت نامہ د عبد اللہ ابن حذافہ سهمی پہ لاس روانہ کړی و، کسری د حضور دعوت نامہ ټوټه ټوټه کړه، حضور چہ خبر شو نو خیر ئی وکړی چہ اللہ دی ددہ ملک ټوټه ټوټه کړی، بس دغہ شان وشو

د روم بادشاہ تہ ئی د دحیہ کلبی پہ لاس خپلہ دعوت نامہ ولیگلا هغہ باوجود ددی چہ پہ نبوت ئی یقین وو خو ایمان ئی رانہ وړو

نجاشی تہ ئی د عمرو بن امیہ ضمری پہ لاس خط ولیرو لک چہ د مواهب لدنیہ وغیرہ نہ معلومیری دا هغہ نجاشی ندہ د کوم ذکر چہ مخکین تیر شو پہ چا چہ حضور د جنازہ مونخ کړه وو دا بل نجاشی د، ددہ د اسلام پتہ معلوم ندہ لک چہ ملا علی قاری لیکلی دی

د حضور اکرم ﷺ و عوت نام ﷺ خو ډیر ﷺ دی چی د سیرت او حدیثو ﷺ کتابونو کښ ذکر دی د ﷺ خطون ﷺ مبارک ﷺ بعضو خلقو ﷺ مستقل نصانیفو کښ هم جمع کړی ، دی حدیث کښ د دریو دعوت نامو ذکر د ﷺ چی ددی مختصر ذکر مناسب د ﷺ

یو خط د کسری ﷺ نوم د ﷺ د فارس د هر بادشا ﷺ لقب کسری ﷺ وو ﷺ ریو چی وی ددی بادشا ﷺ نوم "پرویز" وو چی د نوشیروان نوس ﷺ وو ﷺ

خط مضمون دا وو ﷺ

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله إلى كسرى عظيم فارس . سلام على من اتبع الهدى وآمن بالله ورسوله ، وشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأن محمدا عبده ورسوله ، أدعوك بدعاية الله ، فإني أنا رسول الله إلى الناس كافة لينذر من كان حيا ويحق القول على الكافرين ، أسلم تسلم ، فإن توليت فإن عليك إثم المجوس . (زرقاني)

ترجم ﷺ: ﷺ د الل ﷺ د رسول ﷺ د طرف نه ﷺ د کسری ﷺ نوم چی د فارس مشر (سردار) د ﷺ، سلامتی د هغ ﷺ چا د پار ﷺ د ﷺ چی څوک هدایت اختیار کړی ایمان راوړی او ددی خبری اقرار وکړی چی د الل ﷺ وحد ﷺ لاشریک نه ﷺ علاو ﷺ څوک د عبادت لائق نشته ﷺ او محمد ﷺ د الل ﷺ بند ﷺ او رسول د ﷺ ، ز ﷺ تاته ﷺ د الل ﷺ د وینا (کلم ﷺ) دعوت درکووم ځکه ﷺ چی ز ﷺ د الل ﷺ هغ ﷺ رسول یم چی ټول ج ﷺ ان ته ﷺ ددی دپار ﷺ رالیر ﷺ شو ﷺ یم چی د ﷺ خلق وپروم د کومو زړون ﷺ چی ژوندی دی (یعنی ﷺ) چا کښ چی څ ﷺ عقل شته ﷺ ځکه ﷺ ب ﷺ عقل ﷺ سر ﷺ پ ﷺ شان د مړ ﷺ د ﷺ) او ددی دپار ﷺ چی د الل ﷺ حجت پ ﷺ خلقو پور ﷺ شی (چی سبا پ ﷺ قیامت کښ ورت ﷺ) دا موقع ملاو نشی چی ز ﷺ خبر نه ﷺ ووم) ته ﷺ اسلام راوړ ﷺ چی پ ﷺ سلامتیا شی کنی ستا پ ﷺ اتباع کښ ب ﷺ د مجوسو وبال هم پ ﷺ تا باندی وی ځکه ﷺ دوی ستا پ ﷺ اقتداء کښ گمرا ﷺ کیری،

حضرت عبد الل ﷺ ابن حذاف ﷺ ته ﷺ ئی دا خط حوال ﷺ کړو او ورت ﷺ ئی وفرمائیل چی د کسری ﷺ گورنر **نرجو** پ ﷺ بحرین کښ ووسی دد ﷺ پ ﷺ ذریع ﷺ دا کسری ﷺ ته ﷺ ورسو ﷺ پ ﷺ د ﷺ ذریع ﷺ هغوی خط ورسوو ﷺ

کسری ﷺ د ﷺ خط مبارک ولولو او وائی وریدو بیا ئی ټکړ ﷺ ټکړ ﷺ کړو او ورتاؤ ئی کړو ﷺ

حضور ﷺ ته ﷺ چی ددی علم وشو نو د ﷺ ته ﷺ ئی خیدر ﷺ وکړ ﷺ ، دد ﷺ ځوی شیروې ﷺ د ﷺ ډیر پ ﷺ بد طریق ﷺ مړ کړو چی قص ﷺ ئی د تاریخ پ ﷺ کتابونو کښ شته ﷺ

دویم خط دکوم چی پ ﷺ دی حدیث کښ ذکر د ﷺ د قیصر پ ﷺ نوم باندی وو چی د ﷺ د روم بادشا ﷺ وو ﷺ دد ﷺ نوم د مؤرخینو پ ﷺ نزد ﷺ رقل د ﷺ دا خط د دحی ﷺ کلبی ﷺ پ ﷺ لاس لیړل ﷺ شو ﷺ وو ، د ﷺ هم مسلمان نه ﷺ شو خو د حضور ﷺ خط مبارک ئی ډیر پ ﷺ اعزاز سر ﷺ کیخودو ﷺ حضور ﷺ ته ﷺ چی کلا ﷺ ددی خبر وشو نو ارشاد ئی وفرمای ﷺ چی

کسریٰ خپل ملک ټکړه کړو او ټرقل د خپل ملک حفاظت وکړو ټددی خط مضمون داسی وو ټ

ټټ من محمد عبد الله ورسول الله الى ټرقل عظیم الروم سلام علی من اتبع الهدی ټ اما بعد فانی ادعوك بدعاي السلام ټ اسلم تسلم، يؤتک الله اجرک مرتین فان تولیت فان علیک اثم الیریسین ، ویا اهل الکتاب تعالوا الی کلمه سواء بیننا و بینکم ان لا نعبد الا الله ولا نشرک به شیئا ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله فان تولو فقولو اشهدوا بانا مسلمون (بخاری اعلام السائلین)

ټ د محمد د طرفه چی د الله بند او د هغه رسول د ټ ټرقل طرفه چی د روم مشر (سردار) د ټ سلامتۍ د هغه چا دپار د ټ چا چی هدایت اختیار کړو ټ حمد سلام نه بعد ز ټ تاته د اسلام د کلمه (لا اله الا الله محمد رسول الله) طرفه دعوت درکوم ټ اسلام راوړ چی په سلامتیا باندی پاتی شی او الله تعالی تاته دوچند اجر درکړی (لکه چی د اهل کتابو دپار دو چنده اجر د ټ لکه چی په سورت حدید کښ په آخر کښ ددی ذکر د) او ک ټ مخ اړوی نو په تا باندی به ستا د ماتحتو زمیندارو وبال هم وی ټ اهل کتابو راشی ! راشی یو داسی خبری طرفه چی زمور او تاسو کښ مشترک د ټ او هغه توحید د چی د الله نه سوا د چا عبادت به نه کوو ، د الله سر به ټ ټوک شریک نه جوړوو ، او په مونږ کښ به ټ ټوک یو بل د ټان دپار رب نه جوړوی (لکه چی احبار او رهبان به جوړول کیدل) ددی نه وروستو ک ټ هم اهل کتاب مخ اړوی نو بیا ټ مسلمانانو! تاسو دوی ته اعلان وکئ چی تاسو ددی گوا شئ چی مونږ مسلمانان یو(مونږ د خپل مسلک اعلام صفا کوو تاسو پوه ش ټ او ستاسو کار)

حضرت دحیه چی کله دا خط مبارک ورسوو اود قیصر مخکښ ولوسته شو نو د ټ ورور هله موجود وو هغه ټیر په غصه کښ راغ ټ او وئی وئیل دا خط مال راکړئ ټ قیصر تپوس وکړو ټ پری ټه کوی ؟ وئی وئیل دا خط د لوستلو قابل ند ، په دی کښ ستا دنوم نه ابتداء ند کړ شو ، د خپل نوم نه ئی کړی د ټ تاته ئی د بادشا په ټه د روم مشر لیکل د ټ وغیر وغیر ټ قیصر ووئیل ټ به وقوف ئی دا غواړی چی ز ټ دداسی کس خط وغورزووم د چا خواته چی ناموس اکبر (یعنی جبریل) رازی، ک ټ چر د ټ نبی وی نو د ټ له هم داسی لیکل پکار دی ټ دی نه بعد ئی حضرت دحیه ټیر په اعزاز او اکرام سر و ساتلو قیصر دغه وخت په سفر کښ وو د سفر نه وروستو د ټ خپل ارکان او د سلطنت مشران جمع کړل او وئی وئیل چی تاسو یو داسی خبری طرفه متوج کووم چی سراسر خیر او کامیابی د ټ او ټمیش د پار ستاسو د ملک د بقا ذریعه د ټ به شک د ټ نبی د ټ دد اتباع وکړئ او دد لاس نیو وکړئ دد دا تقریر په داسی ټه کښ کوو چی دروازی ئی بندی کړی وی ، دا خلق ددی خبری نه دومر ویریدل چی هر طرفه شور زور شو یو خوا بل خوا ئی منډه کړی خو درواز بندی وی ټیر وخته پور ټنگام و ټ د ټ نه وروستو د ټ ټول چپ کړل او او تقریر ئی وکړو چی اصل کښ ی

د نبوت یو دعوې کونکې پیدا شوې دې نو ما ستاسو امتحان اغیستو چې تاسو یې خپل دین کېنې خومرې کلک ئی وس ماتې پتې ولگیدې هغې خلق ددې مخې تې د خپل عادت موافق یې سجدې پریوتل ،ددې نه وروستو ئی دوی له شایاشی ورکړې او رخصت ئی کړل

بعضې روایتو کېنې دی چې دې دغې خط خکله کړو ،پې سر ئی کیخود، او د ریخمو یې کپړې کېنې ئی راغونډ کړو او د ځان سرې ئی سنبال کړو او پوپ(د عیسایانو عالم) ئی راوغوښتلو د هغې سرې ئی مشورې وکړې هغې ورته ووی چې بیشک دا نبی آخر الزمان دې د چا زیری چې زمونږ یې کتابونو کېنې موجود دی ،قیصر ووی ماتې هم ددی خبری یقین دې خو که چرې زې مسلمان شوم نو دا خلق به ما قتل کړی او بادشاهی به لارې شې(اعلام السائلین)

کوم وخت چې خط د قیصر خوتې ورسید دغې وخت دې یې خپل مذهبی سفر باندی بیت المقدس ته راغلې وو دغلته د مکې مکرمې یوې لویې تجارتی قافلې هم تلې وې دې د تحقیق د پارې ددغې قافلې سردار راوبلو چې د هغې قصې یې تفصیل سرې د بخاری شریف روایت کېنې موجود دې دا د هغې زمانې قصې دې چې یې صلح حدیبیې کېنې د حضورې او د اهل مکې یې مینځ کېنې د څو کالو دپارې یو عهد نامې تیار شوی وې چې خپل مینځ کېنې به جنگ نه کوو ابو سفیان چې دغې وخت لا مسلمان شوې نه وو فرمائی چې دغې وخت زې هم شام ته تلې ووم کوم وخت کېنې چې د حضور خط مبارک دحیې کلېې رقل طرفته یووړو رقل د خلقو نه تپوس وکړو چې یې دی علاقه کېنې څوک شته ددی نبوت دعوی کونکی پیژند گلو والې شته؟ خلقو ووی او څې خلق راغلی دی پدی باندی مونږ طلب کړې شو زې د قریشو د څو کسانو سرې ددې خواتې لارې هغې مونږ د ځان سرې کینولو او تپوس ئی وکړو چې یې تاسو کېنې دغې کس (نبی) ته یې رسته دارئ کېنې څوک نزدی دی؟ ما ووی زې هغې زې د ځان خواتې کړم او باقی کسان ئی زما نه وروستو کینول او هغوی ته ئی ووی زې ددې نه سې سوالونې کوم تاسو ورته یې غور غور کیدئ چې کمې خبرې دروغ وکړی تاسو ئی ښکارې کوئ،

ابو سفیان تر دغې وخته مسلمان شوې نه وو او سخت ترین دشمن وو دې وائی چې یې خدائې قسم که چرته ددی بدنامی یې نه وې چې خلق به ما یې دروغو باندی بدنام کړی(یعنی دروغ به مې ښکارې کړی) نو ما به خوامخوا دروغ وئیلې وې ،مگر د بدنامی یې یې رشیوا باندی مجبورې کړم ددی نه بعد هغې د خپل ترجمان یې ذریعې زمانې څې تپوسونې وکړل

سوال:د نبوت دا دعوې دار د نسب یې اعتبار سرې یې تاسو کېنې څنگې سرې دې؟

جواب: یې مونږ کېنې لوې اوچت نسب والې دې

سوال:ددې یې مشرانو کېنې څوک بادشا تیر شوې؟

جواب: څوک نه؟

سوال: ددې تابع داری کونکی خلق لوئې خاندان والې دی کنډ معمولی درجې والې؟

جواب: د معمولی درجې خلق.

سوال: ددې تابعداری کونکی کمپری کله زیاتیری؟

جواب: زیاتیری.

سوال: ددې پې دین کښ د داخلیدو نه بعد څوک پې خفگان ددې د دین نه واپس کیری هم کله نه؟

جواب: نه؟

سوال: ستاسو ددې سر چرته جنگ شو؟

جواب: او شو؟

سوال: د جنگ حالات څنگه وی (تاسو گټه کوئ کله هغوی)؟

جواب: کله هغوی غالب وی کله مونږ.

سوال: هغه چرته وعدې خلافی کوی؟

جواب: نه؟ خو نن صبا ورسره زمونږ یو معاهدې دې ندې معلوم چې پورې کوی به ئی کنډ ابوسفیان وائی چې ماتې ددی خبری نه علاوې د بلې خبری موقع ملاؤ نه شو چې د ځان نه م سوا کړې وې.

سوال: ددې نه مخکښ چا د نبوت دعوی کړی؟

جواب: نه؟

بعضو رویاتو کښ دی چې هرقل تیوس وکړو چې د بد عهدئ یر د رسره ولی دې؟ ابو سفیان ووی چې زما قوم د خپلو حلیفو سره د هغوی د حلیفو خلاف مدد کړې دې باندی هرقل ووی چې کله تاسو شروع وکړې نو تاسو پیر بد عهدئ شوئ ددی نه بعد هرقل بیا خبر د سر نه شروع کړې او وئی وئیل: ما ستا نه د نسب تیوس وکړو تا ووی عالی نسب والې دې انبیاء پې عالی نسب کښ پیدا کیری ما ووی چې د هغه پې مشرانو کښ څوک بادشا وو نا ووی نه زما خیال چې شاید پدی بهانه باندی بادشاهت واپس اغیستل غواړی ما د هغه د متبعینو تیوس وکړو چې شریف خلق دی کله کمزوری تا جواب راکړو چې کمزوری، د انبیاءو متبعین همیشه کمزوری خلق وی (چې شریفان خلق خپل نخوت ددی نه منع کوی) ما سوال وکړو چې ددی دعوی نه مخکښ تاسو د دروغ گوئی الزام پې دې باندی لگوو کنډ؟ تا انکار وکړو ما دا کنړل چې کید شي د خلقو متعلق پې دروغو دروغو ئی پې الله هم دروغ شروع کړی وی (مگر څوک چې پې خلقو باندی

دروغ نه وائی نو د به په الله باندې څنگه دروغ ووائی (ما سوال وکړو چی ددین کښ څوک داخل شی نو په خفگان سره بیا مرتد کیږی؟ تا انکار وکړو دا ایمان دا خاصیت ده چی کله ددې بشاشت زړونو کښ ننوزی ما تپوس وکړو چی ددې خلق سوا کیږی که کمیری؟ تا ووی سوا کیږی د ایمان خاصه داد تردی چی تکمیل وشی ما دهغه سره د جنگ باره کښ تپوس وکړو تا ووی کله مونږ غالب کله دهغه د انبیاء سره میشته دا معامل ووی خو څه انجام ددی ووی ما د بد عهدئ باری کښ تپوس وکړو ،تا انکار وکړو دا د انبیاءو صفت ووی چی بد عهد نه ووی ،ما ووی ددې نه مخکښ چا د نبوت دعوی کړی ده؟ تا انکار وکړو ،زما دا خیال وو که چری ددې د مخکښ چا دا دعوی کړی ووی نو دده هم دهغه تقلید کوی ددی نه بعد هرقل خلقو ته ووی دهغه تعلیمات څه دی؟ خلقو ووی د مونږ کولو،صدق کولو،صله رحمی کولو،عفت او پاکدامنی حکم کوی

هرقل ووی که دا خبری رشتیا ووی کومی چی تاسو وکړی نو به شک چی ده نبی ده زما دا یقین وو چی دهغه به نږدې وخت کښ پیدا کیږی خو دا خیال م نه وو چی په تاسو کښ به ووی که چری زما دا یقین وه چی زه دهغه خواته رسید شم نو ما به دهغه سره د ملاویدو خواش کړه وو(لیکن د مرگ او د بادشاهئ د تلو د وجه نه تلل نشم) او که زه دهغه خواته و نو ما به ورته خپی وینځلی ووی بېشکه دهغه بادشاهه دله رارسیدونکی ده کوم څه چی زه یم ده هرقل نور هم ذکر دی دهغه د خپل کتاب هم ماهر وو او د نجوم هم ماهر وو ددی وجه نه ده ده مخکښ نه داسی خیالات راتلل او تحقیقات به ئی کول په بعضه روایاتو کښ دا هم راغلی دی چی دهغه خط پیر په احتیاط سره په یو صندوق کښ د سرو زرو په یو بلکه کښ محفوظ ایځه وو چی چی دهغه نسل در نسل ددې په اولاد کښ رامننقل شو

دریم خط د کوم چی په بره حدیث کښ ذکر ده د نجاشی په نوم باندی وو،دا خو معلوم شوی ده چی د حبشه د بادشا نوم به نجاشی وو دحضور په زمانه کښ په حبشه کښ دوو بادشاهان تیر شوی دی ،د اولنی نوم اصحم وو ده مسلمان شو وو د اسلام په ابتداء کښ صحابه د حبشه سلطنت ته په دهغه وخت کښ هجرت کړه وو چی ده لا مسلمان شو نه وو چی ددې قصه په حکایات صحابه کښ په 10 نمبر باب کښ مختصراً تیر شوی ده

حضور د عمرو ابن امیه ضمري په لاس باندی ده ته هم خط لیږله وو چی مضمون ئی دا وو

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله إلى النجاشي ملك الحبشة ، سلم أنت فإني أحمد إليك الله الذي لا إله إلا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن ، وأشهد أن عيسى بن مريم روح الله وكلمته ألقاها إلى مريم البتول الطيبة الحصينة فحملت به فخلقه من روحه ونفخه كما خلق آدم بيده ، وإني أدعوك إلى الله وحده لا شريك له والموالة على طاعته وإن تتبعتني وتؤمن بالذي جاءني فإني

رسول الله ﷺ وإني أدعوك وجنودك إلى الله عزوجل وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصيحتي . والسلام على الهدى .

ترجمه: د الله ﷻ د رسول محمد ﷺ د طرفه ﷻ د حبشه ﷻ بادشا ﷻ نجاشی پ ﷻ نوم ﷻ ته ﷻ صلح خوښوی ز ﷻ د هغه ﷻ الله ﷻ تعریف تاسو ته ﷻ دررسوم د چا نه ﷻ علاو ﷻ چی بل معبود نشته ﷻ هغه ﷻ بادشا ﷻ د ﷻ د ټولو عیبونو نه ﷻ پاک د ﷻ د هر قسم عیب نه ﷻ محفوظ د ﷻ (یا بندگان د هغه ﷻ د ظلم نه ﷻ محفوظ دی) امن ورکوونک ﷻ د ﷻ ننگ ﷻ بان د ﷻ (چی د بندگانو د آفاتو نه ﷻ حفاظت کوی) او ز ﷻ ددی اقرار کووم چی حضرت عیسیٰ ﷻ د الله ﷻ هغه ﷻ روح او هغه ﷻ کلمه ﷻ و ﷻ چی الله ﷻ جل شان ﷻ هغه ﷻ پاک صاف پیغل ﷻ مریم طرفته ﷻ راولپرو پس هغه ﷻ حامله ﷻ شو ﷻ، الله ﷻ تعالیٰ حضرت عیسیٰ ﷻ الله ﷻ تعالیٰ د خپل خاص روح نه ﷻ پیدا کړو او پ ﷻ هغه ﷻ کښی ئی سا ﷻ ورواچوو لکه ﷻ څنگ ﷻ چی ئی حضرت آدم ﷻ (بغیر د پلار نه ﷻ) پ ﷻ خپل لاس مبارک سر ﷻ پیدا کړو ﷻ ز ﷻ تا د هغه ﷻ ذات طرفته ﷻ رابلم او دی خبری طرفته ﷻ تاسو رابلم چی تاسو زما اتباع وکړئ او کوم شریعت چی ماراوړ ﷻ د ﷻ پ ﷻ دی ایمان راوړئ ﷻ شک ﷻ ز ﷻ د الله ﷻ رسول یم او الله ﷻ طرفته ﷻ تاسو او ستاسو ټول لښکر رابلم ، ما حق ﷻ خبر ﷻ تاسو ته ﷻ درورسول ﷻ او نصیحت م وکړو ته ﷻ زما نصیحت قبول کړ ﷻ، او سلام (یا سلامتیا) پ ﷻ هغه ﷻ چا باندی د ﷻ څوک چی د هدایت اتباع کوی ﷻ

د محدثینو دیو جماعت دا تحقیق د ﷻ چی دا نجاشی د مخکښ نه ﷻ مسلمان شو ﷻ وو ﷻ پ ﷻ دی خط باندی ئی د خپل اسلام اظهار وکړو ، او بعضه ﷻ خلق وائی چی دغه ﷻ وخت مسلمان شو، بهر حال د ﷻ ددی خط پ ﷻ جواب کښی یو درخواست ولیکلو چی پ ﷻ هغه ﷻ کښی ئی د خپل ایمان اقرار وکړو ، او ددی خبری اقرار ئی وکړو چی تا د عیسیٰ ﷻ پ ﷻ بار ﷻ کښی کوم څ ﷻ لیکلی ټکی پ ﷻ ټکی صحیح دی او د خپل ځوی پ ﷻ لاس باندی ئی د شپیتو کسانو د یو جماعت سر ﷻ هغه ﷻ درخواست د حضور ﷻ خدمت ته ﷻ راولیرلو ، مگر افسوس چی پ ﷻ لار ﷻ کښی دغه ﷻ قافله ﷻ پ ﷻ کشتی کښی پ ﷻ سمندر کښی ډوبه ﷻ شول ﷻ او پ ﷻ دوی کښی څوک هم د حضور ﷻ خدمت ته ﷻ حاضر نه ﷻ شو ، پخپله ﷻ د نجاشی وصال هم د حضور ﷻ ژوند کښی شو ﷻ وو او حضور ﷻ غائبانه ﷻ دده ﷻ جنازه ﷻ کړی و ﷻ (غائبانه ﷻ جنازه ﷻ کول یو فقهی بحث د ﷻ ددی ځان ﷻ ند ﷻ) پ ﷻ ډیرو وجو سر ﷻ د احنافو ﷻ پ ﷻ نزد باندی دده ﷻ خصوصیت وو) دده ﷻ نه ﷻ وروستو بل نجاشی شو او هغه ﷻ ته ﷻ هم حضور ﷻ خط لیرل ﷻ وو چی مضمون ئی دا د ﷻ

هذا كتاب من النبي ﷺ إلى النجاشي عظيم الحبشة ﷻ سلام على من اتبع الهدى ﷻ و آمن بالﷻ ورسولﷻ وشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، لم يتخذ صاحبة ولا ولداً وأن محمدا عبده ورسوله وأدعوك بدعاية الله ﷻ فإني أنا رسوله فأسلم تسلم ، يا أهل الكتاب تعالوا إلي كلمة سواء بيننا وبينكم أن لا نعبد إلا الله ولا نشرك به شيئا ولا يتخذ بعضنا بعضاً أرباباً من دون الله ، فإن تولوا فقولوا اشهدوا بأنا مسلمون ، فان أبيت فعليك إثم النصارى .

ترجمه: دا خط الله ﷻ د نبی محمد ﷺ د طرفه ﷻ د نجاشی پ ﷻ نوم باندی چی د حبشه ﷻ مشر او سردار د ﷻ سلام د وی پ ﷻ هغه ﷻ چی د هدایت تابعداری کوی او پ ﷻ الله ﷻ او

دهغځ په نبي ايمان ساتي او ددی اقرار کوي چي د الله نه علاوه څوک د عبادت لائق نشته هغه يواځه ذات ده څوک د هغه شريک شته نه ښځه نه اولاد او ددی اقرار کوي چه محمد د الله رسول او بند ده زه د الله د وينا يعنی د لاله الا الله محمد رسول الله تاته دعوت درکوم، مسلمان شه په سلامتيا به وسيري اهل کتابو راشي يوي داسه خبري طرفته چي زمونږ مينځ کښ شريک ده، هغه دا چي د الله نه سوا به د هيڅ چا عبادت نه کوو د الله سر به څوک شريک نه جوړوو، او مونږ کښ به څوک يو بل نه رب نه جوړوي، که ددی نه بعد هم اهل کتاب نه مني نو مسلمانانو! تاسو ووائ چي تاسو گوا وسئ چي مونږ مسلمانان يو (به باکه د خپل ايمان اعلان کوو) ا نجاشي! که چري ته زما د دعوت نه انکار کوي نو د نصاري گنا به هم پتا وي (ځکه چي دوي ستا متبع دي) فقط

په دي خط کښ به د معمول مطابق غالباً بسم الله هم وي خو د کوم ځا نه چي ما نقل کړه ده په هغه کښ نشته ددی نجاشي متعلق دا خبر نه ثابت شوي چي د مسلمان شوو و ک نه؟ او دد نوم څه وو د اکثرو محدثينو راته داد چي بر حديث کښ چي کوم دريم خط د نجاشي په نوم راغله ده دا هغه نجاشي ده، لکه چي په بعضو رواياتو د نجاشي د نوم سره دا هم دي چي دا هغه نجاشي نه د کوم جنازه چي حضور کړي وه او دا صحيح ده، اگر چي بعضو محدثينو صرف د اولني خط ذکر کړه ده او بعضو صرف د دويم

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ تَرَغَّ خَاتَمَهُ

حضرت انس په فرمائي چي حضور چي به کله بيت الخلاء ته تشریف وړو نو هغه گوتئ به ئي وويستله

فائد: چونکه په دي باندی د الله جل شانہ عم نواله نوم مبارک ليک وو ددی وجه نه حضور د هغه په لاس استنجا ته نه ورتلو، ددی وجه نه علماء دداسي گوتئ سره بيت الخلاء ته تلل مکروه گنرلي دي په کوم کښ چي برکت والا نوم وي

حدثنا اسحاق ابن منصور، اخبرنا عبد الله بن نعيم قال: حدثنا عبيد الله بن عمر، عن نافع، عن ابن عمر قال: "اتخذ رسول الله صلى الله عليه وسلم خاتماً من ورق، فكان في يده ثم كان في يد أبي بكر، وبدر عمر، ثم كان في يد عثمان، حتى وقع في بئر أريس نفسه: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ"

ابن عمر په فرمائي چي د حضور گوتئ د حضور په لاس مبارک باندی وه، بيا د حضرت ابوبکر په لاس باندی وه، بيا د عمر په لاس مبارک باندی وه، بيا د عثمان په لاس بيا ددوی په زمانه کښ په بير اريس کښ ورتاو شوي وه ددغه گوتئ نقش (محمد رسول الله) وو

فائد: بیر آریس د قبا نزد یو کوه د، دا ګوتئ د عثمان په زمانه کښ شپږ کالو پوری و بیا اتفاقاً په دغه کوټی کښ وغورزید، حضرت عثمان په څومره کوشش وکړو درې ورځو پوری دهغه او په راویستلی خو ملاو نه شو، علماء لیکلی دی چی ددی د ورتاویدو سره فتنه او حوادث شروع شول چی د حضرت عثمان په زمانه کښ په کثرت سره ښکاره شوی

په دی حدیث کښ حضرت ابن عمر په پخپله د حضور په لاس مبارک باندی د موجودیدو بیان کړ، او په دی باب کښ په بل حدیث کښ پخپله د ګوتئ په ګوته کولو نفی هم کړ، چی بیان ئی مخکښ شو، ددی تعارض یو خاص جواب داسی هم کید شی چی د حضور په لاس کیدو مطلب داد چی د حضور په قبضه کښ به و د حضور سر به و، په لاس کول ددی سر لازم ندی، لکه چی په آند باب کښ رازی چی د حضرت معقیب سر به و

باب ما جاء ان النبی کان یتختم فی یمین

فائد: په اول باب کښ مصنف د ګوتئ کیفیت بیان کړو په دی باب کښ د هغه د پلاس کولو کیفیت بیان مقصود د مصنف په دی باب کښ نه احادیث ذکر کړی دی

"حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرٍ الْبَغْدَادِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَا: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانٍ قَالَ: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ، عَنْ شَرِيكَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي تَمْرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُثَيْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْبَسُ خَاتَمَهُ فِي يَمِينِهِ

حضرت علی په فرمائی چی حضور په ګوتئ په خی لاس باندی پلاس کول

فائد: په دی باره کښ مختلف روایات راغلی دی چی حضور په ګوتئ په خی لاس باندی پلاس کول ک په ګس، بعضی علماء په دی کښ ترجیح طرفه مائل شوی دی، لکه چی امام بخاری او امام ترمذی وغیره راء داد چی د خی لاس روایات راجح دی، بعضی علماء فرمائی چی اکثر به ئی په خی لاس باندی په لاس کول او کله کله به ئی په ګس لاس، علماء په دی کښ مختلف دی چی په خی لاس باندی په لاس کول افضل دی او ک په ګس لاس، پخپله د احنافو په مینځ کښ په دی باره کښ اختلاف د بعضو خ لاس به تر ګرزول د او بعضو ګس او بعضو مساوی شامی هم دا دوو قول نقل کړی دی

ملا علی قاری یو قول د خی لاس افضل ګرزول د لیکن د مذهب مطابق راجح قول هغه د کوم چی شامی نقل کړ د امام نووی په دواړه لاسو په لاس کولو باندی بلا کراهت اجماع نقل کړی د، مالکی په ګس لاس باندی په لاس کول بهتر وائی، الغرض احادیثو نه دواړه ثابت دی، او علماء هم د ترجیح په مسئله کښ دواړو طرفه تلی دی

در مختار کښ د قـستانيـنـي نـې نقل دی چی پـې خی لاس باندی پـې لاس کول د روافضو شعار گرزیدل لـېذا ددی نـې بچاؤ واجب دـې صاحب در مختار فرمائی چی ممکن دـې چی پـې دغـې زمانـې کښ ددی شعار وو وس نـې دـې د حضرت گنگوهی نـې پـې کوکب دری کښ نقل شوی دی چی پـې خی لاس باندی پـې لاس کول د روافضو شعار دـې خـکـ مـکرو دی سهارنپوری پـې بذل المجهود کښ لیکلی دی چی د روافضو پـې کفر کښ اگر چی اختلاف دـې لیکن پـې فاسق کیدو کښ د چا اختلاف نشـې او د فاسقانو سرـې د تشبیه نـې هم بچاؤ ضروری دـې

نَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَلَالٍ، عَنْ شَرِيكٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي تَمِرٍ، نَحْوَهُ « حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ حَمَادِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ: رَأَيْتُ ابْنَ أَبِي رَافِعٍ، يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ، وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ

حماد ابن سلمـې فرمائی چی ما عبد الرحمن ابن ابی رافع ولیدو چی پـې خی لاس باندی ئی گوئی پـې لاس کړی وـې، ما تری د وجـې تیوس وکړو نو وئی فرمائیل چی ما عبد اللـې ابن جعفر پـې خی لاس گوئی پـې لاسولو لیدلـې دـې او دا ئی فرمائیل چی ما حضور پـې خی لاس باندی گوئی پـې لاس کولو لیدلـې دـې

« حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ تَمِيمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ»

د عبد اللـې ابن جعفر نـې پـې بل سند سرـې هم دا نقل دی حضور پـې خی لاس باندی گوئی پـې لاس کولـې

فائدـې: یو حدیث کښ ورسرـې دا الفاظ هم راغلی دی چی زینت د خی لاس سرـې ډیر مناسب دـې، ددی وجـې حافظ ابن حجر چی د فن حدیث امام دـې فرمائی چی ماتـې چی د احادیثو نـې کومـې واضحـې شوی دـې هغـې دادـې چی کـې د زینت ارادـې وی نو پـې خی لاس پـې لاس کول مناسب دی او کـې د مهر ارادـې وی نو پـې گس لاس چی پـې خی لاس راویستلو او مهر لگولو کښ بـې ورتـې اسانی وی او پـې احادیثو کښ پـې دواړـې لاسـې ورچول راغلی دی

« حَدَّثَنَا أَبُو الْخَطَّابِ زَيْدُ بْنُ يَحْيَى قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ»

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ أَبُو يَحْيَى عَبَّاسِي، يَتَحَنَّنُ فِي يَمِينِهِ وَلَا إِحَالَه إِلَّا قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَنَّنُ فِي يَمِينِهِ»

صلت ابن عبد اللہ فرمائی چي ابن عباس ؓ پڻ خي لاس باندی گوئی پلاسول
او زما چي خومر خیال د نو فرمائیل ہ ئی چي نبی ؓ ہم پڻ خي لاس باندی
پلاسول

فائدہ: امام ترمذیؒ دا حدیث مختصر نقل کړې د، پ، ابو داؤد شریف کښ لگ تفصیل د، ابن اسحاق فرمائی چی ما صلت، ولید، چی د خی لاس پ، وړ، گوټ، (کومی ت، چی کچئ/یا خنج، گوټ، هم وائی) گوټئ پ، لاس کړی ولیدو، ما تری د هغ، متعلق تپوس وکړو نو هغ، ووی چی ما ابن عباس، داسی لیدل، وو او غم، ئی د پاس، کړ، وو او زما چی خومر، خیال د، بو د حضور، متعلق ئی هم داسی فرمائیل چی حضور، هم داسی پ، لاس کول، پ، دی حدیث کښ دو، مضمون، دی،

1. غم ۱۱ ئی د پاسه ۱۱ راوسته ۱۱ وو: بذل المجهود کښ د مرقا ۱۱ الصعود م ۱۱ نقل کړی چی غم ۱۱ د لاس تللی طرفته ۱۱ راوستل ډیر صحیح دی او په ۱۱ اکثر روایاتو کښ راغلی دی ، لکه ۱۱ چی په ۱۱ شمائلو کښ هم په ۱۱ راتلونکی حدیث کښ رازی ۱۱ علام ۱۱ منلو لیکلی چی دا افضل دی په ۱۱ دی کښ د غمی هم حفاظت ده ۱۱ او د عجب او تکبر نه هم ۱۱

2-دويم مضمون :چي ګوتئ پږ وړ ګوتئ باندې پږ لاس کول امام نووي ددې پږ سنت کيدو باندې اجماع نقل کړې د، علامه شامي ليکلي چي ګوتئ پږ دې ګوتئ پږ اچول پکار دي، او غم د نارينو دپار منگول طرفته کول او د زنانو د پاسد طرفته کول د زينت دپار پکار دي

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ تَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِصَّةٍ، وَجَعَلَ فِيهِ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ، وَتَقَشَّ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، وَنَهَى أَنْ يَتَّقَشَّ أَحَدٌ عَلَيْهِ» وَهُوَ الَّذِي سَقَطَ مِنْ مُعَيْقِبٍ فِي بئرِ أريس

ابن عمرؓ فرمائي ڇي حضورؐ د سڀنيو زرو يو ڏهه ڏينهن جو ڏينهن ڪري ٿو ۽ او ددي غم ۾ منگول طرف ٽوڙي ويندو ۽ دي باندو (محمد رسول الله) نقش وٺي ٿو، او خلق تي منع ڪري ٿو ڇي ڇوڪر ۾ ڏينهن جو ڏينهن باندو داسي نقش نه ڪري ٿو، دا هڻي ڏينهن جي د معيقب نه د حضرت عثمان ۾ ڏينهن زمانو ڪري ٿو ۽ بير اريس ڪري ٿو ۽ ڏينهن ۾

فائد: حضور نور خلق ددی نه ځکپ منع کړی وو چی که چری صحابه د پیر اتباع د وجه نه داسی نقش جوړ کړی نو بیا به د حضور سر د نورو مهر گډ وډ کیری

معیق: یو صحابی ده چی د حضور د زمانه نه د گوته محافظ وو، کوم وخت کس چی حضور گوته اچولی نه و نو دا به د معیق سر محفوظ و، ده شان بیاد ابوبکر په دور کس بیا د عمر په دور بیا د عثمان په دور کس هم دا ترتیب وو، ده دوران کس یو ځل د عثمان نه اغیستل یا ئی عثمان له ورکول چی ده دوران کس کوهی کس وغورزید په دی کس اختلاف ده چی د عثمان نه وغورزید که د معیق نه، علماء د جمع دا صورت فرمائیل ده چی کوم بیان شو، دی صورت کس دواړو روایتونو صحیح دی ځکه چی درمیان کس غورزیدو سر دواړو ته نسبت کول ټیک دی

حدثنا قتيبة بن سعيد قال حدثنا حاتم بن إسماعيل، عن جعفر بن محمد، عن أبيه قال: «كَانَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَتَخَتَّمَانِ فِي يَسَارِهِمَا»

امام محمد باقر فرمائی چی حضرت امام حسن او حضرت امام حسین به په گس لاس باندی گوته په لاس کولی

فائد: دا حدیث د امام ترمذی د باب د سرخی خلاف ده ځکه چی باب د خی لاس په بار کس ده، ددی توجیه داسی کید شی چی مقصود ددی قسم روایاتو د نقل کولو نه چی د باب اکثر روایات ددی خلاف وی دده حدیث ضعف طرفته اشار وی،

د بند (حضرت شیخ) په نزد په باب کس د خی لاس قید لگول د بیان افضلیت د پار ده او خلاف نوعی والا حدیث د بیان جواز دپار ده بعض مشران دا هم توجیه کوی چی په سرخی (ترجمه الباب) کس د محدثینو د عادت موافق (ام فی یسار) محذوف ده، یعنی حضور گوته په خی لاس اچول که په گس لاس ددی توجیه سر یو روایت هم د ترجمه مخالف نه شو

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى وَهُوَ ابْنُ الطَّبَّاعِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: «أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِهِ» وَقَالَ أَبُو عِيسَى: «هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ هَذَا إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ» وَرَوَى بَعْضُ أَصْحَابِ قَتَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَنَّه كَانَ يَتَخَتَّمُ فِي يَسَارِهِ» وَهُوَ حَدِيثٌ لَا يَصِحُّ أَيْضًا

حضرت انس نه روایت ده چی حضور به په خی لاس باندی گوته اچول او د انس نه بعض خلقو دا هم روایت کړی چی حضور به په گس لاس گوته اچول

دا هغه څيز د ځي ددي په وجه تر وسه پوري د حديث شريف علم په ډير پوخوالي او نورانيت سره په دنيا كېن خور شو. د حضور ګوتې په ځي او ګس لاس باندې په ډيرو حديثونو كېن ثابت دي، د ځي لاس روايات په دي باب كېن ذكر شو او د ګس لاس روايات هم په ابوداؤد او مسلم شريف وغيره كېن شته، دي وجه نه امام نووي دواړه رويټونه صحيح ګرزولي دي، ليكن د محدثيون دا قاعده د ځي ددي باوجود ځي متن په صحيح وي خو ځي په كې په يو خاص طريقه سره د محدثينو د قواعدو موافق صحيح نه وي نو په دغه خاصه طريقه باندې كلام كوي، ددي وجه نه امام ترمذي په كلام وكړو.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهِ الْمُخَارِبِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ تَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: اتَّخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ، فَكَانَ يَلْبَسُهُ فِي يَمِينِهِ، فَاتَّخَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَ مِنْ ذَهَبٍ فَطَرَحَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: «لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا» فَطَرَحَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ

حضرت ابن عمرؓ فرمائی چي حضورؐ د سرو زرو گوٽئ جوڀ ڪڍ چي، ڇي ڇي
لاس ٻي ئي اڇول، صحابہؓ هم د تابعدارئ پڻ وجہ د سرو زرو گوٽئ جوڀي ڪري
حضورؐ ددي نہ بعد هغؓ وغور زولہ او وئي فرمائيل چي دا ٻي ڪلا هم وا نہ چوم

فائدہ: سر د اسلام پہ ابتداء کنیں جائز وو ، بیا د سہرو دپارہ حرام شول ددی پہ د جمہورو اتفاق دہ امام نووی ددی پہ حرمت بانندی اجماع نقل کړی دہ ، دی مسئلہ کنیں فقہی بحث پیر دہ دا محل ئی ندہ

باب ما جاء في صفه سيف رسول الله

د حضور سر څه توری وی چی د هغوی خاص نومونه وو ، د ټولو نه اول تور
ماثور وه چی په وراثت کښ د حضور د والد صاحب نه پاتی وه ، د یوی نوم
قضیب د یوی نوم قلعی د یوی نوم کابتر د یوی نوم ذولفقار وو وغیره وغیره

امام ترمذیؒ پر دی خائؒ کش خلور احادیث نقل کریؒ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: «كَانَتْ قَبِيلَةُ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ فِصَّةٍ

حضرت انسؓ فرمائی چي د حضورؐ د توري د لاسکي موةؓ د سپينو زرو
فائد: علامؓ بيجوريؓ ليکي چي دا د ذوالفقار بيان د، او فتح مکه ک مین د حضورؐ سرؐ دا تورؐ و

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ: «كَانَتْ قَبِيلَةُ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ فِصَّةٍ»

سعید ابن ابی الحسنؓ هم دا نقل کړی دی چي د حضورؐ د توري لاسکن د سپينو زرو و

حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ صُدْرَانَ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا طَالِبُ بْنُ حُجَيْرٍ، عَنْ يَهُودٍ وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: «دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى سَيْفِهِ ذَهَبٌ وَفِصَّةٌ» قَالَ طَالِبٌ: فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْفِصَّةِ فَقَالَ: «كَانَتْ قَبِيلَةُ السَّيْفِ فِصَّةً»

د يود بابا مزیدؓ فرمائی چي حضورؐ چي کلا د فتح مکه پ ورځ مکه بشار ت داخل شو نو پ تورؐ باندی ئی سپين زر او سرؐ زر و طالب چي ددی حدیث یو راوی د فرمائی چي ما د خپل استاذ ن تپوس وکړو چي سپين زر کوم ځا و هغ و فرمائیل چي د لاسکي پ موی کس

فائد: تورؐ باندی سرؐ زر لگول د جمهورو علماء پ نزد جائز ندی او ددی حدیث ن پ دی وج باندی استدلال نشی کید چي محدثونو دا حدیث ضعیف کرزول د علامؓ تورپشتیؓ فرمائی چي ددی حدیث ن استدلال نشی کید ځکه چي ددی سند قابل اعتماد ند، البت د سپينو زرو موةؓ لک چي مخکس تیر شول جائز دی او فرمائی چي سرؐ زر ناجائز وو ددی وج ن راوی صرف د سپينو زرو تپوس وکړو چي پ کوم ځا باندی وو او د سرو زرو تپوس ئی هم ون کړو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُجَاعٍ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو عُيَيْدَةَ الْحَدَّادُ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ: «صَنَعْتُ سَيْفِي عَلَى سَيْفِ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، وَرَعَمَ سَمُرَةُ أَنَّهُ صَنَعَ سَيْفَهُ عَلَى سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ حَتَفِيًّا حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ، بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ

ابن سيرينؓ فرمائی چي ما خپل تورؐ د سمرؐ د توري موافق جوړ کړ او بن فرمائی چي دد تورؐ د حضورؐ د تورؐ موافق جوړ و، او هغ د بنو حنیف د تورو پ طرز و

فائد: بنو حنیف د عرب یو مشهور قبیل د چي د اعلیٰ تورو جوړولو کښ مشهور د د ټولو خلقو د حضور په اتباع کښ پرله پس د شان تورو جوړولو

باب ما جاء فی صف درع رسول الله

فائد: د حضور سر او (7) زغر و چي نومونه ئی دادی: ذات الفضول، چي د خپلی فراخی د وج نه په دی نوم مشهور و، او دا هغه زغر د چي قصه ئی د حدیثو په کتابونو کښ رازی، چي د ابوالشحم یهودی سر گانر و او باقی شپږ نومونه دادی: ذات الحواشی، ذات الوشاح، فض، سغدی، بتراء، خریق

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْأَيْشِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَّادٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ: كَانَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ دِرْعَانٍ، فَتَهَضَّ إِلَى الصَّخْرَةِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ، فَأَقْعَدَ طَلْحَةَ تَحْتَهُ، وَصَعَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اسْتَوَى عَلَى الصَّخْرَةِ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَوْجَبَ طَلْحَةُ

حضرت زبیر فرمائی چي د حضور په بدن مبارک باندی د احدى ورغ دو زغری وی (ذات الفضول او فض) حضور په یو گټ باندی د ختو اراد و فرمائی (خو هغه دنگ وو او د دوو زغرو وزن، ورسره د غزو احد هغه تکلیفونه چي حضور ته رسیدلی وو چي د هغه په وج ئی مخ مبارک په وینو سر شو وو غرض ددی وج نه) حضور په هغه باندی ونه ختل شو، ځکه ئی حضرت طلحه کښوو او د هغه په ذریع باندی په گټ وختو حضرت زبیر فرمائی چي ما د حضور نه دا واوریدل چي طلحه واجب کړو (جنت، یا زما شفاعت)

جنگ احد کښ د جنگ حالت ډیر خطر ناک وو تر دی چي د حضور د وصال وهم بعضو

راغل وو حضور دی دنگ ځان ته تشریف یوو چي صحابه حضور و وینی او مطمئن شی، او بعض اکابر فرمائی چي د کفار د لیدلو د پار ختل وو، حضرت طلحه په دغه ورغ په پور بهادری سر د حضور ملگریا کړی و، تردی چي صحابه به کله د احد تذکر کول نو ویئل به ئی چي دا ورغ خو ټول په ټول د طلحه د، حضرت طلحه خپل ځان د حضور ډهال جوړ کړ وو، د اتیاو نه زیات زخمونه دده په بدن راغلل خو د حضور ملگریا ئی پرینه خود، تردی چي دده لاس هم شل شو

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ، عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ، «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عَلَيْهِ يَوْمَ أُحُدٍ دِرْعَانٍ، قَدْ طَاهَرَ بَيْنَهُمَا»

سائب ابن یزید فرمائی چي د حضور په بدن د احدى ورغ دو زغری وی چي د یو بل د پاسه ئی اغوستلی وی

فائد: د حضور ډو زغری اغوستل د حضور د کامل توکل خلاف ندی ځکه چی اول خو کمال سلوک پخپل د صوفیانو په نزد باندی رجوع الی البذایت د یعنی په عامو معاملاتو کښ به د عامو خلقو پشان برتاؤ وی لیکن د شریعت پابندی طبیعت چور شی دویم خبر داد چی د حضور په معمولاتو کښ داسی قسم برتاؤ د امت د تعلیم دپار وو او دا خکار د، دریم خبر داد چی د اللہ تعالیٰ ارشاد د **(یا ایها الذین آمنو خذوا حذرکم فانفروا ثبات او انفروا جميعاً)** ای ایمان والو! (د کافران و په مقابل کښ) خپل احتیاط کوئ (ددی د مقابل د پار) جدا جدا یا یوځائ (څنگه چی موقع وی) راووزئ (بیان القرآن) ددی وجہ نه د موقع مناسب سامان اغیستل په ایت باندی عمل کول دی ، او د حضور نه زیات په ارشاد باندی عمل کونک بل څوک کید شی په دی سلسله کښ زغر جنگی ټوپی وغیر داتول احتیاطی سامان استعمالول دی

باب ما جاء فی صفه مغفر رسول اللہ

د حضور د خود (جنگی ټوپی) په بار کښ

فائد: خود د وسپنی نه جوړ شوی ټوپی وی ، چی د جنگ په حالت کښ د سر د حفاظت دپار پسرول شی امام ترمذی په دی باب کښ دو حدیثونه نقل کړی دی

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ وَعَلَيْهِ مِعْفَرٌ، فَقِيلَ لَهُ: هَذَا ابْنُ حَظَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ، فَقَالَ: «أَقْتُلُوهُ»

حضرت انس فرمائی چی حضور چی کلا د فتح مکه ور غ باندی ښار ته داخل شو نو د حضور په سر مبارک باندی خود وو (حضور) خود لری کړو او اطمینان کښ شو) نو څوک راغلل او عرض ئی وکړو د اللہ رسول دا ابن حطل د او د کعبه پرد ئی نیولی د حضور و فرمائیل قتل ئی کړئ **فائد:** حضور چی کلا فتح د پار مک ته داخل شو نو په مک والو باندی داسی یر او گبر پت سور وو چی حد ئی نشته نه جائ ماندن نه پائ رفتن حضور د پیر شفقت او مهربانی د وجہ نه و فرمائیل چی کوم سړ بیت اللہ شریف ته داخل شو هغه به په امن وی ، څوک چی خپل کور کښ کیناستو هغه په امن، څوک چی وسله کیدی امن کښ د وغیر وغیر، البت یوولس سړی او شپږ ځئی داسی وی چی د هغوی جرمونه د معافی قابل نه وو نو نبی هغوی ددی معافی نه وویستل او وئی فرمائیل چی دی خلقو ته امن نشته

په دی کښ هم اوو 7 سړو او دوو 2 ځو ایمان راوړو او په دی معافی کښ داخل شول او څلور سړی او څلور ځئی قتل شول ، اتم ددی اتوو نه ابن حطل هم وو

دا سړ اول مدینه ته راغ او مسلمان شو او عبد اللہ نوم ئی کیخود شو، حضور د یوی قبیل د زکو د پار د ولیر، د خپل غلام صرف په دی خبر ووژنه چی هغه په ډوډی تیارولو کښ ناوخته کړ وو، او بیا ددی یر نه مدینه ته واپس نه شو چی ما به هلته په قصاص کښ قتل کړی ، مرتد شو او مک ته راغ

او د حضور سپکاو په نې کولو او دو وینځ نې واغستی چې هغوی به د حضور د سپکاوی په شعرونو باندې د خوشحال کوو، حضور ددغه اتو سر دد وینځ هم روا کړ وی، ددی وج په سر ددی چې په بیت الله شریف کېن وو د قتل کړ شو

دد د قاتل په بار کېن مختلف اقوال دی چې چا قتل کړو، په دی کېن یو فقهی بحث هم د چې حدود او قصاص په حرم کېن قائم کید شې کنډ؟ دی مسئلې کېن تفصیل د او د عام ضرورت سر نې هم تعلق نشته ددی وج په اختصاراً پریخود شو، لیکن په داسی موقعو کېن تنبی ددی دپار وشې چې که په علم مین حضرات یا طالبان دا ووینی نو ددی نه بعد د مشائخو د کتابونو نه تحقیق وکړی، ددغه ددی حدیث نه بغیر احرام مک ته د داخلیدو جواز هم معلومېری چې د هغه بحث په بل حدیث کېن رازی

حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ، وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ قَالَ: قَلَمًا تَرَعُهُ جَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ لَهُ: ابْنُ حَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ: «اقْتُلُوهُ» قَالَ ابْنُ شِهَابٍ: وَبَلَّغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ مُحَرَّمًا

حضرت انس نه روایت د چې حضور کله د فتح مک په وخت مک ته داخل شو نو د حضور په سر مبارک باندې خود وو، کله چې حضور هغه لږ کړو نو یو کس راغ وئ وئیل حضور! ابن خطل د کعب د پرد پوری نخت د، حضور و فرمائیل هغه په امن والو کېن ند قتل ئی کړئ زهري فرمائی چې ماته دا خبر معلوم شوی د چې حضور په دغه ورځ باندې محرم نه وو

فائد: دا اخري جمل د امام زهري هم یو فقهی مسئلې طرفته اشار د، هغه دا چې د احنافو په نزد باندې مک مکرم ته بغیر د احرام نه داخلیدل جائز ندی، ځکه چې په حدیث شریف کېن د میقات نه بغیر د احرام نه د اوږیدو ممانعت راغل د، او د شوافو په نزد باندې ددی حدیث په بنیاد باندې جائز دی

د حنفی په نزد باندې دا حدیث دلیل ځکه ند چې د حضور دپار د فتح مک په ورځ باندې د مک حرمت اوچت کړ شو وو، لکه چې د بخاری په روایت کېن ددی تصریح د چې حضور و فرمائیل زما د پار دا نن ورځ حلال دی د بل چا دپار نه

د ابن خطل د کعب پوری نختل ممکن د د ژړا فریاد د پار وی ځکه دت امن میلاؤ نه وو او خپل ټول کړتوت ورت هم یاد وو چې مرتدد شو یم او څ څ م ندی کړی دی وج نه ددعا دپار په نې دا کړی وی ځکه چې د کعب قدر خو په دغه خلقو هسه هم کوو، او ډیر نزدی دا خبر د چې د پخوانی دستور موافق ددی وج نه ئی د امن امید وو چې د کعب د تعظیم د وج نه په مجرمان په دی حال کېن نه قتل کیدل

باب ما جاء في عمام النبي د حضور د پگړئ مبارکي بار کښ

د حضور د پگړئ مقدار په مشهورو حديثونو کښ نشته، د طبرانی په يو روايت کښ اوو گز راغلي دي بيجوري د ابن حجر نه ددي حديث په اصل کيدل نقل کړي دي علامه جزري فرمائي چي ما د سيرت کتابونه خاص طور باندی چا نه کړل مگر د پگړئ مقدار مات ملاؤ نشو

البت د امام نووي نه نقل کيږي چي د حضور دو پگړئ وي، يو وړ او بل غه، وړ د مناوي د قول موافق شپږ گز و او د ملا علي قاري د قول موافق اوو گز و، او يو غه دولس گز و صاحب مدخل د حضور د پگړئ مقدار صرف اوو گز خودله د بل ئي ند خودله

د پگړئ تړل مستقل سنت دی د نبی نه د پيگړئ تړلو حکم هم منقول د لک چي حضور فرمائي پگړئ تړئ دی سر په حلم کښ سوا شئ

حضرت عبد الله ابن عمر نه چا تپوس وکړو چي آيا پگړئ تړل سنت دی دوي وفرمائيل او سنت دی (عيني)

يو حديث کښ دی چي پگړئ تړئ! پگړئ د اسلام نه د او د مسلمان او کافر فرق کوونکی ده (عيني)

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: «دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ

حضرت جابر فرمائي چي حضور چي کله د فتح مکه ورغ باندی ښار ته داخل شو د حضور په سر مبارک باندی تور پگړئ وه

فائد: دا حديث په ظاهر باندی د تير باب د روايتونو خلاف د چي په کومو کښ د حضور مک د داخلیدو په وخت د خود ذکر راغله د، لیکن حقیقت کښ اختلاف نشته ځکه چي په خود باندی د پگړئ تړلو کښ څه ناشنا وال نشته دواړه په اسانه جمع کید شي بعضی علماء فرمائي چي د داخلیدو په وخت باندی ئي په سر مبارک باندی خود وو او بیا ئي سمدستی پگړئ تړله و، او دا وخت هم ډیر نزدی وو ددی وجه نه ئي د داخلی وخت ذکر کړو، بعض علماء فرمائي چي د وسپنی ټوپي د تکلیف د وجه نه بل ئي د لاندی پگړئ تړلی وی

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مُسَاوِرِ الْوَرَّاقِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حَرْبٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ عَلَى الْمِئْبَرِ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ

عمرو ابن حريث ۽ فرمائي ۽ ما د حضور ۽ ۽ سر مبارک باندی تور ۽ پگري وليد
فائد: مسلم او نسائي شريف کين دي چي عمرو ابن حريث ۽ فرمائي چي هاڻ
 منظر زما د سرگو وړاندي د چي حضور ۽ ۽ منبر باندی خطب ۽ لوست ۽ تور ۽
 پگري د هغوي ۽ سر مبارک باندی و ۽ او شمل ۽ ئي د دواړو ولو مينځ کين و ۽
 حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ، وَيُوسُفُ بْنُ عِيسَى، قَالَا: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ مُسَاوِرِ الْوَرَّاقِ،
 عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أَبِيهِ، «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ
 النَّاسَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ»

عمرو ابن حريث ۽ دا هم روايت د چي حضور ۽ يو ۽ پير ۽ خطب ۽ ولوست ۽ او د
 حضور ۽ ۽ سر مبارک باندی تور ۽ پگري و ۽
فائد: د مشهور قول مطابق دا خطب ۽ د فتح مڪ ۽ د چي د ڪعب ۽ ۽ چوڪاٽ کين
 حضور ۽ ودریدو او دا ئي وفرمائي ۽ ددي ذکر د جابر ۽ ۽ ۽ مخکين راواياتو کين
 نقل شو ۽
 ليکن بعضو ددي و ۽ ۽ چي ۽ ۽ دي کين د منبر لفظ راغل ۽ د ۽ او د فتح مڪ ۽ خطب ۽
 ۽ منبر باندی ۽ ۽ نو ددي ۽ ئي د مدين ۽ منور ۽ يو ۽ خطب ۽ يا د جمع ۽ خطب ۽ مراد
 اڻست ۽ د ۽ ۽ چي ۽ ۽ بعضو حديثونو کين ۽ ۽ دي قص ۽ کين د جمع ۽ لفظ هم
 موجود د ۽
 ملا علي قاري ۽ د مشکوٰ۽ ۽ شرح کين د ميرک شا ۽ ۽ نقل کري دي چي دا
 خطب ۽ د حضور ۽ د وصال د ۽ والا اعلم ۽

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَدَنِيُّ، عَنْ عَبْدِ
 الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ عُثَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ تَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اعْتَمَّ بِسَدَلٍ عِمَامَتَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ» قَالَ تَافِعٌ: «وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ،
 يَفْعَلُ ذَلِكَ» قَالَ عُثَيْدُ اللَّهِ: «وَرَأَيْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَسَالِمًا يَفْعَلَانِ ذَلِكَ»

ابن عمر ۽ فرمائي چي حضور ۽ ۽ ۽ ۽ ۽ ۽ ۽ نو شمل ۽ ۽ ئي د دواړو ولو مينځ
 کين يعني شات ۽ اړول ۽ نافع ۽ فرمائي چي ما ابن عمر ۽ ۽ داسي کولو باندی ليدل ۽
 د ۽ عبید الل ۽ چي د نافع شاگرد د ۽ فرمائي چي ما ۽ ۽ خپل ۽ زمان ۽ کين د ابوبکر ۽
 نوس ۽ قاسم ابن محمد او د عمر ۽ نوس ۽ سالم ابن عبد الل ۽ ۽ داسي کولو ليدلي ۽

فائد: د حضور ۽ عادت مبارک د شمل ۽ بار ۽ کين مختلف وو، د شمل ۽ پريخودو
 عادت ئي ډير وو تردی چي بعضو خو ويلي چي بغير شملی پگري گډو ثابت
 ند، ليکن محققين وائي چي ڪل ۽ ڪل ۽ ۽ ئي بغير شملی ۽ هم پگري تړل ۽ او د
 شمل ۽ پريخودو معمول ئي هم مختلف وو، ڪل ۽ ڪل ۽ مخکين کي طرفت ۽ ڪل ۽ شات ۽ د
 ولو درميان ڪل ۽ ۽ ئي د پگري دواړ ۽ سرون ۽ د شمل ۽ ۽ طور پريخودل ۽
 علام ۽ مناوی ۽ فرمائي چي اکر چي ثابت ٿول صورتون ۽ دي خو افضل ۽ ۽ کين شات ۽
 د دواړو ولو درميان ت ۽ شمل ۽ اړول دي ۽

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ وَهُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ
 بْنُ الْعَسِيلِ، عَنْ عِكْرَمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ
 النَّاسَ وَعَلَيْهِ عِصَابَةٌ دَسْمَاءُ»

ابن عباسؓ فرمائی چې حضورؐ یو ځل خطبې ولوستې او په سر مبارک باندې ئې تور پگړۍ وې یا غوړ پټې وې

فائدې: دا قصې د حضورؐ د مرض الوفات دې او د آخرې وعظ دې چې ددې نه بعد نه حضورؐ منبر ته ختله او نه ئې خطبې لوستې دې

په دې حضورؐ د انصارو سرې درعايت کولو خاص طور ذکر وفرمايې، ددوی نیکۍ او احسانات ئې یاد کړل او دایې هم ارشاد وفرمائې چې تاسو کښ څوک د څې هم امیر جوړ شې نو ددوی خاص طور رعایت ساتئ، دغې وخت د حضورؐ په سر مبارک باندې پیر درد وو چې ددې وجې نه پټې تپل هم یوې وجې دې، او د حضورؐ په سر مبارک باندې به د تیلو مالش هم پیر کیدلو لکه چې آئندې کښ رازی ددې وجې نه د پټې غوړیدل هم د قیاس موافق دی، او تور پگړۍ خو ظاهرې دې ځکه دا خو هسې هم د حضورؐ عادت شریف وو

غرض علماء ددې په مطلب کښ دواړې طرفتې تلې دي، بعضو د تورې پگړۍ ترجمې کړې او بعضو د غوړې پټې او دواړې صحیح دي ځکه لفظ هم ددواړو احتمال لري او عمل هم ددواړو موافق دې

ددې حدیث یو راوی ابن الغسیل دې چې د حضرت حنظلېؓ غسیل الملائکې اولاد کښ دې

د حضرت حنظلېؓ لقب غسیل الملائکې دې چې ترجمې ئې دادې د فرشتو غسل ورکړې شوې، ددې عجیبې قصې دې چې کله د احد د جنگ دپارې روانگی کیدلې نو دې د خپلې کوروالې سرې مشغولې وو چې په دې حالت کښ ئې شور واوریدو، معلوم شوې ورته چې قافلې روانیږي، دې چې دا خبر واوریدو نو ورسرې شو او دومرې وخت ورته میلاؤ نه شو چې غسل ئې کړې وې هلته چې ورسیدو نو شهید شو، او چونکې شهید لې خو غسل نشي ورکولې لهذا دې لږې هم غسل ورنه کړې شو، خو نبیؐ ولیدې چې فرشته دې لې غسل ورکوي دې وجې نه حضورؐ تحقیق وکړو نو په واپسې کښ ددې کورودانې نه دا ټول حال معلوم شو

په حقیقت کښ دغې خلقو ته په دین باندې مې کیدل دومرې آسان ووڅومرې چې مونږ خلقو ته په دنیاوی خواشاتو کښ ورننوتل آسان دی

باب ما جاء فی صفې ازار رسول اللہؐ
د حضورؐ د لنگ بارې کښ

د حضورؐ عادت شریف د لنگ اغوستلو وو پرتوگ اوغوستل د حضورؐ مختلف فیې دې د علامې بیجورۍ د تحقیق موافق راجح دادې چې د اغوستو ثبوت ئې نشته، البته دا ثابت دې چې د حضورؐ سرې موجود وو، تردې دی وئیلی شوی دی چې د وصال نه وروستو په ترکې کښ هم وو

ابن قیمؒ فرمائی چې حضورؐ اَعْسَتْلاَ خو دؑ او او ظاهرؑ دؑ چې د اغوستلو دپارؑ
 بۀ ئی اَعْسَتْ وی ددی نۀ علاوۀ پۀ مختلفو حدیثونو کښ د حضورؐ د اغوستل هم
 نقل دی ، او صحابۀؓ خو بۀ د حضورؐ پۀ اجازت باندی اغوستلو (زاد المعاد)
 ابوامامؓ فرمائی چې ما حضورؐ تۀ عرض وکړو چې اهل کتاب لنگ نۀ اچوی او
 پرتوگ اچوی حضورؐ وفرمائیل تاسو ددوی خلاف کوئ لنگ هم اچوئ او پرتوگ
 هم

ابوهریرؓ پۀ یو اورد حدیث کښ فرمائی چې ما د حضورؐ نۀ تپوس وکړو چې
 تاسو چرۀ پرتوگ اغوندئ؟ دوی حضورؐ وفرمائیل او اغوندم ماتۀ د بدن پټولو حکم دؑ او
 ددی نۀ ډیر پردۀ پۀ نورو خیزونو کښ نشته لیکن محدیثونو دی حدیث تۀ ضعیف
 وئیلی دی (نیل الاوطار)

د حضورؐ معمول د لنگ اغوستو او څادر پسرولو اکثر وو د حضورؐ څادر څلور
 لاسؑ اورد او یو نیم لاس پلن وو، او د یو روایت موافق شپږ لاسؑ اورد او دری
 لاسؑ او یو لویشت پلن وو، او د حضورؐ لنگ څلور لاسؑ او یو لویشت اورد او
 دو لاسؑ پلن وو

پۀ دی باب کښ مصنفؑ څلور حدیثونۀ ذکر کړی دی

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هَلَالٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ: أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ، كِسَاءً مُلَبَّدًا وَإِرَارًا غَلِيظًا، فَقَالَتْ: «فِيضَ رُوحِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَيْنِ»

ابو بردؓ فرمائی چې حضرت عائشۀؓ ماتۀ یو پیوند شوی څادر او یو پیر لنگ
 وځودو او دا ئی وفرمائیل چې د حضورؐ وصال پۀ دی دوؤ کپړو کښ شو و
فائد: یعنی د وصال پوری د حضورؐ معمول د داسی کپړو د استعمال وو حالانکۀ
 دغۀ وخت فتوحات هم شروع شوی وو ، څه نۀ څه فراخی هم راغلی و د خیر د
 فتح نۀ وروستو د مسلمانانو حالت پۀ بتر باندی شروع شو و وو ، او د فتح مکۀ
 نۀ بعد خو د نورو ملکونو د بادشاهانو نۀ د هدیو او نذرانو سلسلۀ هم شروع شوی
 و

لیکن د حضورؐ معمول د خپل معیشت دپار هاغۀ پخوانۀ وو څۀ چې بۀ راتلل
 هغۀ بۀ ئی پۀ نورو باندی تقسیمول چې ددی څۀ حصۀ ما پۀ حکایات صحابۀؓ کښ
 لیکلۀ د

امام نوویؒ فرمائی چې دا حدیث او دی پشان نور حدیثونۀ دی طرفتۀ اشرؑ کوی
 چې حضورؐ د دنیاوی نعمتونو او خوندونو نۀ اعراض وو، پیر کپړ توضع او
 انکسارئ طرفتۀ بوستل کوی او باریکۀ عمد کپړ کلا کلا عجب ، تکبر او ځان
 خوندۀ پیدا کوی

ماتۀ زما محترم بزرگ مولانا حکیم جمیل الدین نګینوی ثم الدهلوی د حضرت
 اقدس فخر المحدثین مولانا ګنګوهی نوراللا مرقدۀ یو عجیبۀ قصۀ بیان کړ:
 چې حضرت کلا حج ل تشریف وورو نو د مطاف پۀ غاړۀ باندی یو پروند بزرگ

ناست وو، چی کلا ځا ځا حضرت په دغه طرف تلو نو هغه ځا ځا په قلاړ ځا اواز سر ځا وئیل (البس ثياب الصالحين) او کلا ځا چی حضرت د طواف نه فارغ شو نو د ځا طرفته لاړو نو هغه وئیل (خشن خشن) یعنی پیر ځا پیر ځا یا ځیګ ځا ځیګ ځا، ددی سر ځا ئی په دی خبر ځا باندی خبردار ځا کوو چی د صالحانو زام ځا پیر ځا کپړ ځا دی، دا د حضور ځا اکثری لباس وو خو بعض وخت کښ باریک ځا عمد ځا کپړ ځا هم ثابت ځا دی چی دا ځا د بعض دینی مصلحتونو د پار ځا او د تکلف نه بچاؤ د پار ځا و، مطلب چی څنگ ځا ځا ملاؤ شوی اغوستل ځا ځا ئی دا نه چی د عمد ځا کپړؤ نه ئی بالخصوص ځا ځا ساتلو ځا

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَمِّي، يُحَدِّثُ عَنْ عَمِّهَا قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَمَشِي بِالْمَدِينَةِ، إِذَا إِنْسَانٌ جَلْفِي يَقُولُ: «ارْقِعْ إِزَارَكَ، فَإِنَّهُ أَتَقَى وَأَتَقَى» فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا هِيَ بُرْدَةٌ مَلَحَاءُ قَالَ: «أَمَا لَكَ فِيَّ أَسْوَةٌ؟» فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا إِزَارُهُ إِلَى نِصْفِ سَاقَيْهِ

عبيد الله ابن خالد فرمائی چی ز ځا په مدينه کښ يو ځا ورځ روان ووم چی د شان م يو کس په دی اواز کولو واوریدو: لنگ بر ځا اوچت کړ ځا په د ځا سر د نجاست ظاهري او باطني (تکبر وغيره) نه صفائی هم حاصلیری او کپړ ځا په زمکه راڅکو سر ځا خراب ځا او خیرنیدو نه) محفوظ وی ځا ما اواز کونکی طرفه توجه وکړ ځا تو هغه رسول الله وو، ما عرض وکړو حضور! دا خو معمولی شان خادرگوته د ځا په دی کښ ځا ځا تکبر وی او ولی ددی حفاظت ضروری د ځا حضور و فرمائیل که چر ستا په نزد باندی ځا مصلحت نه هم وی نو بیا زما تابعداری خو چرته تلی ند ځا ما د حضور لنگ ته وکتل نو د پنډی تر نیمی پوری وو

فائد: لنگ، پرتوگه وغيره د گټو نه ځکه کولو باندی ځیر سخت زور نه راغل د، د گټو نه لاندی څومر حصه باندی چی کپړ زوړند وی هغه ځا په اوور کښ سیزل شى ځا

عبد الرحمن فرمائی چی ما د حضرت ابو سعید خدری نه د لنگ بار کښ تپوس وکړو هغه و فرمائیل چی تا د ځیر پوهه نه تپوس وکړو، حضور فرمائیل دی چی د مسلمان لنگ د پنډی د نیمی پوری وی او ددی نه ځکه تر گټو پوری هم ځا خبر ند، خو د گټو نه لاندی تر کوم پوری چی لنگ زوړند وی په اوور کښ به سوزى ځا

او کوم سړ چی د تکبر په وجه کپړ رازوړند کړی د قیامت په ورځ به الله تعالى دته نظر نه کوی (ابو داؤد) داقسم زور نه په نورو حدیثونو کښ هم راغلی دی، دی وحی نه دیت په خاص طور توجه پکار د، ددی الله زمونږ په دی زمانه کښ خاص طور کپړ لاندی راڅکل کیری فالی الله المشتکی

حَدَّثَنَا سُؤدُ بْنُ نَصْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، يَأْتِزُّ إِلَى أَصْحَابِ سَاقِيهِ، وَقَالَ: «هَكَذَا كَانَتْ إِزْرُهُ صَاحِبِي»، يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سلم ابن اکوع فرمائی چی حضرت عثمان ځا په لنگ تر پنډی نیمع پوری ساتن او دا صورت وو زما د آقا حضور د لنگ ځا

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ نَذِيرٍ، عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَصَا سَاقِي أَوْ بِنَاقِهِ فَقَالَ: «هَذَا مَوْضِعُ الْإِرَارِ، فَإِنْ أَبَيْتَ فَاسْقِلْ، فَإِنْ أَبَيْتَ فَلَا حَقَّ لِلْإِرَارِ فِي الْكَعْبَيْنِ»

حذیفہ ابن یمان فرمائی چي حضور زما دیندی یاد خپلی پنډی د غوخن څو حصو ونيولا او وئی فرمائیل چي دا حد د لنگ، کپ، دی باندی صبر نه کوی نو ددی نه څو لاندی هم څو، او کپ دی باندی هم صبر نه وی نو بیا د لنگ په گټو باندی څو حق نشته، لهذا گټو ته رسول ندی پکار

فائدو: د گټو نه لاندی د لنگ یا پرتوگ زوړندول حرام دی، لیکن علماء و ددی نه ضرورت مستثنی کړه ده لکه چي د چا په گټی باندی ننکئ/زخم وی وغیر او په هغه باندی د مچانو د کښیناستو یر وی نو بیا په گټو باندی زوړندول جائز دی تر سو چي زخم څو شی

باب ما جاء فی مشی رسول الله

د حضور د رفتار په بار کښ

فائدو: دحلیه شریف په بیان کښ د رفتار/تگ ذکر هم تبعاً تیر شو ده دی باب کښ صرف د رفتار کیفیت مستقلاً بیانول مقصود دی

دی باب کښ مصنف در روایات ذکر کړی دی

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ، عَنْ أَبِي يُوسُفَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «وَلَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ الشَّمْسُ تَجْرِي فِي وَجْهِهِ، وَمَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَسْرَعَ فِي مَشْيِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّمَا الْأَرْضُ تُطَوَّى لَهُ إِنَّا لَنُجْهِدُ أَنْفُسَنَا وَإِنَّهُ لَغَيْرُ مُكْتَرَبٍ»

ابوهریرہ فرمائی چي ما د حضور نه خائسته څوک ندی لیدلی، گویا چي نمر د حضور په مخ مبارک کښ پرقیری، ما د حضور نه تیز رفتار هم څوک ندی لیدلی چي لگ ساء مخکښ دلت و و وس هلته مونږ به د حضور سر په مشقت سر (په منډ) روان وو او حضور به د معمول په رفتار سر تلو

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَعَبْدُ وَاحِدٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى عُفْرَةَ قَالَ: أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، مِنْ وَلَدِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: كَانَ عَلِيٌّ إِذَا وَصَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كَانَ إِذَا مَشَى تَقَلَّعَ كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ»

ابراهیم ابن محمد فرمائی چي حضرت علی چي به کلا د حضور ذکر کوو نو فرمایل به ئی چي کلا به حضور تلو نو په امت او قوت سر به ئی خپه اوچتول، د څو په شان خپي به ئی نه راخکلی، د گرزیدو په تیزئ او قوت سر به داسی خکاریدل گویا چي د بری نه راکوزیری

فائدو: دا حدیث مخکښ حلئ په باب کښ تفصیلی بیان شو ده

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مُسْلِمٍ بْنِ هُرْمَزٍ، عَنْ تَافِعِ بْنِ جَبْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَشَى تَكَفَّأَ تَكَفُّوًا كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ مِنْ صَبَبٍ

حضرت علیؑ فرمائی چي حضورؐ بے کلا تشریف وړو نو لگ ټټی تلو گویا چي د بری نه راکوزیری

فائد: دامضمون هم مخکښ تیر شو د

باب ما جاء في تقنع رسول الله
د حضور د قناع بار کښ

فائد: قناع هغه کپړی وائی چي حضور بې سر مبارک باندی د پگړئ لاندی کیخود چي د تیلو بې وج باندی پگړئ خراب نشی، ددی نه علاو علماء و نور هم فائد بیان کړی دی

په دی باب کښ صرف یو حدیث د

حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْتَرُ الْقِنَاعَ كَأَن تَوْبَهُ تَوْبُ رَبَّاتٍ

حضرت انسؓ فرمائی چي حضور بې پخپل سر مبارک باندی اکثر یو کپړ کیخود او دغه کپړ بې د ډیر غوړ والی د وج د تیلی کپړ خکاړید

فائد: یعنی خنګ چي د تیلی کپړ غوړ وی دغه شان بې دا کپړ د تیلو د کثرت د وج نه غوړ و لیکن سر ددی دا د نبی خصوصیاتو کښ شماریری چي د حضور دا کپړ بې خیریدل نه، نه بې د حضور پې کپړو کښ سپری کیدی، نه بې منګې/کتملو د حضور وینځ ځکلا شو (قاری) د علامه رازی نه مناوی نقل کړی دی چي مچ بې هم د حضور پې بدن باندی نه کښیناستو

باب ما جاء في جسد رسول الله
د حضور د ناستی بار کښ

فائد: یعنی د حضور د ناستی کوم کوم شکلونه وارد شوی دی

دی باب کښ در حدیثونه دی

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَسَّانٍ، عَنْ حَدَّثَنِيهِ، عَنْ قَيْلَةَ بِنْتِ مَخْرَمَةَ، أَنَّهَا رَأَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُوَ قَاعِدٌ الْقُرْفُصَاءَ قَالَتْ: «فَلَمَّا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَحَسِّعَ فِي الْجِلْسَةِ أُرْعِدْتُ مِنَ الْفَرَقِ»

قیل فرمائی چي ما حضور پې جومات کښ (پې داسی عاجزان صورت) پې زنگونانو ناست ولید چي ز د رعب د وج نه پې رییدو شوم

فائد: د قرفصاء په تصوير کښ علماءو اختلاف کړ، د، مشهور قول داد چې دواړه زنگونان ودروی او دواړه لاسونه د هغه نه تاؤ کړی په سرین باندی کښینی

درعب وجه خو ظاهرًا داد چې دا حالت د غم او فکر د او د حضور فکر په څه وړی خبری باندی نه وو، دی وجه نه دی ته دا یر وشو چې خدائ مک په امت خو څه عذاب راروان ند، ځکه چې د حضور سر په د امت فکر پیر وو، دا په ظاهر هغه حدیث د چې د حضور د لباس په باب کښ دولسم نمبر مختصر تیر شو د، هلته هم دی طرفته لکه اشار کړ شو و، ددی حدیث څه حص نور هم د خو مصنف مختصر کړ د هغه دا چې د قیل دا حالت چې ولیدو نو په حاضرینو کښ یو کس ووئیل د الله رسول دا غریبه خو وپرید قیل فرمائی چې ز د حضور شا طرفته ووم حضور ماته کتلی هم نه وو په ژبه مبارکه ئی دا وفرمائیل مسکینه په سکون شه، د حضور دا فرمائیل وو چې چی څومر یر په ما باندی و ټول ختم شو بعض روایاتو کښ دا قصه د یو سړی بار کښ د لکه چې د حضور د لباس په باب کښ تیر شو د

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، وَعَبْدُ وَاحِدٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبَادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَمِّهِ، «إِنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى»

د عباد تر عبد الله ابن زید فرمائی چې ما حضور په جومات کښ ستونی ستغ ملاس لیدل چې یو خپه ئی په بله خپه باندی د پاسه اچولی و

فائد: د مسلم شریف په روایت کښ ددی قسم ملاستی نه منع راغلی د، علماءو دا په مختلفو طریقو سر جمع کړی دی واضح توجیه ئی داد چې دا ملاسته په دو قسم د او دواړه جدا جدا د حدیثونو مصداق د

یو صورت داد چې دواړه خپه خور/وغزو او یو خپه په بله دپاسه کړی نو په دی کښ څه باک نشته او دا د شمائلو د حدیث مصداق د

دویم صورت داد چې یو خپه ودرول شى او بله خپه د هغه په زنگون باندی کیخود شى دا صورت د مسلم شریف د روایت مصداق د او ددی د ممانعت وجه داد چې په عربو کښ عام طور د لنگ اچولو رواج وو، او د لنگ سر داسی ملاسته کښ د ستر د خکار کیدو قوی امکان وی دی وجه نه حضور منع وفرمائیل

دلته دا یو اعتراض کیږی چې ددی حدیث خو د ناستی تعلق نشته علماءو ددی مختلفى وجه بیان کړی دی، اسانه داد چې په باب کښ د ناستی نه مراد عام واغسته شى چې ملاستی او ناستی دواړو ته شامل شى اگر چې د ملاستی بعضی حالات په خوب په باب کښ راشی دا هم ممکن د کوم شى ابن حجر لیکلی د چې کله دا قسم ملاسته (باوجود ددین) چې په روایاتو کښ ممانعت راغله د

په جومات کښ جائز د نو ناسته خو په ر قسم جائز شو

حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَيْبٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمَدَنِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَنْصَارِيُّ، عَنْ زُبَيْحِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي

سَعِيدُ الْخُدْرِيِّ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ احْتَبَى بِيَدَيْهِ»

ابو سعيد خدری فرمائی چي حضور ۾ ڪلھ ۾ جومات ڪ من تشریف کيخودو نو احتبی ۾ ئی کول ۾

فائد: احتبا سر ۾ ناست ۾ دی ت ۾ وائی چي دواړو زنگونان ودرول ۾ شی او ۾ سرین باندی کیناست ۾ شی او دواړ ۾ لاسون ۾ د خپو ن ۾ تاؤ کړ ۾ شی ، ڪل ۾ ڪل ۾ د لاسو ۾ ۾ ځائ ۾ خادر ، لنگ یا پگړئ وغیر ۾ داسی تاؤ کړ ۾ شی چي ۾ ملا او خپو باندی راشی ، دا قسم ۾ ناست ۾ د عاجزئ اومسکنت د ۾ ، دی وج ۾ ن ۾ حضور ۾ ۾ اکثر داسی کیناستو، او صحاب ۾ هم ، خو دا مطلب ن ۾ چي ۾ میشت ۾ ۾ داسی کیناستو ۾ دی وج ۾ ن ۾ وس د ابوداؤد شریف د حدیث سر ۾ څ ۾ اختلاف رانغ ۾ کوم کس چي دی چي حضور ۾ ۾ د سحر د مانځ ۾ ن ۾ تر نمر ختو پوری ۾ پرلت سر ۾ ناست وو ۾ دغ ۾ شان د نورو هغ ۾ حدیثونو سر ۾ هم خلاف ن ۾ رازی چي کوم دی بار ۾ کس راغلی دی ، دی قسم ناست ۾ کس د تواضع او انکسار ۾ ن ۾ علاو ۾ راحت هم د ۾ دی وج ۾ ن ۾ یو حدیث کس دی چي احتباء سر ۾ ناست ۾ د عربو دیوالون ۾ دی یعنی ۾ ۾ ځنگل کس خو دیوالون ۾ ن ۾ وی کومو سر ۾ چي ۾ ۾ ووځل ۾ شی ځک ۾ دا قائم مقام دیوالون ۾ دی ، بعض ۾ وخت کس د لاسونو ۾ ۾ ځائ ۾ کپړ ۾ تاؤ کړ ۾ شی چي ۾ ۾ د راحت سبب وی ۾

باب ما جاء فی تکا رسول الله ۾

د حضور ۾ د تکیا ذکر

مصنف ۾ دی باب کس څلور حدیثون ۾ ذکر کړی دی ۾

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَكِّئًا عَلَى وَسَادَةٍ عَلَى يَسَارِهِ»

جابر ابن سمر ۾ فرمائی چي ما حضور ۾ ۾ یو ۾ تکیا باندی دډ ۾ وخونک ۾ ولیدلو چي گس طرفت ۾ پرت ۾ و ۾

فائد: تکیا ۾ خی او گس دواړ ۾ طرفت ۾ کيخودل جائز دی ، ۾ حدیث کس گس طرف د تخصیص دپار ۾ ند ۾ بلک ۾ یو اتفاقی خبر ۾ د ، لیکن د محدثینو د قواعدو مطابق د گس طرف لفظ ۾ مشهورو روایاتو کس نشته ، دی وج ۾ ن ۾ امام ترمذی ۾ د باب ۾ ختمیدو کس ۾ دی لفظ باندی کلام کړ ۾ د ۾

حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ مَسْبُودَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا يَشْرُ بْنُ الْمُقْصَلِ قَالَ: حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا أُحَدِّثُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ؟» قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «إِلَّا إِشْرَاكَ بِاللَّهِ، وَغُفُوقُ الْوَالِدَيْنِ». قَالَ: وَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ مُتَكِّئًا قَالَ: «وَبَشَاهَدَةُ الزُّورِ»، أَوْ «قَوْلُ الزُّورِ» قَالَ: فَمَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْنَا: لَيْتَهُ سَكَتَ

ابوبکر ۾ فرمائی چي حضور ۾ یو ځل ارشاد وفرمایو چي تاسو خلقو ت ۾ ۾ کبیر ۾ گناهونو کس غث گنا ۾ وځائ ۾ عرض وکړو د الله رسول ۾ ضرور وځایی!

حضور ۽ وفرمائيل د الله ۽ سر ۽ شريك جوڙول د والدينو نافرمانی کول پ ۽ دروغ ۽ باندی گواهی کول یا دروغ وئیل د راوی شک د ۽ چی پ ۽ دی دواڙو کښن ئی کوم یو لفظ فرمائیل د ۽

دغ ۽ وخت حضور ۽ پ ۽ یو خیز باندی تکی ۽ لگول ۽ و ۽ تشریف فرما وو، خو د دروغو د ټکی وئیلو سر ۽ حضور ۽ د اهتمام د وج ۽ نی کیناستو او بار بار ئی دا وئیل، تردی چی مونږ خلقو ووی چی وس حضور ۽ چپ شو ۽ باربار ئی ن ۽ وئیل ۽

فائد: د حضور ۽ د بار بار وئیلو باندی د چپ والی تمی کول یا خو د صحاب ۽ د عشق د وج ۽ وو چی حضور ۽ ی ۽ باربار وئیلو سر ۽ ستر ۽ شئ او مونږ ل ۽ یو ځل وئیل هم کافی دی، او ممکن د ۽ چی ددی یری ن ۽ وی چی پ ۽ حضور ۽ باندی د غص ۽ او خفگان آثار وو، او دا هم ممکن دی چی ددی یری ن ۽ وی چی هسی ن ۽ حضور ۽ یو داسی لفظ وفرمائی چی د امت دپار ۽ د نقصان سبب شئ ۽

کومو خلقو ت ۽ دی د دنیاوی یا دینی دربار ناست ۽ ملاؤ شوی وی هغوی ددی حالت ن ۽ خ ۽ خبر دی ۽

او د حضور ۽ باربار وینا د ډیر اهتمام د وج ۽ ن ۽ وو چی د دروغو پ ۽ وج ۽ ستر ۽ پ ۽ زنا، قتل وغیر ۽ ډیرو گناهونو کښن مبتلا کیری ۽

د حضور ۽ ارشاد د ۽ چی کلا ۽ یو ستر ۽ دروغ وائی نو فرشت ۽ دد ۽ د خول ۽ د بد بوئی د وج ۽ ن ۽ یو میل لر ۽ لاڙ ۽ شئ ۽

د حضور ۽ ارشاد د ۽ چی مسلمان دروغجن نشئ کید ۽

ابوبکر ۽ فرمائی ځان د دروغو ن ۽ وسائئ چی دروغ د ایمان ن ۽ لر ۽ دی (اعتدال) پ ۽ دی حدیث کښن د کبیر ۽ گناهونو ذکر د ۽، شریعت کښن گناهون ۽ پ ۽ دو ۽ قسم ۽ دی ۽

یو صغیر ۽: چی پ ۽ اودس، مونځ، روڙ، حج وغیر ۽ سر ۽ معاف کیری ۽

دویم کبیر ۽: یعنی لوئ ۽ گنا ۽ چی ددی متعلق ضابط ۽ داد ۽ چ ۽ بغیر ۽ توب ۽ ن ۽ ی ۽ ن ۽ معاف کیری، البت ۽ الله ۽ خپل رحم وکړی او د چا سر ۽ رعایت وفرمائی نو دا جدا خبر ۽ د ۽، مگر قانون داد ۽ چی بغیر توب ۽ ن ۽ معاف کیری ۽

پ ۽ دی کښن اختلاف د ۽ چی کبیر ۽ گناهون ۽ خومر ۽ دی ؟ علماء دا پ ۽ مستقل کتابونو کښن لیکلی دی علام ۽ ذهبی ۽ کتاب ۽ دی یو مستقل مضمون د ۽ پدی کښن څلور سو ۽ کبیر ۽ گناهون ۽ شمار کړی دی،

علام ۽ ابن حجر مکی ۽ هم پ ۽ دو ۽ جلد ۽ کښن یو کتاب لیکل ۽ چی وس پ ۽ مصر کښن چاپ شو ۽ د ۽، پ ۽ دی کښن ئی د مونځ روڙ، حج، زکو ۽ وغیر ۽ مستقل بابونو کبیر ۽ شمار کړی چی مجموع ۽ ئی څلور سو ۽ او اوو ۽ شپیت ۽ د ۽

ملاعلی قاری ۽ پ ۽ شمائل کښن مشهور کبائر شمارلی چی دادی:

د چا قتلول، زنا کول، اغلام بازی کول، شراب څکل، غلا کول، پ ۽ چا باندی تهمت لگول، رشتونی گواهی پټول، پ ۽ دروغ ۽ قسم خوړل، د چا مال پ ۽ زار باندی اغیستل، بغیر عذر ن ۽ د کافرو د مقابل ۽ ن ۽ تختیدل، سود کول، د یتیم مال خوړل، رشوت اغیستل، د اصولو یعنی والدينو نافرمانی کول، رشت ۽ پری کول، د دروغو حدیث جوړول، د رمضان روڙ ۽ خوړل، پ ۽ ناپ تول کښن کم ۽ کول، فرض مونځ د وخت ن ۽ مخکښ روستو کول، زکو ۽ ن ۽ ورکول، د چا سر ۽ چی معاهد ۽ وی هغ ۽ قتلو اگر ک ۽ کافر وی، د یو صحابی پ ۽ شان کښن گستاخی کول، غیبت کول خاص طور د عالم یا حافظ قرآن

غیبت، یو ظالم ته چغلی کول، دیوث کیدل (یعنی خپلی خځی، لور وغیرې سر) د چا په تعلق باندې رضا کیدل، بهرخوا کیدل (یعنی د چا ناجائز تعلقاتو جوړولو کښې مدد کول)، امر بالمعروف او نهی عن المنکر سر ته د قدرت نه پرېخودل، د جادو ازدې کول یا بل ته خودل، په چا باندې جادو کول، قرآن پرول، بغیر مجبورۍ نه سا لرونکې سوزول، د الله د رحمت نا ناامید کیدل یا د الله د عذاب نه یریدل، د خځی د خپل خاوند نافرمانی کول بلا وجه د هغه د خواهش نه انکار کول، چغلی کول

ملا علی قاری دا دمثال په طور نقل کړی دی، د مشکوٰۍ په ترجمه مظاهر حق کښې په شروع کښې د کبائرو مستقل باب ده په هغه ئی دا او ددی قسم نور هم څه گناهونه شمارلی دی، په هغه کښې لیکلی دی چې د الله سر شریک جوړول بابر خبر ده که په ذات کښې وی، یا عبادت یا مدد یا علم یا قدرت یا تصرف یا پیدا کولو یا په رابللو یا په نوم کیخودو یا په ذبح یا نذر منلو یا د خلقو هغه طرفته د کارونو سپارلو کښې یعنی سنگه چې الله تعالی ته ټول کارونه سپارلی دی دغه شان بل څوک منل، دغه شان لاندې کارونه ئی هم هلته ذکر کړی دی

په گناه باندې د اصرار نیت ساتل، د نشه خیز څکل، د محارمو سر نکاح کول، جواړی کول، د کافرو سر دوستی کول، سر د قدرت جهاد نه کول، د مرداری غوښه خوړل، د نجومی تصدیق کول، قرآن یا رسول الله یا فرشتو ته بدرد وئیل، یا ددی انکار کول، صحابه ته بد ویل، په خځ او خاوند کښې جنگ جوړول، اسراف کول، فساد کول، د خپلی بی بی نه علاوه د چا مخکښ برېښدیل، بخل کول، واړ بول یا منی د ځان نه په پاکول کې ولگی، د تقدیر انکار کول، د تکبر دوجه نه د گټو نه پائښه ځکه کول، نوځه (په مړی باندې ژړا کول)، بدې طریقې ایجاد کول، د احسان کونکي نا شکری کول، یو مسلمان ته کافر وئیل، د حیض په حالت کښې صحبت کول، د غلام په گرانیدو باندې خوشحالیدل، د ځناور سر بد کاری کول، په گیری کس ته د شهوت په نظر کتل، د چا کور ته تماشه کول، د عالم یا حافظ سپکاو کول، د یو نه زیاته بییانۍ وی هغه کښې مساوات نه کول، د امیر سر وعدې خلافی کول وغیرې وغیرې ئی شمار کړی دی

په کبیر کښې هم درجه دی دی وجه نه ئی په حدیث کښې لوړه کبیر و فرمائیل، او د موقع مناسبت سر ئی مختلف گناهونو ذکر فرمائیل ده، علماء فرمائی چې په اصرار سر صغیر هم کبیر کیږی او په استغفار سر کبیر هم نه پاتی کیږی بلکه معاف کیږی

او د توبه حقیقت داد چې په زړه سر په هغه کار خپمانتیا وی او آئیند ددی د نه کولو پخ اراد وی چې وس به ئی چرته هم نه کوم، اگر که بل وخت هغه بیا وشي خو ددی نه اولنئ توبه ختمیږی نه، البته د توبه په وخت دا پخ اراد پکار ده چې آئند به ئی نه کووم،

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا أَنَا فَلَا أَكُلُ مُتَكِنًا»
 حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا أَكُلُ مُتَكِنًا»

ابو جحيفه فرمائی چي حضور فرمائيل چي ز په دډ لگولو سر دډوئي نه خورم

فائد: ځكه چي په دډوئي خوړل د توضع د خلاف كيدو سر سر د ډير دډوئي خوړلو طرفته هم راځكونكي دي بعض خلق وائي چي ددي سر خيځ هم غځيكي او د زر هضم نه حاصليري خپل ذكر حضور ځكه وكړو چي ددي اتباع وكړ شي علماء فرمائي چي دډوئي لگولو څلور صورتونه دي او ټول په دي كېن شامل دي: اول دا چي څ يا گس طرف يو ديوال يا تكيه ته دډوئي وركړ شي، دويم دا چي لاس په زمكه كيخود شي او سهار په حاصله كړ شي، دريم دا چي پرلت ووځ شي په څ گدئ وغير باندې كيناسته شي، څلورم دا چي ملا تكيه يا ديوال سر ولگول شي، دا ټول صورتونه سر د مرتبو د فرق نه دډوئي لگولو كېن داخل دي

حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ عِيسَى قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِئًا عَلَى وَسَادَةٍ» قَالَ أَبُو عِيسَى: «لَمْ يَذْكُرْ وَكِيعٌ عَلَى يَسَارِهِ، وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ إِسْرَائِيلَ نَحْوَ رَوَايَةِ وَكِيعٍ، وَلَا تَعْلَمُ أَحَدًا رَوَى فِيهِ عَلَى يَسَارِهِ إِلَّا مَا رَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ إِسْرَائِيلَ»

جابر ابن سمره فرمائي چي ما حضور په يو تكيه باندې دډوئي وخونكه وليد

فائد: دا هغه حديث د كوم چي د باب په اول كېن ذكر شو د، مصنف په دي باندې كلام كول غوختل ځكه ئي دوباره ذكر كړو

باب ما جاء في اتكاء رسول الله
د حضور د تكيه نه علاوه په بل خيز باندې تكيه لگول

فائد: د تكيه ذكر په مخكېن باب كېن ذكر شو د، ددي نه علاوه د حضور په سړو باندې د بيماري په حالت كېن سهار او تكيه لگول هم ثابت دي، په ظاهر مصنف دا باب ددي دپار مستقل ذكر كړو

په دي باب كېن دو روايات دي:

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ: «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ شَاكِيًا فَخَرَجَ يَتَوَكَّأُ عَلَى أَسَامَةِ بْنِ زَيْدٍ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ قِطْرِيٌّ قَدْ تَوَشَّحَ بِهِ فَصَلَّى بِهِمْ»

حضرت انس فرمائي چي د حضور طبيعت ناساز وو دي وجه نه ئي د حېره شريف نه په حضرت اسامه باندې سهار كړي تشریف راوړو او صحابه ل ئي مونځ وكړو حضور دغه وخت يو يمېنې خادر په سر كړ وو

فائد: دا حديث د حضور د لباس په بيان كېن په 6 نمبر باندې تير شو د

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ الْحَقَّافُ الْحَلَبِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ يَرْقَانٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ الْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ وَعَلَى رَأْسِهِ عَصَابَةٌ صَفْرَاءُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: «يَا فَضْلُ» قُلْتُ:

لَيْتَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: «أَشَدُّ بِهِذِهِ الْعَصَابَةِ رَأْسِي» قَالَ: فَفَعَلْتُ، ثُمَّ قَعَدَ قَوْصَعَهُ كَفَّهُ عَلَى مَنْكِبِي، ثُمَّ قَامَ فَدَخَلَ فِي الْمَسْجِدِ وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةُ

فضل ابن عباسؓ فرمائی چی زہ د حضورؐ، خدمت ک میں د هغوی پؓ مرض الوفات کیں حاضر شوم، د حضورؐ پؓ سر مبارک باندی دغہ وخت زیڑہ پٹئ تڑہ شوی و، ما سلام وکڑوہ حضورؐ دجواب نہ بعد وفرمائی اہ فضل! پؓ دی پٹئ باندی زما دا سر پؓ خہ پؓ زور سرہ وتڑہ ما د حکم تعمیل وکڑوہ، بیا حضورؐ کیناستو او زما پؓ اورو باندی ئی سہارہ وکڑوہ او پاسیدو او جومات تہ ئی تشریف یوڑوہ پؓ دی حدیث کیں تفصیلی قصہ دہ

فائدہ:ر

دحضورؐ پؓ سر باندی د درد پؓ وجہ پٹئ تڑلی و، بعضہ علماؤ د پگڑئ ترجمہ ہم کڑیدہ او د حضورؐ ئی د مختلف رنگ پگڑئ ثابتی کڑی دی، او د زیڑی پگڑئ اثبات ئی ہم ددی نہ کڑہ دہ، امام ترمذی چی کومہ قصہ طرفتہ اشارہ کڑہ دہ پؓ مجمع الزوائد کیں تفصیلی ذکر دہ:

حضرت فضلؓ فرمائی چی زہ د حضورؐ پؓ خدمت کیں حاضر شوم ما ولیدہ چی د حضورؐ تہ دہ او پؓ سر مبارک باندی ئی پٹئ تڑلی دہ حضورؐ وفرمائیل زما لاس ونیسہ، ما د حضورؐ لاس ونیسو نو حضورؐ جومات تہ تشریف یوڑو او پؓ ممبر باندی تشریف فرما شو ارشاد ئی وفرمایو چی خلقو تہ اواز وکڑوہ چی جمع شی، ما خلق راجع کڑل، حضورؐ د حمد و ثناء نہ بعد دا ارشاد وفرمایو: زما ستاسو خلقو د خوا نہ د تللو وخت نزدہ راغلہ دہ دی وجہ نہ ما چی د چا مَلا وخی وی نو زما مَلا موجودہ دہ بدلہ دی واخلی اود چا پؓ ابرو چی ما حملہ کڑی وی زما ابرو(عزت) موجود دہ بدلہ دی واخلی، د چا چی مالی مطالبہ وی پؓ ما باندی بدلہ د واخلی، خوک د دا شبہ نہ کوی د (بدلہ اغیستو) سرہ ہ د رسول اللہؐ پؓ زڑہ کیند بغض پیدا کیدو یرہ دہ خُکہ چی بغض نہ خو زما طبیعت دہ او نہ زما سرہ مناسبہ

خہ پوبندہ شی! چی ماتہ ڈیر محبوب هغہ کس دہ چی زمانہ خپل حق واخلی یا ئی معاف کڑی او زہ اللہؐ تہ پؓ حوشحالہ نفس سرہ لاڑ شمہ زہ پؓ دی اعلان باندی پؓ یو خُل اکتفاء نہ کوم بیا ہہ ہم دا اعلان کووم، بیا د ممبر نہ راکوز شو، د ماسپخین د مانخہ نہ بعد بیا ئی بانی تشریف کیخودو او دغہ اعلان ئی وفرمایو او د بغض متعلق ئی د هغہ مضمون اعادہ وکڑوہ، او دا ئی ہم وفرمائیل چی د چا پؓ ذمہ باندی خہ حق وی هغہ ہم ادا کڑئ او د دنیا د رسوائی خیال مہ کوئ چی د دنیا رسوائی د آخرت د رسوائی نہ ڈیرہ کمہ دہ

یو کس پاسیدو او عرض ئی وکڑوہ چی زما پؓ تاسو باندی دری درهم دی، حضورؐ ارشاد وفرمایو چی زہ د مطاہہ کوونکی نہ تکذیب کووم او نہ تری قسم اخلم، لیکن دا تپوس کووم چی خنگہ دی؟

هغہ ووئیل یو سوالگرہ ستاسو خواتہ راغلہ وو تاسو ماتہ فرمائیلی وو چی دہ لہ درہم وکڑوہ وکڑوہ فضلہ تہ وفرمائیل دہ لہ درہم وکڑوہ دی نہ بعد یو بل کس پاسیدو وئی فرمائیل پؓ ما باندی د بیت المال درہم درہم دی ما پؓ خیانت باندی اغیستی دی، حضورؐ معلومہ کڑوہ ولی دی خیانت کوو؟ دہ

ووئیل زځ دغه وخت ډیر محتاج ووم حضور حضرت فضل ته وفرمائیل دد نه وصول کړ

دی نه بعد حضور بیا اعلان وکړو چی که د چا د خپل حالت شک وی هغوی هم د دعا درخوست وکړئ (چی د روانگي وخت ده) یو کس پاسیدو عرض ئی وکړو حضور! زما دروغجن یم، منافق یم، ډیر خوب مریض یم حضور دعا وکړه الله! دته رشتیا نصیب کړه ایمان کامل نصیب کړه او د ډیر خوب د مرض نه ورته نجات ورکړه

دی نه بعد یو بل صاحب پاسیدو عرض ئی وکړو ا د الله رسول ز: دروغجن یم، منافق یم، یو گناه داسی نشته چی ما نوی کړه حضرت عمر دته زور نه ورکړه چی خپل گناه خوروی حضور وفرمائیل عمر چه شه د دنیا رسوائی د آخرت په اعتبار ډیر کم ده دی نه بعد حضور وفرمائیل الله دته رشتیا، کامل ایمان نصیب که او دده حالات خه کړه ددی نه وروستو عمر په مجمع کښه خبر وکړه چی په دی باندی حضور وفرمائیل عمر زما سره د او ز د عمر سره یم، زما نه وروستو به حق د عمر سره وی چرته چی هم ده ځی

یو بل حدیث کښه سا هم دی چی یو صاحب پاسیدو چی ا د الله رسول ز یریدونک یم او د ډیر خوب مریض یم حضور ددی دپاره هم دعا وکړه حضرت فضل فرمائی چی ددی نه وروستو به مونږ کتل چی دهغه پشان څوک هم بهادر نه وو

دی نه بعد حضور د حضرت عائشه کور ته لاړو او هلته ئی هم دغه شان اعلان وکړو او کوم ارشادات چی ئی د سړو په مجمع کښه درمائیلی وو هلته ئی هم وفرمائیل یو صحابه عرض وکړه د الله رسول ز د خپله ژبه نه عاجزه یم حضور دهغه د پاره دعا وفرمائیل (مجمع الزوائد) ددی صحابه خپل ځان ته منافق وئیل ددی وجه نه وو چی دوی حضراتو سره به د الله یر ډیر زیاته وه ددی څو واقعات م په حکایات صحابه دوم جلد کښه لیکلی دی ددی وجه نه به ئی په ځان باندی د منافق شک راتلو لکه چی ابوبکر چی په اتفاق د اهل حق په ټول امت کښه افضل ده هغه ته به هم دا شپه راتله لکه چی په حکایات صحابه کښه د حضرت حنظله په قصه کښه ذکر دی

ابن ابی ملیک فرمائی چی ما دیرش صحابه کرام وموندل چی د هغوی ر یو په ځان باندی د منافقت یر وه چی خدائ م که منافق خو نه یم حضرت حسن بصری چی مشهور اکابر صوفیه کښه ده او تابعی ده دوی فرمائی چی هغه مسلمانان کوم چی تیر شوی دی یعنی صحابه او چی موجود یعنی تابعین او باقی صحابه یو هم داسی نه چی په خپل نفاق باندی ورسره یر نه وی او په تیره زمانه کښه او موجود کښه یو منافق داسی نشته چی مطمئن نه وی

د حضرت حسن بصری دا مقول ده چی څوک د نفاق نه نه یرنگی هغه منافق ده

ابراهيم تیمی دى په فقهاء تابعينو کښ د فرمائی چى ز کلا هم خبر خبر په خپل فعل باندې پيش کوم يو پيرېرم چى چرت د دروغ نه وي (فتح الباری) دا مطلب د ددى حضراتو د نفاق نه د یر چى خپل اعمال لگ او نیش کنړى او د پند او نصیحت وغیر حالاتو نه پیرېری چى هسى نه دا نفاق شى باب ما جاء فى صف اکل رسول الله د حضور د خوراک کولو په بار کښ فائد: یعنى د ډوډى خوړلو بعضی آداب په دى باب کښ پنځه آحادیث دى:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ ابْنِ لِكَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْعَقُ أَصَابِعَهُ ثَلَاثًا» قَالَ أَبُو عِيسَى: "وَرَوَى غَيْرُ مُحَمَّدِ بْنِ بَشَّارٍ هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ: يَلْعَقُ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ"

کعب ابن مالک فرمائی چى حضور په خپلى گوتى درى پیر نه کتلا فائد: د ډوډى خوړلو نه بعد د وینځلو نه مخکښ خپلى گوتى سټل مستحب دى البته ددى روایت په بنا باندې درى پیر مستحب دى ملا على قارى فرمائی چى در پیر مراد ندی بلکه در گوتى مراد دى، لکه چى په بل روایت کښ رازى، لکه چى پدی باب کښ پخپله د کعب ابن مالک روایت راروان د، لیکن بعض شارحین حدیث فرمائی چى دا مستقل ادب د چى در پیر وینځلو سر بلکه صفائی حاصلیری او در گوتى چى کوم په بل حدیث کښ رازى دا هم مستقل ادب د

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ قَالَ: حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ طَعَامًا لَعَقَ أَصَابِعَهُ الثَّلَاثَ»

حضرت انس فرمائی چى حضور په کلا ډوډى خوړل نو خپلى سر گوتى مبارکى په ټى خټلى فائد: د حضور عادت مبارک په دریو گوتو باندې د ډوډى خوړلو وو، اگر چى په پنځو گوتو سر ډوډى خوړل هم معلوم شوى دى لیکن در گوتى چى غټ گوت، د شهادت گوت او مینځنى گوت دى د اکثر روایاتو نه معلومیږى په در گوتو باندې خوړلو کښ مصلحت د نوږى وړوکى والا د چى په ډیر مقدار ډوډى ونه خوړ شى

امام نووى فرمائیلى دى چى ددى احادیثو نه په درى گوتو سر د ډوډى خوړلو استحباب معلومیږى، لدا څلورم یا پینځم گوت بغیر ضرورت شاملول ندی پکار، ان که ضرورت وی یعنى داسى خیز وی چى د هغه په در گوتو سر خوړلو کښ مشقت وی نو بیا څه خبر ندی ملا على قارى فرمائی چى په پنځه گوتو سر خوراک کول د حرص والو نه د، او د نوږى د غټ والى د وجه نه کلا کلا د معد په خلا باندې بوجه کیدل او په مرئ کښ د انځتو سبب هم جوړید شى

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدَ الصَّدَائِيُّ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ يَعْني الْحَضْرَمِيَّ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَّا أَنَا فَلَا أَكُلُ مُتَكِنًا»
حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْأَقْمَرِ نَحْوَهُ

ابو جحيفه فرمائي چي حضوره وفرمائيل چي زه په دډه لگولو سره ډوډي نه خورم

فائد: دا حديث په دې باب كېن اول ذكر شو ده

حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُهُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنِ ابْنِ لِكْعَبٍ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ بِأَصَابِعِهِ الثَّلَاثِ وَيَلْعَقُهُنَّ»

كعب ابن مالك فرمائي چي د حضوره عادت شريفه په دريو گوتو د ډوډي خوړلو وو او دا به ئي خټلي هم

فائد: بعضه رواياتو كېن دې چي اول به ئي د مينځ گوت خټله دهغه نه وروستو به ئي د شهادت گوت هغه نه وروستو غټ گوت، او دغه درې گوتي وي چي په دې سره زمونږ د آقا د ډوډي خوړلو معمول وو په دې ترتيب كېن هم علماؤ ډير مصلحتونه بيان كړي دي يو دا چي داسي ترتيب خي طرف باندې رازي ځكه چي د شهادت گوت د مينځني گوتي خي طرفته وي، دويم دا چي مينځني گوت د اوگدوالي په وجه ډير ملوټ وي نو د هغه اول صفائي پكار ده

خطابي فرمائي چي بعضه به وقوفه د گوتو خټل ناخوښه او بد كنږي، حالانكه ددې دومره عقل نشته چي په گوتو باندې خو هم هغه ډوډي ده كوم لگ ساعت مخكېن تا خوړله څه بل څه خوندی

ابن حجر فرمائي چي كه څوك خپل كار بد كنږي نو د هغه متعلق د كلام كيد شى، او چي د حضوره يو كار قباحه طرفته منسوب كوي نو د كفر يره ده (جامع الوسائل)

په حقيقت كېن داسي كارونو كېن د عادت ډير دخل وي، د چا چي عادت وي هغه دې طرفته التفات هم نه وي، دې وجه كه د چا طبيعت كېن كراهت هم وي نو هغه له هم د عادت جوړولو كوشش پكار ده

بند (حضرت شيخ صاحب) چي كلا حجاز ته لاړو نو بعضه دوستانو رانه ډير په تعجب او حيرانتيا سره تپوس كړ وو: چي په هندوستان كېن يو ميوه ده د آم په نوم باندې د هغه متعلق هم داسي گنده خبره اوريدلى دي چي حيرانتيا كيږي، چي دا په كلا كولا شى او چپلا شى بيا بهر راويستل شى بيا چپلا شى بيا راويستل كيږي او كتله كيږي غرض په داسي بد انداز سره دوى تعبير كوو چي

هغه ښه دا انداز ګید چې ددی تذکر سر ښه د الٹی راشی، لیکن یو هندوستانی ته د کراحت خیال هم نه رازی او دا څه ناشنا ده؟ ولی د پیرنئ چمچ ټول په ځله کول شوی او بیا سر د لاړو په پلیټ کېن کيخود شوی بیا او بیا په ځله کول شوی، دغه شان په سلونو مثالونو دی خو د عادت د وج کراحت وهم هم نه رازی

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا الْقَضْلِيُّ بْنُ دُكَيْنٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ سُلَيْمٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: «أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمْرٍ فَرَأَيْتُهُ يَأْكُلُ وَهُوَ مُفْعٍ مِنَ الْجُوعِ»

انس ابن مالک فرمائی چې د حضور ځوان ګهجوړ راوړ شوی نو حضور نوش فرمائیلى او ښه دغه وخت د لوګه د وج ښه پخپله سهار باندی ناست نه وو بلکه د خپو په سر (اکړو) ناست وو او په څه شوی باندی ئی سهار لګولی و

فائد: یعنې ملا مبارک ئی په دیوال یا څه خیز باندی تکیه کړی و، په تکیه سر د خوراک نه خو په احادیثو کېن منع راغلی ده، لیکن دلته دا دکمزورۍ د عذر د وج نه و دی وج ښه په دی روایت باندی د ممانعت وال روایاتو باندی اشکال نشی راتل او نه تری بلا عذر دد لګولو استحباب ثابتیری

باب ما جاء فی خبر رسول الله

د حضور د ډوډی مبارکی ذکر

فائد: یعنې د کوم قسم د ډوډی د حضور معمول وو په دی باب کېن اته احادیث ذکر دی

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَمُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ، يُحَدِّثُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: «مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ يَوْمَئِذٍ مُتَابِعِينَ حَتَّى فُيْضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»

حضرت عائشہ فرمائی چې د حضور د وفات پوری چرته حضور او د هغوی اهل عیال د وربشو ډوډی هم مسلسل په مړ خپته ند خوړلی

فائد: یعنې که د کهجوړو سر دا حالت راغلی وی خو د ډوډی نه مسلسل دا نوبت دو ورځی هم ند راغلی، لیکن پدی باندی دا اعتراض رازی هغه داچې په روایاتو کېن ثابت دی چې حضور ښه خپلو بیبیانو ل پور د یو کال نفقه ورکول، وس په دی دواړو روایاتو کېن تعارض معلومیږی، علماء ددی مختلف توجیهات کړی دی بعضی دهغه نه دادی چې په دی حدیث کېن د اهل لفظ زائد ده او مراد په خپله د حضور ذات مبارک ده چې د ځان د پار ذخیره ثابت ند، لکه چې د حضوت عائشہ روایت د باب په آخر کېن ددی مضمون رازی بعضو دا هم توجیه کړی ده چې ذخیره خو ښه حضور بیبیانو ته حواله کول خو بیبیانو ښه د ثواب په شوق باندی صدقه کول، د بند (حضرت شیخ) په نزد باندی نور هم

توجيهات ممکن دی لیکن د یو لوئ کس د کلام نه منقول نی ددی وجہ حجت ند البتہ محتمل ضرور دی

اول دا چی کید نشی نفقہ په دی حساب سر و چی مسلسل د دوو ورخو د ڈوئی حساب پکس نه رازی لکه یو ورخ کهجوری یو ورخ ڈوئی یو فاق، بل داچی دا هم بد ند چی دغ نفقہ د کهجورو و او په دی حدیث کس د ڈوئی نفی د نه د کهجورو

« حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا حَرِيزُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِمَامَةَ الْبَاهِلِيَّ يَقُولُ: «مَا كَانَ يَفْضُلُ عَنْ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْرُ الشَّعِيرِ»

ابو امامه فرمائی چی د حضور په کور کس به چرت د وریشو ڈوئی نه سوا کید

فائد: یعنی د وریشو ڈوئی به چی کلا پخید نو په دومر مقدار به پخید چی سوا کید به نه د مژدو به هم نه پور کید او ددی سر د حضور د میلنو د ڈیر والی او اهل صف خو مستقل د حضور میلما نه هسی هم وو

« حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَمَحِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ رَبِيعٍ، عَنْ هِلَالِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنِ عِكْرَمَةَ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبِيتُ اللَّيَالِيَ الْمُتَابِعَةَ طَاوِيًا هُوَ وَأَهْلُهُ لَا يَجِدُونَ عِشَاءً وَكَانَ أَكْثَرُ خُبْرِهِمْ خُبْرُ الشَّعِيرِ»

ابن عباس فرمائی چی حضور او د هغوی کور والو به خو خوش په نهر تیرولی چی د شپی به د خوراک دپار خ میلان نه شو او اکثر خوراک به د حضور د وریشو ڈوئی و اگر چی کلا به د غنمو ڈوئی هم میلاید

فائد: په حضرات صحابه کرامو کس اگر چی بعض صحابه مالدار وو خو هغوی ته به د حضور د ڈیر پتوالی د وجہ پنه نه لگید، دغ شان اهل عیال به هم اخفاء کول

« حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا عُيَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنْفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، أَنَّهُ قِيلَ لَهُ: أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّفْيَ؟ - يَعْنِي الْخَوَّارَ - فَقَالَ سَهْلٌ: «مَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّفْيَ حَتَّى لَفِيَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَعَالَى»، فَقِيلَ لَهُ: هَلْ كَانَتْ لَكُمْ مَتَاخِلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: «مَا كَانَتْ لَنَا مَتَاخِلٌ». قِيلَ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ بِالشَّعِيرِ؟ قَالَ: «كُنَّا نَنْفُخُهُ فَيَطِيرُ مِنْهُ مَا طَارَ ثُمَّ نَعِجُهُ»

سهل ابن سعد نه چا تپوس وکړو چی حضور چرت د سپینو وړو ڈوئی خوړلی د دوی جواب ورکړو چی د حضور د اخیر عمر پوری به چرت د سپین وړ

راغلی هم نه وی، بیا سوال کونکی تپوس وکړو چی د حضور په زمانه کېن ستاسو خلقو کره چانړونه وو دوی وفرمائیل نه، سوال کونک په وی بیا د وربشو ډوډی په تاسو څنگه پخولی حالانکه په هغی کېن خو خسنړی وغیر ډیر وی دوی وفرمائیل ددی وړو له په مونږ پوک ورکړو کوم چی په غټ غټ خسنړی وو هغه په والوتل باقی په مو اغیرل

فائد: الله الصمد، نن صبا د غنمو ډوډی هم بغیر چانړ نه خوړل مشکل دی حالانکه بغیر چانړ ډوډی زر هم هضم کیږی او د چانړ شوی وړو ډوډی ډیر سخت وی، لیکن بیا هم د خوند په وجه په ډیرو کورنو کېن دا فضول رواج شروع شو، علماء فرمائی د ټولو نه اول بدعت چی په اسلام کېن راغله هغه د چانړ بدعت ده، لیکن ددی دا مطلب ند چی دا هغه بدعت ده کوم چی د سنت مقابل ده بلکه د نوی رواج په اعتبار ئی ورته بدعت وویل کنه ددی په جائز والی کېن اشکال نشته

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يُونُسَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «مَا أَكَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خِوَانٍ وَلَا فِي سُكَّرَجَةٍ، وَلَا خُبْزٍ لَهُ مُرَقُّ» قَالَ: فَقُلْتُ لِقَتَادَةَ: فَعَلَامَ كَانُوا يَأْكُلُونَ؟ قَالَ: «عَلَى هَذِهِ السَّقْرِ» قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ: «يُونُسُ هَذَا الَّذِي رَوَى عَنْ قَتَادَةَ هُوَ يُونُسُ الْإِسْكَافُ»

حضرت انس په فرمائی چی حضور چرت په میز باندی ډوډی ند خوړلی او نه ئی په وړو پلیټونو کېن خوړلی ده او نه د حضور د پار چپاتی پاخه کړ شوی یونس فرمائی چی ما د قتاده نه تپوس وکړو چی بیا خوراک په ئی په څه باندی کوو دوی وفرمائیل چه د څرمنی په دی دسترخوان باندی

فائد: یونس او قتاده د چا ذکر چی دلته راغله ده دوی ددی حدیث په سند کېن راویان دی مناوی او، ملا علی قاری لیکلی دی چی په میز باندی ډوډی خوړل همیشه د تکبر وال خلقو عادت پاتی شو، کوکب دری کېن ئی لیکلی دی چی په نن زمانه کېن چونکه د نصاری سره مشابهت ده ددی وجه نه مکروه تحریمی ده،

د مشابهت دا مسئله ډیر اهمه ده په حدیثو کېن په مختلفو عنواناتو کېن په دی باندی زور نه شوی ده، په خوراک څښاک، لباس کېن تر دی چی په عبادت کېن ئی هم ددی نه منع فرمائیلی ده لکه چی د عاشوراء روژه او د اذان په احادیثو کېن ددی ډیرواله ذکر ده، مگر مونږ خلق ددی نه خاص طور په پروا یو، فالی الله المشتکی

« حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ الْمُهَلَبِيُّ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ، فَدَعَتْ لِي بِطَعَامٍ وَقَالَتْ: «مَا أَشْبَعُ مِنْ

طَعَامَ فَأَشَاءُ أَنْ أَبْكِيَ إِلَّا بَكَيْتُ». قَالَ: قُلْتُ لِمَ؟ قَالَتْ: «أَذْكُرُ الْحَالَ الَّتِي قَارَقَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدُّنْيَا، وَاللَّهُ مَا شَيْعَ مِنْ حُبِّهِ وَلَحْمٍ مَرَّتَيْنِ فِي يَوْمٍ»

مسروق فرمائی چي ز ۽ د عائشہ ۽ خوات ۽ لاڙم هغ ۽ زما د پار ۽ ڏوڏي راوغوختل ۽ او وئي فرمائيل چي ز ۽ چرت ۽ پ ۽ مڙ ۽ خيٺ ۽ باندی ڏوڏي ن ۽ خورم مگر زما زږ ۽ غواڙي چي وڙاڙم پس پ ۽ ژڙا شم، مسروق ۽ وفرمائيل ستاسو زږ ۽ ولي ژڙا غواڙي دوي ۽ وفرمائي زما د حضور ۽ هغ ۽ حالت راياد شي کوم کس چي زمونږ ن ۽ جدا شو چي کلا ۽ هم حضور ۽ پ ۽ ورځ کس دو ۽ پير ۽ د ڏوڏي يا غوخي ن ۽ د مږيدو موقع ند ۽ راغلي ۽

« حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ عَيَّالَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ، يُحَدِّثُ، عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «مَا شَيْعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حُبِّ الشَّعِيرِ يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتَّى قُبِضَ»

حضرت عائشہ ۽ فرمائي چي حضور ۽ چرت ۽ د وریشو پ ۽ ڏوڏي باندی هم دو ۽ ورځ ۽ پرلا ۽ پس ۽ ند ۽ موږ شو ۽

فائد: دا هغ ۽ حديث د ۽ کوم چي د باب پ ۽ شروع کس تير شو ۽ د ۽ دومر ۽ فرق د ۽ چي هلته ۽ د اهل عيال ذکر هم وو او دلته ۽ صرف د حضور ۽ د ذات مبارک ذکر د ۽ آخر ئي يو د ۽ چي حضور ۽ پ ۽ د ځان دپار ۽ او د اهل عيال د پار ۽ فقر خوښوو، داسي پ ۽ کيدل هم ن ۽ چي ټول ماڙ ۽ شي چي ځ ۽ پ ۽ وو هغ ۽ پ ۽ غريبانو باندی تقسيم شو ۽

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو أَبُو مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا عَيْدُ الْوَارِثِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: «مَا أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خِوَانٍ وَلَا أَكَلَ حُبًّا مُرَقًّا حَتَّى مَاتَ»

حضرت انس ۽ فرمائي حضور ۽ تر اخير پوري ن ۽ پ ۽ ميز باندی ڏوڏي خوږلي او ن ۽ ئي چرت ۽ چپاتي خوږلي ۽

فائد: دا حديث د باب پ ۽ 5 نمبر باندی تير شو ۽ د ۽ حديث رواياتو ن ۽ داخبر ۽ خو صراحه ۽ ثابت ۽ د ۽ چي حضور ۽ س فقر حالت پخپل ۽ خوښ کڙ ۽ وو او کلا ۽ چي پ ۽ د حضور ۽ ن ۽ د فرش ۽ پ ۽ ذريع ۽ باندی د فقر فاق ۽ او مالداري او بادشاهي مينځ کس د خوښي تپوس کيدلو نو حضور ۽ پ ۽ اول قسم يعنی فاق ۽ خوښول ۽ لک ۽ چي ډير حديثون ۽ پ ۽ دی مضمون کس راغلي دی ليکن پ ۽ دی کس د علماء دو ۽ قول ۽ دی چي حضور ۽ د خوښ ۽ پ ۽ وج ۽ باندی پ ۽ ملاويدل هم دومر ۽ چي بر ۽ ذکر شول، يا سر ۽ ددی ن ۽ چي موجود پ ۽ وو حضور ۽ پ ۽ د تواضع پ ۽ وج ۽ خوږل ن ۽ او تقسيمول پ ۽ ئي ۽

باب ما جاء في ادم رسول الله

د حضور د سالن په بار كېن

په دې باب كېن د ديرشو نه ډير حديثونه دي، بعضه نسخو كېن يو مضمون بل هم ذكر د هغه داچې سالن او هغه مختلف خيزونه كوم چې حضور خوږلى دى

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ عَسْكَرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَا: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَسَّانٍ قَالَ: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ يَلَالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ غُرُوقَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «نِعْمَ الْإِدَامُ الْحَلَّ» قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، فِي حَدِيثِهِ: «نِعْمَ الْإِدَامُ أَوْ الْأَذْمُ الْحَلَّ»

حضرت عائشه فرمائی چې حضور يو ځل وفرمائيل چې سرکه هم څه څه سالن د

فائد: په دې لحاظ باندې چې په دې كېن مشقت او محنت كم وي، او ډوډي به تكلف خوږل شي، او هر وقت ميلاوېږي او سترې پكېن نشته، او په دنياوې گزران كېن مختصر والي بهتر د، دد نه علاوه په سرکه كېن خصوصي فائد هم ډير دى: د زهرو د پار مفيد د، د بلغم او زيړي كټ كونكى د، س ډوډي هضم كېن مددگار د، د خيټ د چنچو قتل د، لور څه راولى، البته د يخ مزاج د وجه نه د بعضو خلقو دپار نقصانى د ليكن په دې لحاظ باندې چې بهترين سالن د او هر وخت ميلاوېږي خومر چې ئې تعريف وكړ شي د قياس موافق د، دى وجه نه په يو حديث كېن راغلى دى چې حضور به څكله او فرمائيل به ئې چې څه ډير څه سالن د، يو حديث كېن دى چې حضور په دې كېن د برکت دعا كړى د او فرمائيلي ئې دى چې دا د انبياء سالن وو، په يو حديث كېن دى چې په كوم كور كېن سرکه وي جحې محتاج نه دى يعنې د سالن احتياج ورته نشته (جمع الوسائل كېن دا روايت د ابن ماجه نه نقل د)

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْأَحْوَصِ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ قَالَ: سَمِعْتُ النَّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ يَقُولُ: «أَلَسْتُمْ فِي طَعَامٍ وَشَرَابٍ مَا شِئْتُمْ؟ لَقَدْ رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يَجِدُ مِنَ الدَّقْلِ مَا يَمْلَأُ بَطْنَهُ»

نعمان ابن بشير فرمائی تاسو خلق په خوراک څښاک كېن په نعمتونو كېن ئې حالانكه ما حضور ليدل د چې د معمولي قسم كهجورو به هم دومر مقدار نه وو چې خيټ پري مړ شي

فائد: د صحابي مقصد ترغيث وركول دى د حضور د اتباع او د دنيا د مختصر والي او په حديث كېن خو چې كله د كهجوري د موږ والي ذكر وشو نو ډوډي لا څه كوي لهذا د ترجمه الباب سره مناسبت راغله

حَدَّثَنَا عَبْدُهُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُرَاعِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُخَارِبِ بْنِ دَثَانَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "نِعْمَ الْإِدَامُ أَوْ الْأَذْمُ: الْخَلُّ"

حضرت جابرؓ فرمائی چي حضورؐ فرمائيلى دى چي سرڪہ هم ڇہ ڇہ سالن دہ

فائدہ: ممڪن دى چي حضورؐ ڪلہ دا ارشاد فرمائہ نو عائشہؓ او جابرؓ دواڙہ حضرات موجود وو او نزدہ دادى چي مختلفو وختونو ڪيئن دا حضورؐ فرمائيلى دى

« حَدَّثَنَا هَذَا قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ، عَنْ زُهْدَمِ الْجَزَمِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، فَأَتَيْتِ يَلْحَمُ دَجَاجٌ فَتَنَحَّى رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ: مَا لَكَ؟ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُهَا تَأْكُلُ شَيْئًا فَخَلَفْتُ أَنْ لَا أَكَلَهَا قَالَ: «إِذْنُ قَائِلِي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ لَحْمَ دَجَاجٍ»

زهدمؓ فرمائي چي مونہر د حضرت ابو موسیٰ اشعريؓ سرہ وو چي پہ ڏوڏي ڪيئن د چرگ غوبنہ راغلہ، ناستو خلقو ڪيئن يو ڪس وروستو شو، ابو موسیٰ تری د وروستو ڪيدو د وجہ تيوس وکڙو نو دہ وفرمائيل چي ما چرگ پہ گندگي خورلو باندي ليدلہ وو دى وجہ نہ ما د چرگ و غوبنہ نہ قسم خورلہ دہ، حضرت ابو موسیٰ وفرمائيل راڻہ بہ تڪلفہ ئي وخورہ ما حضورؐ پخپلہ ددي پہ خوراڪ ليدلہ ڪہ دا ناجائز وہ نو هغوى بہ ڇنگہ خورلہ

فائدہ: مقصود دادہ چي د مباح شرعى تحريم ندہ پڪار دى وجہ قسم مات ڪہ او ڪفارہ ورڪڙہ، چرگ د جمهورو علماءو پہ نزد باندي جائز دہ البتہ جلالہ، جلالہ هغہ چرگہ دہ چي گندگي خورى نو ددى خوراڪ مڪروه دہ، چرگ گرم او رطب وي زر هضم ڪيگي اڪلاط ڇہ پيدا ڪوى دماغ او ٿولو بنيادي حصو لڙہ قوت ورڪوى، آواز هم صفا ڪوى او زنگ هم بنائستہ ڪوى او عقل تہ هم قوت ورڪوى

« حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الْأَعْرَجِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَمَرَ بْنِ سَفِينَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: «أَكَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَحْمَ حُبَارَى»

سفينہؓ فرمائي چي ما د حضورؐ سرہ د حباري غوبنہ خورلى دہ

فائدہ: حباري يوه مرغي دى ددى پہ ترجمہ ڪيئن عالمان مختلف دى چا د ترجمہ د تعذري ڪڙيدہ، بعضو د زرڪي ڪڙيدہ، بعضي د سُرخاب ڪڙيدہ، بعضو د چڪا چڪوئي ڪڙي دہ، محيط اعظم ڪيئن ليڪلى دى چي حباري تہ پہ فارسي ڪيئن وہ برہ او شوات او شوال وائي، پہ ترڪي ڪيئن عذري او پہ هندي ڪيئن چرز وائي، ڇنگلي مرغي دہ رنگ ئي خاورين دہ مرئي ئي لويہ او خپي ئي آوردہ او پہ مخوڪہ ڪيئن

ئی هم اوردوالا د، ډیر تیز الوزی جرج ورتا هم وائی، یونانی خلق ورتا غلوفس وائی پ جسم کښ د مرغابئ او د اکونج درمیان کښ وی، لغات الصراح هم د حباری ترجم پ شوات سر کړید، پ مظاهر حق کښ تعذری لیکلی د، دحباری ترجم نورو حضراتو هم تعذری لیکلی د دی وج دا صحیح د، صاحب غیاث تعذری او چرز لیکلی د، بحر الجواهر هم تعذری او چرز لیکلی د، او دا ئی هم لیکلی دی چی دی ت سرخاب هم وائی لیکن صاحب محیط د سرخاب معنی کوم ت چی چکو هم وائی دا بلا مرغئ د، او صاحب نفائس د چکوا او سرخاب ترجم پ عربی کښ نعام لیکلی د، دی وج نی نزدی داد چی سرخاب بلا مرغئ دی، سفینا د حضور د مولی لقب وو د ت سفینا ددی وج وائی چی د ب د کشتی پشان پ سفر کښ ټول سامان پ ځان باندی بار کوو

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ الْقَاسِمِ التَّمِيمِيِّ، عَنْ زَهْدَمَ الْجَرَمِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: فَقَدَّمَ طَعَامَهُ وَقَدَّمَ فِي طَعَامِهِ لَحْمَ دَجَاجٍ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي تَيْمٍ اللَّهُ أَحْمَرُ كَأَنَّهُ مَوْلَى قَالَ: قَلَمٌ يَدُنْ فَقَالَ لَهُ أَبُو مُوسَى: «إِذْنُ، فَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَلَ مِنْهُ»، فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُهُ يَأْكُلُ شَيْئًا فَقَذَرْتُهُ فَحَلَفْتُ أَنْ لَا أُطْعِمَهُ أَبَدًا

زهدم فرمائی چی مونږ د ابو موسی اشعری سر وو د هغ خواتا ډوډی راوړ شو چی پکښ د چرگ غوښه هم و پ مجمع کښ یو سړ د بنو تیم الل د قبیل وو چی سړ رنگ وو پ ظاهر ازاد شو غلام ښکاریدو د ډډ اختیار کړ ابو موسی ورتا د متوج کیدلو دپار ووئیل او د حضور د چرگ د خوراک ذکر ئی ورتا وکړو دوی عذر وکړو چی ما دا چرگ پ څ داسی خیز خوړلو باندی ولید چی ماتا د هغ ن کراهت رازی ما ددی وج ددی د خوراک ن قسم وخوړو

فائد: د هم هغ حدیث د کوم چی مخکښ ذکر شو د سند د اختلاف د وج ن صورت پ قصه کښ لگ اختلاف ښکاری شمائل کښ دواړ حدیثون مختصر ذکر دی بخاری شریف کښ دا اورد قصه د، ددی حاصل داد چی ابوموسی ورتا بیا وفرمائیل چی راز وخور او دقسم کفار ورکړ د حلال شی د ن خوړلو څ معنی

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، وَأَبُو نُعَيْمٍ، قَالَا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ يُقَالُ: لَهُ عَطَاءٌ، عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُوا الزَّيْتِ وَادَّهِنُوا بِهِ؛ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ»

ابو اسید فرمائی چی حضور وفرمائیل د زیتون تیل پ خوراک کښ هم استعمالوئ او د مالش د پار هم ځکه چی داد بابرکت ونی تیل دی

فائد: پڻ ڏي وٺڻ باندی د مبارکی اطلاق د قرآن پاک پڻ ڏي آیت کښ راغلا
 د (مِنْ شَجَرٍ مُّبَارَكٍ زَيْتُونٍ) (النور) او پڻ بابرکت کیدو پڻ وجہ کښ د عالمانو
 مختلف قولون ڏي بعض خلق فرمائی چی دا اکثر پڻ شام کښ پیدا کیری او د
 شام زمک ټبرکت وال ڏي ځک ځک چی دیت اويا پیغمبران رالیږلی ڏي

بعض فرمائی چی ددی نفع ډیر ڏي لک ځی ابو نعیم نقل کړی ڏي چی پڻ
 ڏي کښ د اویاو مرضونو شفا ڏي چی د هغ ښ یو جذام ڏي ،ابن عباس فرمائی
 چی د خون پڻ هر شی کښ فائد ڏي ،ددی تیل د بلولو پکار رازی،د خوړلو پکار
 رازی،د دباغت (یعنی د خرمنی د رنگ کولو) پکار رازی ددی ایر ڏي ریخمو د بنډلو د
 پار خاص طور فائد مند ڏي ،وئیل کیری چی ددی د ونی عمر ډیر زیات وی پڻ
 خلویستو کالو کښ خو میو نیس او د زرو کالو پوری ئی اکثر عمر وی ،ددی فائد
 د ډاکټرئ پڻ کتابونو کښ ډیر ذکر ڏي

« حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ: حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ زَيْدِ بْنِ
 أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 «كُلُوا الزَّيْتِ وَادَّهِنُوا بِهِ؛ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ» قَالَ أَبُو عِيسَى: «وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ
 كَانَ يَضْطَرُّ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَرَبًا أَسَنَدَهُ، وَرَبَّمَا أَرْسَلَهُ»

حضرت عمر فرمائی چی د حضور ارشاد ڏي چی د زیتون تیل خورئ او پڻ
 مالش کښ استعمالوئ ځک چی دا د مبارک ونی ښ پیدا ڏي
فائد: دا روایات د حضور پڻ معمولاتو کښ ځک ذکر ڏي چی کلا حضور ددی
 ترغیب ورکړو نو پخپل استعمالول خو ظاهر ڏي

حَدَّثَنَا السَّيِّحِيُّ وَهُوَ أَبُو دَاوُدَ سُلَيْمَانُ بْنُ مَعْبُدٍ السَّيِّحِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ
 مَعْمَرٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَخَوُّهُ وَلَمْ يَذْكُرْ
 فِيهِ عَنْ عُمَرَ
 « حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَا:
 حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 يُعْجِبُهُ الدَّبَاءُ فَإِنِّي بِطَعَامٍ أَوْ دُعَايَ لَهُ فَجَعَلْتُ أَتَّبَعُهُ فَأَصْغُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ لِمَا أَعْلَمُ أَنَّهُ
 يُحِبُّهُ»

حضرت انس فرمائی چی د حضور کدو خوښ وو یو ځل حضور تڼ ډوډی
 راغلا یا حضور پڻ یو دعوت باندی تشریف وړو د راوی شک ڏي چی دا قص ڏي
 کوم واقع ڏي چی پڻ هغ کښ کدو وو چونک ما تڼ معلوم و چی د حضور
 کدو خوښ وی ڏي وجہ ښ ما د هغ ټنگر کتل او حضور تڼ ب م مخ تڼ
 کول

فائد: ددی نہ دا معلوم شو چي کي ڀي لوڇي کي مختلف خيزون وى نو د بل د مخي نه خيز راغيستلو کي څي باک نشي خو ڀي دى شرط چي ملگر بد نه گنري ،

ڀي کتلو سر ڀي پيش کولو مطلب داد چي دشوروا زياتي کولو معمول وو ، او حضور ڀي ترغيب هم کړي د چي شوروا ڏير کوي چي گاونډي هم نفع حاصل کړي

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُ عِنْدَهُ دُبَاءً يَقَطُّعُ فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ قَالَ: «تُكَيِّرُ بِهِ طَعَامَنَا» قَالَ أَبُو عَيْسَى: «وَجَابِرٌ هُوَ جَابِرُ بْنُ طَارِقٍ وَقَالَ: ابْنُ أَبِي طَارِقٍ، وَهُوَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا نَعْرِفُ لَهُ إِلَّا هَذَا الْحَدِيثَ الْوَاحِدَ، وَأَبُو خَالِدٍ اسْمُهُ: سَعْدٌ»

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: إِنَّ حَبَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَطَعَامٍ صَنَعَهُ، قَالَ أَنَسٌ: فَذَهَبْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ذَلِكَ الطَّعَامِ فَقَرَّبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْزًا مِنْ شَعِيرٍ، وَمَرَقًا فِيهِ دُبَاءٌ وَقَدِيدٌ، قَالَ أَنَسٌ: «فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّبِعُ الدُّبَاءَ حَوَالِي الْقُصْعَةِ» فَلَمْ أَرَلْ أَحَبَّ الدُّبَاءَ مِنْ يَوْمَئِذٍ

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، وَسَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، وَمَحْمُودُ بْنُ عِيْلَانَ، قَالُوا: حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ الْحُلُوءَ وَالْعَسَلَ»

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعْفَرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ، أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا «قَرَّبَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَنْبًا مَشْوِيًّا فَأَكَلَ مِنْهُ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ وَمَا تَوَضَّأَ»

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيْعَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ: «أَكَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِوَاءً فِي الْمَسْجِدِ

حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ عِيْلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ: حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي صَخْرَةَ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ، عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: صِفْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ قَاتِيًا بِجَنْبِ مَشْوِيٍّ، ثُمَّ أَخَذَ الشَّفْرَةَ فَجَعَلَ يَحْرُ، فَحَرَّرَ لِي بِهَا مِنْهُ قَالَ: فَجَاءَ بِلَالٌ يُؤَذِّنُ بِالصَّلَاةِ فَأَلْفَى الشَّفْرَةَ فَقَالَ: «مَا لَهُ تَرَبُّتٌ يَدَاهُ؟» . قَالَ: وَكَانَ شَارِبُهُ قَدْ وَقَى، فَقَالَ لَهُ: «أَفُضُّهُ لَكَ عَلَى سِوَالٍ» أَوْ «قُضُّهُ عَلَى سِوَالٍ»

« حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ أَبِي حَبَّانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: «أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْحَمُ قَرْفَعٍ إِلَيْهِ الدِّرَاعُ وَكَانَتْ تُعْجِبُهُ فَتَهَسَ مِنْهَا»

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ يَعْنِي ابْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عِيَّاضٍ، عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: «كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ الدِّرَاعُ» قَالَ: «وَسُمِّ فِي الدِّرَاعِ، وَكَانَ يَرَى أَنَّ الْيَهُودَ سَمُّوهُ

« حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ قَالَ: حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ: طَبَحْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِدْرًا وَقَدْ كَانَ يُعْجِبُهُ الدِّرَاعُ فَتَأَوَّلْتُهُ الدِّرَاعُ ثُمَّ قَالَ: «تَأَوَّلَنِي الدِّرَاعُ»، فَتَأَوَّلْتُ ثُمَّ قَالَ: «تَأَوَّلَنِي الدِّرَاعُ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَمْ لِلنَّسَاءِ مِنْ دِرَاعٍ فَقَالَ: «وَالَّذِي تَفْسِي يَبِيدُهُ لَوْ سَكَتَ لَتَأَوَّلَنِي الدِّرَاعُ مَا دَعَوْتُ»

« حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّعْفَرَانِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ فُلَيْحِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: حَدَّثَنِي رَجُلٌ، مِنْ بَنِي عَبَّادٍ يَقَالُ لَهُ: عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «مَا كَانَتْ الدِّرَاعُ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الدِّرَاعِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنَّهُ كَانَ لَا يَجِدُ اللَّحْمَ إِلَّا غَبَا، وَكَانَ يَعْجَلُ إِلَيْهَا لِأَنَّهَا أَعْجَلُهَا نُضْجًا»

« حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ عِيَّانٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا مِسْعَرُ قَالَ: سَمِعْتُ شَيْخًا، مِنْهُمْ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ أَطْيَبَ اللَّحْمِ لَحْمُ الطَّهْرِ»

« حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ قَالَ: حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحَبَابِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمَوَّكِلِ، عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «نِعْمَ الْإِدَامُ الْحَلُّ»

« حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبَّاسٍ، عَنْ تَابِتِ أَبِي حَمْرَةَ الثَّمَالِيِّ، عَنْ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ هَانِيٍّ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «أَعِنْدُكَ شَيْءٌ؟» فَقُلْتُ: لَا إِلَّا خُبْرٌ يَابِسٌ وَحَلٌّ، فَقَالَ: «هَاتِي، مَا أَفْقَرُ بَيْتٌ مِنْ أَدَمٍ فِيهِ حَلٌّ»

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «فَصُلِّ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَصْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ»

« حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرٍ الْأَنْصَارِيُّ أَبُو طَوَالَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَصُلِّ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَصْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ»

« حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ «رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مِنْ أَكْلِ تَوْرِ أَقِطٍ، ثُمَّ رَأَهُ أَكَلَ مِنْ كَيْفِ شَاةٍ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأَ»

« حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ وَائِلِ بْنِ دَاوُدَ، عَنْ ابْنِهِ وَهُوَ بَكْرُ بْنُ وَائِلٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: «أَوَّلَ مَا رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَفِيَّةٍ يَتَمَرٌ وَسَوِيقٌ»

« حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا الْفَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: حَدَّثَنِي قَائِدٌ، مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ جَدِّهِ سَلَمَى، أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، وَابْنَ عَبَّاسٍ، وَابْنَ جَعْفَرٍ أَتَوْهَا فَقَالُوا لَهَا: اصْنَعِي لَنَا طَعَامًا مِمَّا كَانَ يُعْجِبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُحْسِنُ أَكْلَهُ. فَقَالَتْ: يَا بَنِيَّ لَا تَسْتَهْيِهِي الْيَوْمَ قَالَ: بَلَى اصْنَعِيهِ لَنَا. قَالَ: فَقَامَتْ فَأَخَذَتْ مِنْ شَعِيرٍ فَطَحَنَتْهُ، ثُمَّ جَعَلَتْهُ فِي قَدْرٍ، وَصَبَّتْ عَلَيْهِ شَيْئًا مِنْ زَيْتٍ وَدَقَّتِ الْفُلْفُلَ وَالتَّوَابِلَ فَقَرَّبَتْهُ إِلَيْهِمْ، فَقَالَتْ: «هَذَا مِمَّا كَانَ يُعْجِبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُحْسِنُ أَكْلَهُ»

« حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غِيلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ ثُبَيْحِ الْعَنْزِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَتَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَنْزِلِنَا فَذَبَحَنَا لَهُ شَاةً، فَقَالَ: «كَاتَهُمْ عَلِمُوا أَنَا نُحِبُّ اللَّحْمَ» وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ

« حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عُمَرَ قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَقِيلٍ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا، قَالَ سُفْيَانُ: وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: «خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَعَهُ فَدَخَلَ عَلَى امْرَأَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَذَبَحَتْ لَهُ شَاةً فَأَكَلَ مِنْهَا، وَأَتَتْهُ بِقِنَاعٍ مِنْ رُطْبٍ، فَأَكَلَ مِنْهُ، ثُمَّ تَوَضَّأَ لِلظُّهْرِ وَصَلَّى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ انْصَرَفَ، فَأَتَتْهُ بِغُلَّالَةٍ مِنْ غُلَّالَةِ الشَّاةِ، فَأَكَلَ ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ وَلَمْ يَتَوَضَّأَ»

« حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ: حَدَّثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ أُمِّ الْمُؤَذَّرِ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ عَلِيٌّ، وَلَنَا دَوَالٌ مُعْلَقَةٌ، قَالَتْ: فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ وَعَلِيٌّ مَعَهُ يَأْكُلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ: «مَهْ يَا عَلِيُّ، فَإِنَّكَ نَاقِهٌ»، قَالَتْ: فَجَلَسَ عَلِيٌّ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ، قَالَتْ: فَجَعَلْتُ لَهُمْ سِلْقًا وَشَعِيرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ: «مِنْ هَذَا قَاصِبٌ فَإِنَّ هَذَا أَوْقَى لَكَ

« حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غِيلَانَ قَالَ: حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى، عَنِ عَائِشَةَ بِنْتُ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينِي فَيَقُولُ: «أَعِنْدَكَ عَدَائَةٌ؟» فَأَقُولُ: لَا. قَالَتْ: فَيَقُولُ: «إِنِّي صَائِمٌ». قَالَتْ: فَأَتَانِي يَوْمًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ أَهْدَيْتَ لَنَا هَدِيَّةً قَالَ: «وَمَا هِيَ؟» قُلْتُ: حَيْسٌ قَالَ: «أَمَا إِنِّي أَصْبَحْتُ صَائِمًا» قَالَتْ: ثُمَّ أَكَلَ

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ جَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَحْيَى الْأَسْلَمِيِّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ الْأَعْوَرِ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ كِسْرَةً مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ فَوَضَعَ عَلَيْهَا تَمْرَةً وَقَالَ: «هَذِهِ إِدَامُ هَذِهِ وَأَكَلْ

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ الْعَوَّامِ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعْجِبُهُ الثَّقَلُ» قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: «يَعْنِي مَا بَقِيَ مِنَ الطَّعَامِ

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله إلى النجاشي ملك الحبشة ، سلم
أنت فإني أحمد إليك الله الذي لا إله إلا هو الملك القدوس السلام المؤمن المهيمن
، وأشهد أن عيسى بن مريم عليه

روح الله وكلمته ألقاها إلى مريم البتول الطيبة الحصينة فحملت به فخلقه من
روحه ونفخه كما خلق آدم بيده ، وإني أدعوك إلى الله وحده لا شريك له والموالة
على طاعته وإن تتبعتني وتؤمن بالذي جاءني فإني رسول الله وإني أدعوك وجنودك
إلى الله عزوجل وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصيحتي . والسلام على الهدى .

الله الرحمن الرحيم . من بسم رسول الله إلى كسرى عظيم فارس . سلام على
من اتبع الهدى وأمن بالله ورسوله ، وشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأن
محمدًا عبده ورسوله ، أدعوك بدعاية الله ، فإني أنا رسول الله إلى الناس كافة
لينذر من كان حيا ويحق القول على الكافرين ، أسلم تسلم ، فإن توليت فإن عليك
إثم المجوس . (زرقاني) محمد